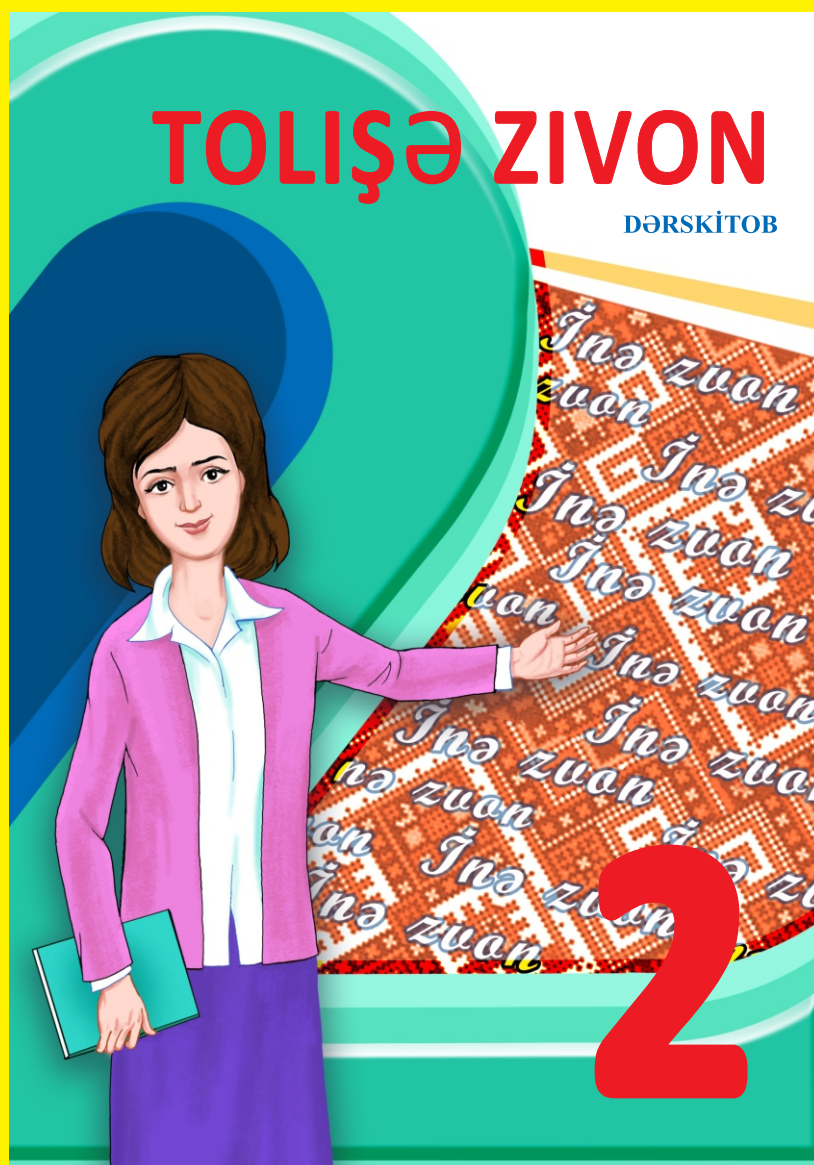

TOLIŞƏ ZIVON

METODİKƏ VƏSOİT

Aqil Cəfərov, Rasim Heydərov, Elvin Səmədov

Tolışə zıvon 2

Bo umumtəhsilə məktəbon
2-nə sinifiro tolışə zıvon fənni
DƏRSKİTOBİ
METODİKƏ VƏSOİT

© Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi

**Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0
International (CC BY-NC-SA 4.0)**

Bu nəşr Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International lisenziyası (CC BY-NC-SA 4.0) ilə www.trims.edu.az saytında yerləşdirilmişdir. Bu nəşrdən istifadə edərkən lisenziyanın şərtləri qəbul edilmiş sayılır:

İstinad zamanı nəşrin müəllif(lər)inin adı göstərilməlidir.

Nəşrdən kommersiya məqsədilə istifadə qadağandır.

Tөрəmə nəşrlər orijinal nəşrin lisenziya şərtləri ilə yayılmalıdır.

Bu nəşrlə bağlı irad və təkliflərinizi chashioglu@gmail.com və derslik@edu.gov.az elektron ünvanlarına göndərməyiniz xahiş olunur. Əməkdaşlığınız üçün əvvəlcədən təşəkkür edirik!

KİTOBƏDƏ BİƏYON

<i>II sinif tolişə zivon dərskitobi məzmunu konsepsiyə iyən tədrişi plan</i>	3
<i>Məzmunə standarton izoh iyən tədrişi vaxtədə çəvon realizə karde</i>	3
<i>Ğiymətnoe</i>	5
Dərson de saat hisobi I BAXŞPO. MƏKTƏB İYƏN XIYZON	8
Dərs 1. <i>15 sentyabr</i>	9
Dərs 2. <i>Anqıl</i>	11
Dərs 3. <i>Bobo iyən nəvə</i>	13
Dərs 4. <i>Moə (şəir)</i>	14
Dərs 5. <i>Çe fili tərbiyə</i>	16
Dərs 6. <i>Moə pərəndə han</i>	17
<i>I Baxşporo qədə summativə ğiymətnoe</i>	19
Dərson de saat hisobi II BAXŞPO. ÇƏMƏ MƏHOL	20
Dərs 7. <i>Azərbaycon</i>	21
Dərs 8. <i>Qəctikəşə məmləkət</i>	22
Dərs 9. <i>Lankoni ğələ</i>	24
Dərs 10. <i>Zəmin moəe, zəhmət piə</i>	25
Dərs 11. <i>Şindonə ğələ</i>	27
Dərs 12. <i>Ğizilə ğəfəs</i>	29
<i>II Baxşporo qədə summativə ğiymətnoe</i>	31
Dərson de saat hisobi III BAXŞPO. İNƏ TƏBİƏT	32
Dərs 13. <i>Əğəkəkkon omute</i>	33
Dərs 14. <i>Honi</i>	35
Dərs 15. <i>Sanbuə</i>	37
Dərs 16. <i>Sa sinninə boğəvon</i>	39
Dərs 17. <i>Tocir iyən tutikijə</i>	41
<i>III Baxşporo qədə summativə ğiymətnoe</i>	43
Dərson de saat hisobi IV BAXŞPO. DUSTİYƏTİ	44
Dərs 18. <i>Şah iyən xidmətəkor</i>	45
Dərs 19. <i>Bəmi boçi siredən?</i>	47
Dərs 20. <i>20 Yanvar</i>	48
Dərs 21. <i>Kuməkijə balon</i>	49
Dərs 22. <i>Şir iyən morə</i>	52
<i>IV Baxşporo qədə summativə ğiymətnoe</i>	54
Dərson de saat hisobi V BAXŞPO. ÇOK ÇİÇE, BEVƏC ÇİÇE	55
Dərs 23. <i>Rivos iyən zəj</i>	56
Dərs 24. <i>Siftə həmro nomi omut</i>	57
Dərs 25. <i>Boy bə toliş</i>	59
Dərs 26. <i>Vəşə sıpə</i>	61
Dərs 27. <i>Bıbaxş muni</i>	63
<i>V Baxşporo qədə summativə ğiymətnoe</i>	66
Dərson de saat hisobi VI BAXŞPO. ÇİÇON BEDƏN BIN DİNYOƏDƏ	67
Dərs 28. <i>Vəğzalı ya boğzalı?</i>	68
Dərs 29. <i>İsa honi</i>	70
Dərs 30. <i>Çəmə milliyə lider</i>	72
Dərs 31. <i>Nun çıko kəşf kardəbiə</i>	74
Dərs 32. <i>Kandımız</i>	76
<i>VI Baxşporo qədə summativə ğiymətnoe</i>	79

II SİNİF TOLİŞƏ ZIVON DƏRSKİTOBİ MƏZMUNİ KONSEPSİYƏ İYƏN TƏDRİSİ PLAN

Tolişə zivon 2-nə sinifədə həftədə de 2 saat bey hisobi **34 haftə**, yəni i tədrisə sori müddətədə **68 saat** tədris nəzədə qətə bedə. Zımedəmon ki, qədə summativə ğıymətnoeyon **4-6 haftədə** i kərə dərskitobədə əksbiə bə mıyyəyən qıləy baxşpo omuj (mıvofiğ) bardə bənine.

Ğeyd karde lozime ki, in dərskitobədə tolişə zivoni **6 mərhələdə** tədris karde nəzədə qətə biə. In mərhəlon bə jinə baxşponro pəə kardə biən.

UMUMİYƏ İSORNƏNİ PLAN

BAXŞPO	MOVZU	SAAT
I	Məktəb iyən xıyzon	13
II	Çəmə məhol	11
III	İnə təbiyət	11
IV	Dustiyəti	11
V	Çok çiçe, bevəc çiçe	11
VI	Çiçon bedən bın dınyoədə	11
CƏMI		68 (34 haftə)

Vində bedə ki, penə cədvəl 2-nə sinif tolişə zivoni dərskitobi baxşpon iyən bo tədrisi nəzədə qətə biə dərs saaton əks kardədə. 6 baxşpoədə iborətbə dərskitob de kurikulumi əsosi tolişə zivoni qrammatikə mıxtəsər şikilədə ehtivo kardədə. Çe dərskitobi əsos məğsəd həftədə 2 saatbiə tolişə zivoni iyən çəy qrammatikə bə şoqirdon omuteye.

Dərson şərhadə oko doəbiə dizaynə elementon:

- Har qılə tojə dərs de məzmuni standarton iyən de təlimi məğsədəon əks kardəbiə cədvəli bino bedə.
- Dərsi həmə mərhəlon məlum kardə sərləhon jintono xətt kəşəbiə, de tındə-kavuo ranqi fərğin nişo doə biən.
- Har qılə dərsi izohədə istifodə kardəbiə məzmunə standarton kəynə realizə bey ifodə kardero mıvofiğə abzason vədə həmonə standarton nomrə de tınd-kavuo ranqi doə biən.
- Quş doero nəzədə qətə biə mətn iyən materiyalon abiyə ranqədə doə biən.
- Muəllimi sıxanon iyən parson kursivədə doə biən.
- Aspardon cəvobon iyən şoqirdon tərəfədə doəbiə təxminiye cəvobon sıə ranqədə doə biən.
- Tovsiye biə təlimi usulon iyən fənnonarədə biə inteqrasiya de ğalinə siyo şrifti doə biən.

MƏZMUNƏ STANDARTON İZOH İYƏN TƏDRİSİ VAXTƏDƏ ÇƏVON REALİZƏ KARDE

Bo muəllimiro nəzədə qətəbiə in metodikə vəsoitədə (MMV) har baxşpo navədə doə biə cədvələdə məzmunə standarton dərskitobədə biə movzuonro realizə karde iştəni bə buruz doədə. Bə nəzər rosne piyedəmonə ki, MMV-də məzmunə standarton mohiyyət iyən tədrisi vaxtədə jinə standarton çikonəy realizə karde roon izoh kardə biən. Çe təlimi əsosinə məğsəd dərsi har nımunədə əks bedə. Bəroən vəsoitədə izoh kardə biə har qılə dərs bə çand qılə jinə standarti praktiki şikilədə realizə beyro xıdmət kardədə.

Har fənni məqsəd iyan vəzifon bə vırə rosneyro jinə məzmunə xəttən miyyəyən kardə biən:

- **QUŞ DOE-DƏRƏSE**
- **QƏP JE**
- **HANDE**
- **NIVIŞTE**

QUŞ DOE-DƏRƏSE

Etnikə xəlğon kurikulumi təlimədə quş doe-dərəse sərişton bə formə dənoe bənə vocibə amili bə məydon bəşədə. Şoqirdon təlimi prosesədə həmə qəpemonon, handə biə elmi-kutləviyə iyan bədiyə mətnon, radiyo-telviziyə bərnomon, məktəbi tədbironədə biə nıtğon quş doedən-dərəsedən, bə məseyon mınosibət ifodə kardədən. İmon həmə imkon doedən ki, şoqirdon əxz kardə ın sərişton ıstə qəpemonədə istifodə bıkən.

Quş doe-dərəse çe şifohi nıtği de beyni vositə fameye - dərk kardeye. Şıbhə ni ki, ın ğabiliyyəton har şoqirdədə toşə məktəb şey fiziki şikilədə vərđış holədə bedə, əmma təlim-tədrisi prosesədə sistematik şikilədə inkişof kardə bedə.

Zinedəmon ki, dıminə sinifədə əğılon MƏSE-SƏRƏSE sərişton inkişof karde xısusı əhəmiyyət hestışe. Muəllim vaxt-bevaxt dərskitabədə iyan MMV-ədə doəbiə mətnon handvoniye, bə şoqirdon doe məse vositə ın sərişton bə formə dənoe noil bey bəzine.

Əmma ın vaxtonədə muəllim kali nızokə nuanson bə nəzə sənine:

- Mətni de aromi iyan de intonasiya hande bə şaqirdon doe məse, yaxud dərsi izoh kardeədə qəp jə muəllim sinifədə jəqo qıləy vırədə mandənine ki, çəy jest iyan mimikon həmə şoqirdon vinde bızınon.
- Sinifədə şoqirdon sinni psixolojiyə bə nəzə se lozime. Bəroən muəllimi tərəfo handə biə mətni həcm bəpe veyən dijd nıbo.
- Mətni handeədə muəllim hiss bıko ki, çəy ifo kardə kon sıxani mənə ısa şoqirdon dərəsedənin, dərhəl bəştə nıtği fasilə doənine iyan bəvonə tojə biə sıxani mənə izoh kardənine.
- Çe muəllimi bə şoqirdon doə parson bəpe çəvon diğəti mətni səpe cəm bıkəy, həməni muəllim bə şaqirdon maraği rost kardero jəqo parson vıjnəniye ki, əvonən vəynə bibu votənə, mətniku bə parson cəvob se bızınon.
- Çəyo muəllimi tərəfo votə biə şifohiyə nıtğ orəxə bəpeşt şaqirdon yəğın kardənin ki, əvon ıstə məseyon çok dərəsən.
- Ğeyd bıkəmon ki, şoqirdon bə muəllimi quş doədə ıstə vırədə rohət nıştəninin, sinifədə çəvon diğəti bə kəno doə hiç çiy nıbənine.

1. Quş doe-dərəse

1.1. Nıməyiş kardədə ki ıstə quş doə fikri dərəsə.

1.1.1. ıstə quş doə fikri məğzi de pars doe ruşin kardədə.

1.1.2. Deştə məsə fikri bə şıkrəbiə ıstə mınosibəti nişo doədə

QƏPJE

Qəpje de quş doe-dərəse vositə bə dast vərđəbiə bo sərişton iyan vərđışon inkişofiro şəroit hozı kardədə. Şoqirdon ıstə məseyon ifodə kardero de qəp jəy vositə çe səriştonku istifodə kardədən.

Qəpje həmə çe şifohi nıtği fəoliyyəte curonədə qıləye, həməni unsiyyəti iyan bənə əloğon əsosi təşkil kardə səriştonədə iborətbə moə zıvoni təlimi məzmunədə əhəmiyyətinə vırə qətedə. Təhsili həmə fayon bə iyəndı əloğənin kardə ın məzmunə xətt bo unsiyyətiro zəruri biə cumlə soxte, şifohiyə mətn tərtib kardey, dialoji iyan monoloji nıtğ formonədə istifodə karde, nəqli, təsviri, mihokimə xarakterinə şifohiyə məlumoton hozı karde sərişton bə formə dənoe təmin kardədə.

2. Qəpje

2.1. Bə şifohiyə nıtği sərişton molik be nıməyiş kardədə.

2.1.1. Mışohidə kardəyon, məseyon iyan handəyon həxədə qəp jedə.

2.1.2. Soyə cumlon oko doe-doe hırdə həcminə dialoqon soxtədə.

HANDE

Hande məzmunə xətt ümumiyyə təhsili həmə fayonədə istifodə karde bedə, həməən əvoni de iyəndi ələğənini kardədə. Şoqirdon cürəbəcürə səvononku istifodə karde-karde jimoni şəroitiro lozımbıə fakt iyən hodison omute imkonon qeş kardədən. Luğətə ehtiyoton qəncin karde, ıstə iminə handi texnikə, sərostə tələffuz, surətinə, sərostə, şuurinə, ifodəninə handə vərđışon bə formə dənəc təmin bedə. Mıxtəlifə cürədə, üslubədə handəbıə mətnon məzmuni kuti ko karde-karde fakt iyən hodison baxşpo karde, mığoyisə karde, oxşər iyən fərğinə cəhəton mıyyəyən karde, bəvon mınosibət ifodə kardero şəroit ofayə bedə. Şoqirdon idroki iyən hissi səriştən soybbero imkonon bə dast vardedən.

3. Hande

3.1. Bə vəynə beşə tojə sıxanon mənə dərəcə nımoıyış kardədə.

3.1.1. Rast omə tojə conəvə (əşyo) iyən hodison nomi mıyyəyən kardədə.

3.1.2. Mətnədə bıə nezə mənə doə iyən əks mənə doə sıxanon fərğin kardədə.

3.2. Handi texnikə iyən iminə hande səriştən səyvon bey nımoıyış kardədə.

3.2.1. Mıvofığə mətnon de şuuri handədə.

3.2.2. Soyə cumlon bə mıvofığə ğaydon omuj omə de intonasiya tələffuz kardədə.

3.2.3. Hırdəhəcminə bədiiyə mətnon bə janriro fərğin kardədə.

3.2.4. Bə mətni poəyon sərləhə doədə iyən bəçəy məzmuni aid soyə plan qətedə.

3.2.5. Bə mətni əsosinə fikri ıstə mınosibəti ifodə kardədə.

3.2.6. Mətnədə bıə əsosinə məzmuni de jimoni ələğənini kardədə.

NIVIŞTE

İnsonon de nıvişte vositə ıstə jimonədə ictimoi, iqtisodi iyən mədəniyə sahonədə bə dast vardəbıə noiliyyəton bə ümumiyyə şikil dənəodən, elmiyə-bədiiyə ofəyəvonə koon bardədən, ıstə tarixi ofəyedə, əvoni bo omə nəslonro bə sistem dənəodən, nığo doədən – oqətedən. Zıvoni bəştəməxsusəti, qəncinəti mıhofizə bedə. Nıvişte moə zıvoni təlimədə ən zəruriyə səriştən əhotə kardədə, handəə fəoliyyəton jivneyro imkon pəydo kardədə. Bın mənəodə etnikə xəlğon zıvonon omuteədə NIVIŞTE bənə mıhumə məzmunə xəttən qıləyni ğəbul kardə bedə.

NIVIŞTE bənə məzmunə xətti etnikə xəlğon moə zıvoni təlimədə iminə nıviştə texnikə, orfoqrafikə, **motijə** işorə təmrinon, zıvoni vahidonku, çəy üslubi imkanonku, nıtği cürəbəcürə formonku istifodə səriştən ıstəni bey təmin kardədə.

4. Nıvişte

4.1. Nıvişte texnika iyən bə iminə hande səriştən soyb bey nımoıyış kardədə.

4.1.1. ıstə məsə sıxanon iyən soyə cumlon sərost nıviştədə.

4.1.2. ıstə nıvişteədə bə husnıxəti normon rioyət kardədə.

4.1.3. ıstə mışohidə iyən təsuraton əsosədə qərdəhəcminə esseon nıviştədə.

ĞIYMƏTNOE

Ğəymətnoe – çə məğsədinə təlimi iyən çə səkiştəsəmtinə təhsiliku co nıbə tərkib hissə. Bəroən tədrisə fəoliyyəti effektin iyən səmərinin be təmin kardero ən vəcibə məsələonədə qıləyni ime ki, muəllim ıstə şoqirdon zınəyon iyən səriştən bəpe hejo kontrol bıkə, ğıymət bınə.

Bo muəllimi hozı kardəbıə vəsoitədə (MMV) har başxpo bədiqə doəbıə qədə summativə ğıymətnoəoni (QSĞ) materialono muəllimon istifodə karde bəzine. Əncəx muəllimi bıpiyoşə ıstənən QSĞ materialı tərtib karde bəzine. Əmma bo har baxşpoyo hozıbıə QSĞ materialı həminə baxşpoadə realizəbıə əsosinə məzmunə standarton ıstəni ehtivo kardəninə. Vəsoitədə har qılə QSĞ materialı bəpeşt bə aspərdəyonro doəbıə bal (xal) iyən çəvon əsosədə şoqirdi ğıyməti mıyyəyən kardə ğaydə nişo doə bəninə.

Zinedəmon ki, tədrisədə formativə ğıymətnoe bəro bardə bedə ki, şoqirdi təhsilo əxz kardə noiliyyəton sistemətik kontrol bıkəmon- nəzorətədə oqətemon. Əvə ki, in ğıymətnoe mıyyəyən kriteriyə iyən pəmuyəon ıstəni əksbıkə cədvəlön əsosədə bardə bəninə. Tədrisi mərhələku, vədə noəbə məğsədiku, şoqirdi zınəy iyən səriştəku bə şıkrəbıə ğıymətnoə cədvəlön cürəbəcürə bey bəzine. De məğsədi kali cədvələ nımunon doe piyedəmonə:

- *Jinə ğıymətnoə cədvəlön hozı kardeədə “2-nə sinifiyo Azərbaycani zıvon” dərskitobədə bo muəllimi doəbıə metodikə vəsoitədə ğıymətnoə cədvəlön nımunonku qismən istifodə kardəbıə.*

Cədvəl 1

DE MIŞOHİDƏ ROY ŞOQİRDİ FƏOLƏTİ MİƏYYƏNBİKƏ ĞIYMƏTNÖE CƏDVƏL				
De in cədvəli vositə muəllim tədrisə prosesi dovri həmə mərhələndə şoqirdon fəoləti fayə rımuş karde bəzine.				
<i>Şoqirdi nom, fəmilliyə, pə nom</i> _____				
№	Kriteriyon	Bəle	Ğismən	Xəyr
1.	ŞOQİRDİ SİNİFƏDƏ FƏOLƏTİ			
	Məlumatə mibodilədə iştirok kardedə.			
	De tədğigatə parson bə şıkrəbiə səkişton doe zinedə.			
	Beyini həmlədə iştə fiki votedə.			
	De qiton koədə fəole.			
	De qədə qrupon koədə fəole.			
2.	MƏSE-SƏRƏSE			
	Şoqird bə muəllimi de dığətə quş doədə.			
	Şoqird bə muəllimi quş doeyon sərəsedə.			
	Şoqird iştə məsə-sərəsəyon sərbəst ifodə kardedə.			
3.	QƏP JE			
	Qəp jəyku hodi bedəni.			
	Iştə fiki şifohiyə şikilədə ifodə karde zinedə.			
4.	HAND			
	Şoqird səlis iyən de surəti handedə.			
	Şoqird iştə handəyon sərbəst şikilədə sərəsedə.			
	Mənoon nıdərəsə sıxanon ğeyd kardedə-muəllimiku parsedə.			
	Şoqird handə mətni məzmuni iyən çəy ideya mıəyyən karde zinedə.			
5.	NIVIŞTE			
	Bə husnxətə normon mıvofığ nıviştedə.			
	Iştə quş doeyon sərrost nıvişte zinedə.			
6.	ZIVONİ ĞAYDON			
	Şoqird zıvoni ğaydon çok əxz kardedə.			
	Şoqird iştə omutə zıvoni ğaydon bəştə şifohiyə iyən nıviştə nıtği tətbiğ karde zinedə.			
<i>Muəllimi əlovə ğeydon</i> _____				

Cədvəl 2

**TƏDRİSİ PROSESƏDƏ ŞOQİRDİ İŞTƏ FƏOLƏTİ MİƏYYƏNBIKƏ
BƏŞTƏĞİYMƏTNÖE CƏDVƏL**

De in cədvəli vositə muəllim tədrisə prosesi həmə mərhələdə şoqirdon iştə fəoləti fayə çı dərəcədə bey ğıymətnöeədə rımuז karde bəzıne.

№	Kriteriyon	Bəle	Ğısmən	Xəyr
1.	ŞOQİRDİ SİNİFƏDƏ FƏOLƏTİ			
	Məlumotə mıbodilədə iştirok kardədə.			
	De tədğığatə parson bə şıkrəbə səkişton doe zinedə.			
	Beyini həmlədə iştə fiki votedə.			
	De qıtəon koədə fəole.			
	De qədə qrupon koədə fəole.			
2.	MƏSE-SƏRƏSE			
	Şoqird bə muəllimi de dığəti quş doədə.			
	Şoqird bə muəllimi quş doəon sərəsedə.			
	Şoqird iştə məsə-sərəsəyon sərbəst ifodə kardədə.			
3.	QƏP JE			
	Qəp jəyku hodi bedəni.			
	İştə fiki şifohiyə şikilədə ifodə karde zinedə.			
4.	HAND			
	Şoqird səlis iyən de surəti handedə.			
	Şoqird iştə handəyon sərbəst şikilədə sərəsedə.			
	Mənoon nıdərəsə sıxanon ğeyd kardədə-muəllimiku parsedə.			
	Şoqird handə mətni məzmuni iyən çəy ideya mıəyyən karde zinedə.			
5.	NİVİŞTE			
	Bə husnxəti normon mıvofığ nıvışteədə.			
	İştə quş doəyon sərrost nıvışte zinedə.			
6.	ZİVONİ ĞAYDON			
	Şoqird zıvoni ğaydon çok əxz kardədə.			
	Şoqird iştə omutə zıvoni ğaydon bəştə şifohiyə iyən nıvışte nıtği tətbiğ karde zinedə.			

Muəllimi əlovə ğeydon _____

DƏRSON DE SAAT HİSOBİ BAXŞPO

I BAXŞƏ

MƏKTƏB İYƏN XIYZON

Dərs №	Movzu	Məzmunə standarton	Saat hisobi	Dərskitobi səyfə	MMV səyfə
1.	15 sentyabr	1.1.1., 2.1.1., 3.1.1., 4.1.1.	2	6-7	9-10
2.	Anqıl	1.1.2., 2.1.1., 3.1.2., 4.1.1., 4.1.2	2	8-9	11-12
3.	Bobo iyən nəvə	1.1.2., 2.1.1., 3.1.2., 4.1.1., 4.1.2	2	10-11	13-14
4.	Moə (şeir)	1.1.2., 2.1.1., 3.1.2., 4.1.1., 4.1.2	2	12-13	14-15
5.	Çe fili tərbiyə	1.1.2., 2.1.1., 3.1.2., 4.1.1., 4.1.2	2	14-15	16-17
6.	Moə pərəndə han	1.1.2., 2.1.1., 3.1.2., 4.1.1., 4.1.2	2	16-17	17-18
QƏDƏ SUMMATİVƏ ĞİYMƏTNOE			1		19
Yekun			13 saat	12 səyfə	11 səyfə

Məzmunə standarton		Təlimi məqsədön
1.1.1.	Iştə quş doə fikri məğzi de pars doe ruşin kardədə.	Şoqird iştə məsə mətnədəbə əsosinə məğomon yodədə oqətedə iyən bəvon şərñ doədə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, məsəyon iyən handəyon həxədə qəp jedə.	Iştə müşohidə kardə conəvə (əşya) iyən hodison şifohi şikilədə təsvir kardədə.
3.1.1.	Rast omə tojə conəvə (əşyo) iyən hodison nomi miyyəyən kardədə.	Şoqird bəy rast omə əşyon (conəvon) mətnədə doəbñə şikilədə pəydo kardədə, əvoni ifodə kardədə.
4.1.1.	Iştə məsə sıxanon iyən soyə cumlon sərost nıvıştedə.	Şoqird iştə məsə sıxani iyən cumlə nıvıştedə.

DİAQNOSTİKƏ ĞİYMƏTNOE

Muəllim sıvol doədə:

– *Tovıstoni tətılön çıkonəy dəvuneyone?*

Çe sıvoli bəpeşt məktəbi iminə ruji həxədə muəllim de əğılön, iyən əğılön de i yəndı, tovıstoni tətılşön çıkonəy dəvuniye həxədə qəp jedən.

MOTIVASIYA

Muəllim bə şoqirdön sıvolön doədə.

– *In ruj kon ruje? Boçi in ruji bənə idi ğeyd kardedən?*

Şoqirdön cəvob doe bəpeşt muəllim jinəni sıvolön doədə.

– *Ponəni imrujnə ruji çıkonəy bə yod dənoədəyon?*

– *Ponəni imrujnəni ruji imsornəni rujisə fərqış çiče?*

Çəyo muəllim lovhədə do şikili kəşədə əçe rəğesə “15 sentyabr” sıxani nıvıştedə iyən əğılönku parsedə.

– *Çe xolon səpe kon sıxanon nıvışte bəznemon?* (Bəçəmə fikriro çe do xolon səpe “məktəb”, “səvod”, “muəllim”, “dərs”, “elm”, “təhsil” sıxanon bənıvışten).

Dı roy muəllim – məktəb – zınəy arədə əlağə oşko kardedən.

TƏDQIQATI PARS:

– *Bə məktəb şe iyən səvod se bə insoni boçi lozime?*

TƏDQIQATI BARDE:

De qiton ko.

Şoqirdön bəvon doə parson ro iştə fikron bə vərəğ nıvıştedən.

I grup. *I-nə sinifədə Tolışə zıvonədə sə zınəyon bəşmə jimonədə çiko koməqəti kardedən?*

II grup. *I-nə sinifədə riyaziyyatədə sə zınəyon bəşmə jimonədə çiko koməqəti kardedən?*

III grup. *I-nə sinifədə “həyat bilgisi”ədə sə zınəyon bəşmə jimonədə çiko koməqəti kardedən?*

IV grup. *I-nə sinifədə co fənnonədə sə zınəyon bəşmə jimonədə çiko koməqəti kardedən?*

MƏLUMOTİ MİBODİLƏ İYƏN MİZOKİRƏ TƏŞKİL

Qiton bə təğdimati quş doədən iyən çəvon fikron mızokirə kardedən.

QUŞ DOE-DƏRƏSE

(St. 1.1.1.) Muəllim dərskitobədə “15 sentyabr” (dərskitob səy. 6) mətni handedə.

ĞEYD: Muəllim mətni hande bəpeşt bə şoqirdön dərskitobədə bñə luğəti iyən tolışə zıvoni aid bñə qrammatikə ğaydon nıvışteyro 2 qılə ğalınə dəftər pəqəte asbardədə.

Mətni hande bəpeşt muəllim dərskitobi 6-ə səyfədə biə luğəti (kişvər, əz sıxanon) bə dəftər doədə nıvışte. Çəyo dərskitobi 7-ə səyfədə biə 1-6-ə asbardon bə vırə rosnedən.

Asbard 1. “Mətnədə jintono riyə kəşə biə cumlə izoh bıkə” nominə asbardiro “*Harki çok bihando, əz bıkaşo, çəy kəşə əziyyət bə bod əşini*” cumlə jıǵo izoh karde bəbe ki, *har kəs əǵər əziyyət bıkaşo, çok bihando, əçey zəhmət bə bod əşini*.

Asbard 2. In asbardi şərt jəqoe ki, *hande, məktəb, səvod, sentyabr* sıxanon cumlədə oko bıdə. Jıqo asbardon bəçəyro doedən ki, şoqirdon co-coə sıxanon de oko karde roy cumlə soxtedən.

Hande, səvod səy bə har ki lozime.

Məktəb çə şoqirdon təhsil sə vırəe.

İnson har sinnədə *səvod* sənine.

Sentyabri 15-ə çəmə məholədə “zınəy ruj”e.

Asbard 3. In asbardi doeyədə məǵsəd çə şoqirdon sıxan ehtiyoti vey kardeye. “Nezə mənə doə sıxanon pəydo bıkə” nominə asbardədə mənə ro nez bə sıxanon yəndi tonə nıvıştedən.

Hande – təhsil se

Məmləkət – kişvər

Sual – pars

Xəyli – vey

Asbard 4. In asbardədə bə kon parsi cəvob “15 sentyabr” mətnədə ni əy pəydo karde lozime. Cəvobi pəydo kardero muəllim çə şoqirdon fikri təjədən bə mətni cəm kardədə. Şoqirdon çə mətni məzmuniku zinedən ki, mətnədə *əǵilon kon sinnədə bə məktəb şe* həxədə məlumot ni. Bəroən rostə cəvob “C” bənde.

A) Məktəb kəynə bino bedə?

B) İslamədə elm omute de çiçi bərobər hisob bedə?

C) *Əǵilon kon sinnədə bə məktəb şedən?*

D) Har əǵili iminə ko çiç bənine?

E) Bo zınəy ǵəzənc kardero ən çokə vırə kon vırəye?

Asbard 5. Bə in asbardi şərtiro cumlon təmom karde lozime. Asbardədə məǵsəd şoqirdon tolişə zıvonədə sıxan ehtiyoti vey karde iyən cumlə soxte inkişof kardeye.

1. Həmə əǵilon çok handənin, bəro ki, *səvod bə insoni de tobə marde lozime*.

2. Bə muəllimi hurmət karde lozime, bəro ki, *əvon bəmə səvod doedən*.

3. Bəsəvodəti çok ni, bəro ki, *ıştə tay-tuşi tonə xəcolətin mandəş*.

4. Azərbəyconədə sentyabrə manqi 15 bənə zınəy ruji ǵeyd kardə bedə, bəro ki, *çəmə məholədə məktəbondə dərs həmonə ruji bino bedə*.

Asbard 6. In asbardi şərt jıqoe: “Şeiri qafiyə biə sıxanon izoh bıkə, əvoni cumlədə oko bıdə”. Muəllim ən əv-vəl bə şoqirdon “ǵafiyə çiçe, çıkone bedə?” əy izoh kardənine ki, qafiyə şeirədə beyton, misron oxonə sıxanon iyən sədoon bəyəndi omuj, həmahəng oməye. Çəyo muəllim ıştə fikri bə şoqirdon əyani nuşo kardero lovhədə “Asp” şeiri nıvıştedə iyən deyəndi qafiyə biə sıxanon (*rivedə – şivedə, kəhərə – bəpərə*) jiyədə riyə kəşədə.

ASP

Bənə roon *rivedə*.

Bənə şımşi *şivedə*.

Çoqəm şedə, *kəhərə*.

Joqbızın ki, *bəpərə*.

(Əli Nasir)

Muəllim ǵafiyə çiç bə bə əǵilon dərosəniyə bəpeşt *rivedə – şivedə, kəhərə – bəpərə* sıxanon mənə izoh kardədə. Çəyo bə şoqirdon asbardə ki şeiri ǵafiyədə bə sıxanon (*rivedə – şivedə, kəhərə – bəpərə*) cumlədə oko bıdən.

Adil bə çəş çiyə bəpeşt rəən *rivedə*.

Kinə joqo bərkdən siredə ki, jıqo bızın bənə aspi *şivedə*.

Asp peniştə əşyondə qıleyən *kəhərə*.

Azad jıqo vitedəbe ki, joqo bızın isət *bəpərə*.

ĞIYMƏTNOE

Dərsi oxodə muəllim əǵilon dərsi çikonəy təǵdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çə cur icro karde bə nəzər sedə ǵiymətnoe bardədə.

Məzmunə standarton		Təlimi məqsədön
1.1.2.	Deştə məsə fikri bə şıkrəbiə iştə minosibəti nişo doedə.	Şoqird deştə məsə fikri çəmə milliyə-mənəviyə molyəton dastədə əsos qətedə, deştə məsə fikri boçi rozi bey-nıbey həxədə şərhl doedə. Mətno de əsosinə məğomon bə şıkrəbiə parson cəvo-bi doedə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, məsəyon iyən handəyon həxədə qəp jedə.	İştə müşohidə kardə conəvə (əşya) iyən hodison şifo-hi şikilədə təsvir kardədə.
3.1.2.	Mətnədə biə nezə mənə doə iyən əks mənə doə sıxanon fərğin kardədə.	Məğsəd çe şoqirdon sıxan ehtiyoti müəyyən iyənən vey kardeye.
4.1.1.	İştə məsə sıxanon iyən soyə cumlon sərrost nıvıştedə.	Şoqird iştə məsə sıxanon iyən cumlon nıvıştedə.
4.1.2.	İştə nıvışteədə bə husnxəti normon rıoyət kard-ədə.	Şoqird nıvıştə nıtgədə orfoqrafiyə iyən motijə işorə ğaydon tətbiğ kardədə. Sədo de hərfi yəndıku fərğin kardədə.

MOTIVASIYA

Muəllim tojə dərsi bino karderö de Makedoniyəviyə İskəndəri əlaqənin biə məşhurə “Qordı anqılı” əfsənə qəp jedə.

Muəllim “Qordı anqılı” əfsənə qəp jə bəbeşt bə əğilon sıvolon doedə ki həm çəvon fikri bısənə, həmən de tojə movzu əlaqələnin bıkə:

– Əğilon, əhvəlot konco biə?

İnteqrasiya (Tar.). – Şoqirdon cəvob doedən ki, in hodisə qədə Asiyə Friqiya kişvəri Qordion şəhərədə biə.

– Əhvəlot çiçi həxədə?

– Şoqirdon cəvob doedən ki, “Qordı anqılı”.

– Əğilon, çəmə tojə movzuyən “Anqıl”e.

QUŞ DOE-DƏRƏSE

(St. 1.1.2.) Muəllim dərskitobədə “Anqıl” (dərskitob səy. 8) mətni handedə.

Mətni handə bəpeşt muəllim dərskitobi 8-nə səyfədə biə luğəti (anqıl sıxani) doedə bə dəftər nıvışte. Çəyo dərskitobi 9-nə səyfədəki 1-7-nə asbardon bə vırə rosnedən.

Asbard 1. “Mətnədə de kavuə ranqi doə biə sıxani de kon sıxani deqiş karde bəbe?” nominə asbardi bə vırə rosnero muəllim əğilon fikri bə mətni doedə cəm karde. Kavuə ranqədə biə sıxan bə cumlə jıqoc. “Hisobış co fənnonsən vey piyedə”. Hisob riyaziyyatədə bəro rosə cəvob a bəndədə biə riyaziyyat sıxane.

A) riyaziyyat

B) kitob

C) ğələm

Asbard 2. In asbardədə bəndonədə bə kon parsi cəvob “Anqıl” mətnədə ni əy pəydo karde lozime. Cəvobi pəydo karderö muəllim çe şoqirdon fikri tojədən bə mətni cəm kardədə. Şoqirdon çe mətni məzmuniku zinedən ki, mətnədə Şirzadi pıə konco ko karde həxədə məlumot ni. Bəroən rostə cəvob “C” bənde.

A) Şirzad çandminə sinifədə handedə?

B) Şirzad kon fənni həmeysən vey handedə?

C) Şirzadi pıə konco ko kardədə?

Asbard 3. In asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon sıxan ehtiyoti vey kardeye. “Cədvəli bəştə dəftər ovışton iyən təmom bıkə” nominə asbardədə bə iyəndi əks mənə doə sıxanon 2-nə qrəfədə nıvıştedən.

Sıxan	Əks məno doə sıxanon
Nez	<i>Diyəro</i>
Təmiz	<i>Çirkin</i>
Okarde	<i>Dəbaste</i>
Hande	<i>Tam je</i>

Asbard 4. In aspardədə “Anqıl” mətni məzmunu aid bə yolun sıxanı pəydo karde lozime. Cəvobi pəydo kardero muəllim çe şoqirdon fikri tojdən bə mətni cəm kardədə. Şoqirdon çe mətni məzmunu ki, “A” bəndədə bə *“ağıl de yoli-ruki ni”* yolun sıxan rostə cəvobe.

- A) Ağıl de yoli-ruki ni.
- B) Bə ağılı ko bivot, dumə əy bivit.
- C) Əğil sıxanı rosti bəvot.

İminə dərsədə muəllimi bə əğilonış həm bə luğəti, həmən bə tolışə zıvoni aid bə qrammatikə ğaydon nıvıştero dəftər co kardeş asbardəşbe. Bəroən şoqirdon dərskitobi 9-nə səyfədə bə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolışə zıvoni aid bə qrammatikə ğaydon bə dəftər nıvıştədən iyən əvoni omutedən.

Yodədə oqət: Sait iyən samiton.

Sıxanon çe sədoon ibeyku bino bedən. Məsələn: *band* sıxanədə ço sədo heste:

b, a, n, d

Zıvoni sədoon nıvıştədə de hərfon işorə bedən.

Sədoon votedəmon iyən məsedəmon, hərfon isə nıvıştədən iyən vindedəmon.

Asbard 5. Bə in asbardi şərtiro kon şikili nomon de saiti, kon qılın de samiti bino bedən? əy pəydo karde lozime. Asbardədə məğsəd şoqirdon tolışə zıvoni aid qrammatikə ğaydon çe dərəcədə omute oşko kardeye. Əslədə şoqirdon sait samitonşon “Azərbaycan dili” dərskitobədən omuteşone. Asbardədə *do, inci, çimən, band* şikil doə bə. Bə ğaydə qornə *inci* sıxan de saiti, *do, çimən, band* sıxanon de samiti bino bedən.

Asbard 6. In asbardi şərt jıqoc: “Samiton deqış bıkə iyən sıxan bısot”. Nımunədə *do* sıxanı iminə *d* samit de omujəti ro de *s, k, l* samiti əvəz kardə bə *so, ko, lo* formədə tojə sıxanon soxtə bən. Asbardədə bə şəhər, mande iyənən malə sıxanon de iminə samiton dəqış kardey ro tojə sıxanon soxtə lozime.

- şəhər – zəhər, ğəhər, yəhər
- mande – hande, kande, rande
- malə – nalə, balə, xalə

Asbard 7. Asbard sıxanədə de sait iyənən samiton hisobi əlağənine. In asbardi bə vırə rosniyero muəllim dərskitobədə doə bə *zoə, məktəb, inson, amuzoə* sıxanon lovhədə nıvıştədə ki, bə əğilon rohət bibu. Həmən muəllim sait iyənən samiton əğilonku xəbə sedə ki, bızınə əvon sait, samiton həmən zinedən ya ne. Çəyo qılə-qılə sıxanədə bə sədoon əğilonku xəbə sedə. Əğilon sıxanədə bə sait iyən samiton mıyyəən kardədən.

İnteqrasiya (Riy.)

- Zoə – sıxanədə *z* samit, *o, ə* saite = 2 sait + 1 samit
- Məktəb – sıxanədə *m, k, t, b* samit, *ə* saite = 2 sait + 4 samit
- İnson – sıxanədə *i, o* sait, *n, s* samite = 2 sait + 3 samit
- Amuzoə – sıxanədə *a, u, o, ə* sait, *m, z* samite = 4 sait + 2 samit

Asbardi cəvob ime ki, dı hisobi *zoə, amuzoə* sıxanonədə saiton samitonsən veyin.

ĞIYMƏTNOE

Dərsi orəxədə muəllim əğilon dərsi çokne təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən bə asbardon çe curə icro karde bə nəzə sedə ğiymətnoe bardədə.

Məzmunə standarton		Təlimi məqsədon
1.1.2.	Deştə məsə fikri bə şıkrəbiə iştə minosibəti nişo doedə.	Şoqird deştə məsə fikri çəmə milliyə-mənəviyə molyəton dastədə əsos qətedə, deştə məsə fikri boçi rozi bey-nibey həxədə şərli doedə. Mətno de əsosinə məğomon bə şıkrəbə parson cəvo-bi doedə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, məsəyon iyən handəyon həxədə qəp jedə.	Iştə müşohidə kardə conəvə (əşya) iyən hodison şifo-hi şikilədə təsvir kardədə.
3.1.2.	Mətnədə biə nezə mənə doə iyən əks mənə doə sıxanon fərgin kardədə.	Məğsəd çe şoqirdon sıxan ehtiyoti mıəyyən iyənən vey kardeye.
4.1.1.	Iştə məsə sıxanon iyən soyə cumlon sərrəst nıvıştedə.	Şoqird iştə məsə sıxanon iyən cumlon nıvıştedə.
4.1.2.	Iştə nıvışteədə bə husnxəti normon rıoyət kardədə.	Şoqird nıvıştə nitğədə orfoqrafiyə iyən motijə işorə gəydon tətbiğ kardədə. Sədo de hərfi yəndıku fərgin kardədə.

MOTIVASIYA

Muəllim bə əğilon sıvol doedə:

– Əğilon, iştə xıyzonədə biə avlodon vote bəzneyon?

Əğilon cəvob doedən.

– *Bobo, nənə, piə, moə, boə, hovə.*

Muəllim xəbə sedə şimə kədə ən sinninə odəm kiye?

Əğilon cəvob doedən.

– *Çəmə kədə ən sinninə odəm boboe.*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

(St. 1.1.2.) Muəllim dərskitobədə çı Lev Tolstoyi “Bobo iyən nəvə” (dərskitob səy. 10) mətni handedə.

Mətni handə bəpeşt muəllim dərskitobi 10-nə səyfədə biə luğəti (*bixi, pi sıxanon*) bə dəftər doedə nıvışte. Çəyo dərskitobi 11-nə səyfədəki 1-5-nə asbardon bə vırə rosnedən.

Asbard 1. “De sıə ranqi doə biə sıxani de kon sıxani deqiş karde bəbe?” nominə asbardi bə vırə rosnıye qoroş muəllim əğilon fiki bə mətni cəm kardədə. Sıə ranqədə sıxan biə cumlə jıqoe. “*Əğili pi-moə çayku xəbə səşone*”. Həm piə, həmən moə əğili valideynon be qoroş rostə cəvob C bəndədəki valideynon sıxane.

A) hamsiyon

B) avlodon

C) valideynon

Asbard 2. Bə in asbardi qornə “Bobo iyən nəvə” mətnədə jiyədə riyə biə cumlə izoh karde lozime. Cəvobi pəydo karderə muəllim çe şoqirdon fiki tojədən bə mətni cəm kardədə. “*Jen də şuə diyə kardışone bə iyəndi, dəmandin bo bəme*” cumlə izoh əve ki, har ki bəştə yolon, valideynon çiko gəlləğ bəka əçinən əğilon yol beədə bəvon jəqo diyə bəkan. Muəllim bı cumlə aid biə Yolon sıxaniyən bə şoqirdon omutedə.

“*Bəştə aşi çiç ekos, əvən bəştı keçə bebəşe*”.

Asbard 3. In asbardi şərt jıqoe: *pi, bixi, nəvə, surfə* sıxanonədə cumlə bısəxt. Jıqo asbardon bəro doə biə ki, şoqirdon co-coə sıxanonədə cumlə soxtədə çəvon həm sıxani ehtiyot vey bıbo, həmən nitqşon inkişof bıko.

Vaxt bəbe har kəs pi bəbe.

Bixi kədə bo kəy qam oqəte iyənən bo xorək pate qoroş soxtə biə piçe.

Nəvə çe əğilən şin bedə.

Çokə insoni de bəçe kə omə gəonəği vədə okərdə surfə zinə bəbe.

Asbard 4. In asbardədə de “Bobo iyən nəvə” mətni məzmunı omuj omə yolon sıxani pəydo karde lozime. Cəvobi pəydo karderə muəllim çe şoqirdon fikri tojədən bə mətni cəm kardədə. Şoqirdon çe mətni məzmunıku zinedən ki, “D” bəndədəki “*Əğil sıxani rosti bəvotə*” yolon sıxan rostə cəvobe.

Muəllim bə şoqirdon dərskitobi 11-ci səyfədə biə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolişə zivoni qrammatikə ğaydon bə dəftər nivışte iyənən əvoni omute asbardədə.

Yodədə oqət:

Tolişə əlifboədə **29** qılə hərf heste. Çəvonədə **7** qılə sait, **22** qılə samit sədo ifodə kardə.

Saiton (sədoninon): *a, ə, e, i, o, u*

Samiton (besədoon): *b, c, ç, d, f, ğ, h, x, j, k, q, l, m, n, p, r, s, ş, t, v, y, z*

Azərbayconı zivonədə biə 3 qılə hərf tolişə əlifboədə ni: *ü, ö, g*

Asbard 5. Bə asbardi şərtiro Xanəli Tolişi “*Diyo*” şeiri bə dəftər nivışte, şeiri sıxanondə biə saiton jintono i, samiton jintono dı qılə riyə kəşe lozime. Asbardədə məğsəd şoqirdon tolişə zivonədə sait iyən samiton çı dərəcədə omute oşko kardeye.

*Konco emə anə ov,
Zəmin çiko vardə tov.
Şır-şır kardə hakənə,
Ləpə vardə hakənə.
Cuş qətedə peşədə,
Oviş bə huş eşədə.*

ĞIYMƏTNOE

Dərsi oxədə muəllim əğılon dərsi çikonəy təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən bə asbardon çe curə icro karde bə nəzə sedə ğiymətnoe bardədə.

DƏRS 4

MOƏ (ŞEİR)

2 saat

Məzmunə standarton		Təlimi məğsədon
1.1.2.	Deştə məsə fikri bə şıkrəbə iştə minosibəti nişo doədə.	Şoqird deştə məsə fikri çəmə milliyə-mənəviyə molyəton dastədə əsos qətedə, deştə məsə fikri boçi rozi bey-nıbey həxədə şərh doədə. Mətno de əsosinə məğomon bə şıkrəbə parson cəvob doədə.
2.1.1.	Mişohidə kardəyon, məsəyon iyən handəyon həxədə qəp jedə.	Iştə mişohidə kardə conəvə (əşya) iyən hodison şifohi şikilədə təsvir kardədə.
3.1.2.	Mətnədə biə nezə mənə doə iyən əks mənə doə sıxanon fərgin kardədə.	Məğsəd çe şoqirdon sıxan ehtiyoti müəyyən iyənən vey kardeye.
4.1.1.	Iştə məsə sıxanon iyən soyə cumlon sərrəst nivıştedə.	Şoqird iştə məsə sıxanon iyən cumlon nivıştedə.
4.1.2.	Iştə nivışteədə bə husnxəti normon rioyət karde-də.	Şoqird nivışte nıtgədə orfoqrafiyə iyən motijə işorə ğaydon tətbiğ kardədə. Sədo de hərfi yəndiku fərgin kardədə.

MOTIVASIYA

Muəllim şoqirdonku parsədə:

– *Kon odəmon valideyn hisob bedən?*

Əğılon cəvob doədən.

– *Pıə iyən moə.*

Muəllim xəbə sedə pıə bəpeşt kədə yol kiye?

Əğılon cəvob doədən.

– *Çəmə moə.*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

(St. 1.1.2.) Muəllim dərskitobədə Xanəli Tolışi “Moə” (*dərskitob səy. 12*) şeiri de intonasiya handedə.

Mətni handə bəpeşt muəllim dərskitobi 12-nə səyfədə biə luğəti (*ofəye, sin, darz, perəse* sıxanon) bə dəftər doədə nıvışte. Çəyo əğılon dərskitobi 12-13-nə səyfədə biə 1-6-nə asbardon bə vırə rosnedən.

Asbard 1. Bə in asbardi qorə “Moə” şeirədə jintono riyə biə misron izoh karde lozime. Cəvobi pəydo kardero muəllim çe şoqirdon fiki tojədən bə şeiri cəm kardedə. “*Moə dınyo penə səy, Huşəy vili darzimon*” misron izoh əve ki, iminə misradə moə dınyoədə bo insoni har kəsisən, har şeysən bə nave. Dımınə misradə isə şairi əviş vote pıyedə ki, inson çanə barz, yol bibuən, iyənən de ıştə xıyzoni bənə huşəy vili darzi i vırədə bedə.

Asbard 2. “Mətnədə de sıə ranqi biə ifodə de kon sıxani əvəz karde bəbe?” nominə asbardi bə vırə rosnıyero muəllim əğılon fikri bə şeiri cəm kardedə. Sıə ranqədə doə biə misra jıqoe. “*Bə han şedəm şin-şini*”. Muəllim əğılon bəsə dənoədə ki, *bə han şey* ifodə de *hute* sıxani əvəz karde bəbe.

Asbard 3. In asbardi doe məğsəd çe şoqirdon sıxani ehtiyoti vey kardeye. “Bə i yəndi əks mənə doə sıxanon pəydo bıke” nominə asbardədə şoqirdon bə i yəndi əks mənə doə sıxanon pəydo kardedən iyənən əvoni qrafonədə nıvıştedən.

Sıxan	Əks mənə doə sıxanon
Çok	Bevəc
Nez	Diyəro
Kırt	Dıroz
Ğurbət	Vətən

Asbard 4. Çe in asbardi şərt jıqoe: “Bə noxton vırə sait bınə sıxan bısoxt”. Bə asbardi qorə **b...z, l...k, ç...k, b...n, ş...n, p...l, x...k** sıxanonədə vadə bə saiton bəçe vırə noe iyən sıxan soxtə lozime.

bız, lək, çok, bon, şon, pul, xok

Muəllim bə şoqirdon dərskitobi 13-nə səyfədə “Yodədə oqət” nomədə biə tolışə zıvoni aid biə qrammatikə ğaydə bə dəftər ovoştone iyən əvoni omute asbardədə.

Yodədə oqət:

Tolışə zıvonədə saiton bə di vırə co bedən:

- Ğalinə saiton: **a, ı, o**
- Nozıkə saiton: **e, ə, i, u**

Asbard 5. Bə in asbardi qorə şeiri bə dəftər ovıştine iyən ğalinə saiton jintono i qılə, nozıkə saiton jintono dı qılə riyə kəşe lozime. Asbardədə məğsəd, çı şoqirdon tolışə zıvoni sait iyən samiton çı dərəcədə omute bə oşko bekardeye.

Aşğıim bə odəmi,
Həşi sutedə odəmi.
Sıftə bə balə ğıbon,
Peşo bə kəy odəmi.

Asbard 6. In asbardi şərt jıqoe: “Bə noxton vırə sıxan bınıvışt”. In asbardi məğsəd çe şoqirdon sıxan ehtiyoti vey kardeye.

Pərəndə – Bədənış de mu iyən pori edə bə, dıpərinə, dılınqə tıkinə pərə heyvoni sınıf

Osmon – Zəmini dimi kutisə bənə abiyə ğubbə çiyə fəzo, təyliyəti

Kıştı – 1. Merdon bə peşti dəbastə dırozə iyən tanqə parça, kəmər; 2. İdədə kulə şəvi bə avlodon iyən hamsuon kəybə şodoə bə kılə; kıştı ğandey

Buməlarzə – Çə zəmini dimi kali sahon vulkanikə iyən tektonikə proseson daqıne, larze

ĞIYMƏTNOE

Dərsi orəxədə muəllim əğılon dərsi çikonəy təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çe cürə icro karde bə nəzər sedə ğiymətnoe bardədə.

Məzmunə standarton		Təlimi məqsədön
1.1.2.	Deştə məsə fikri bə şıkrəbə ıştə mınosibəti nişö doədə.	Şoqird deştə məsə fikri çəmə milliyə-mənəviyə molyəton dastədə əsos qətedə, deştə məsə fikri boçi rozi bey-nıbey həxədə şərli doədə. Mətno de əsosinə məğomon bə şıkrəbə parson cəvo-bi doədə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, məsəyon iyən handəyon həxədə qəp jedə.	İştə mışohidə kardə conəvə (əşya) iyən hodison şifo-hi şikilədə təsvir kardədə.
3.1.2.	Mətnədə bıə nezə mənə doə iyən əks mənə doə sıxanon fərğin kardədə.	Məğsəd çe şoqirdon sıxan ehtiyoti mıəyyən iyənən vey kardeye.
4.1.1.	İştə məsə sıxanon iyən soyə cumlon sərröst nıvıştədə.	Şoqird ıştə məsə sıxanon iyən cumlon nıvıştədə.
4.1.2.	İştə nıvıştədə bə husnəxti normon rıoyət kardədə.	Şoqird nıvıştə nıtğədə orfoqrafiyə iyən motijə işorə gəydon tətbiğ kardədə. Sədo de hərfi yəndıku fərğin kardədə.

MOTIVASIYA

Muəllim şoqirdonku parsədə:

– *Kon həyvnonon zinedəyon?*

– *Həyvnonədə komon bə şımə vey xoş omeydən?*

Diaqnostikə gıymətnoe. Muəllim de əqli həmlə ro şoqirdon nomkəşə kəy həyvnonon nomon lohədə nıvıştədə.

QUŞ DOE-DƏRƏSE

(**St. 1.1.2.**) Muəllim dərskitobədə Hikmət Ziya “Fili tərbiyə” (*dərskitob səy. 14*) hekoyə handedə.

Mətni handə bəpeşt muəllim dərskitobi 14-nə səyfədə bıə luğəti (*vaq, şəğol, put, ald, sov* sıxanon) bə dəftər doədə nıvışte. Çəyo əğilon dərskitobi 15-nə səyfədə bıə 1-5-nə asbardon bə vırə rosinedən.

Asbard 1. In asbardi şərt jıqoe: “Fili tərbiyə” hekayədə jintono riyə bıə cumlə izoh bıkə. Cəvobi pəydo kardero muəllim çe şoqirdon fikri tojədən bə şeiri cəm kardədə. “*Çəmi balon, ıştə umuri de aldi dəvunən*” cumlə izoh əve ki, həmə kəs zındə ki, rıvos aldinə həyvnone. Bəroən əv bəştə balonən ıştə rujqari de aldi dəvune asbardədə. Yəni har kəs bə ıştə balə ıştə tərbiyə omutedə, çokə odəm çoki, bevəc bevəci.

Asbard 2. In asbardi şərt jıqoe ki, *nəsihət karde, pəs, səcdə karde, kandi, zımiston* sıxanon cumlədə oko doe lozime. Joqo asbardon bə səbəb doədən ki, şoqirdon co-coə sıxanon de oko karde roy cumlə soxtə bızınon.

Validəynon hejo bəştə əğilon çokə şeyon nəsihət kardədən.

Pəs bərkətinə heyvone.

Har inson bəpe hejo bəştə xıdo səcdə bıko.

Kandi dınyoədə ən çokə nemətonədə qıləye.

Zımiston çe sori 4 fəslədə qıləye.

Asbard 3. In asbardi məğsəd çe şoqirdon sıxan ehtiyoti ziyod kardeye. “Nezə mənə doə sıxanon pəydo bıkə” nominə asbardədə şoqirdon bə i yəndi nezə mənə doə sıxanon pəydo kardənın iyən əvoni qrafonədə nıvıştədən.

Sıxan	Əks mənə doə sıxanon
Korpə	Sov
Ald	Hillə
Sımmın	Pi
Perəse	Yol be

Muəllim bə şoqirdon dərskitobi 15-nə səyfədə bıə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolışə zıvoni aid bıə qrammatikə gəyde bə dəftər nıvışte iyənən əvoni omute asbardədə. Çəyo dərsi de nımunon izoh kardədə iyən bə əğilon bəsə dənoədə ki, kali sıxanonədə saitön tonö omə samitön 2 cur tələffuz bedən. Çə samitondən qıleyən “q” samite.

4.1.1.	Iştə məsə sıxanon iyən soyə cumlon sərröst nivıştedə.	Şoqird iştə məsə sıxanon iyən cumlon nivıştedə.
4.1.2.	Iştə nivıştedədə bə husnxəti normon rıoyət kardədə.	Şoqird nivıştə nıtgədə orfoqrafiyə iyən motijə işorə ğaydon tətbiğ kardədə. Sədo de hərfi yəndiku fərğin kardədə.

MOTIVASIYA

Muəllim şoqirdonku parsədə:

– *Kon pərəndon zinedon?*

– *Pərəndonədə komon vey bə şımə xoş omedə?*

Diagnoztikə ğıymətnoe. Muəllim de əqli həmlə ro şoqirdon nomkəşə pərəndon nomon lohədə nivıştedə.

QUŞ DOE-DƏRƏSE

(St. 1.1.2.) Muəllim dərskitobədə Nəriman Suleymanovi “*Moə pərəndə han*” (*dərskitob səy. 16*) hikoyə handədə.

Mətni handə bəpeşt muəllim dərskitobi 16-nə səyfədə bə luğəti (*daşt, sıst, sısti se, sənibəton, pər, ğırs, kılışe, çoçin* sıxanon) bə dəftər doədə nivışte.

Muəllim bə şoqirdon dərskitobi 17-ci səyfədə bə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolişə zıvoni aid bə qrammatikə ğaydə bə dəftər nışıste iyənən əvoni omute asbardədə.

Yodədə oqət:

Tolışiyədə “*U*” - çe Azərboyconi zıvoni “*U*” (ğalin) iyən “*U*” (nozık) sədoonsən fərğ doədə. Azərboyconi zıvonədə “*Ü*” – qəvədə zıvoni peşt tərəfo, “*U*” isə zıvoni və tərəfo tələffuz bedə. Əncəx tolışiyədə “*u*” – zıvoni və tərəfədə ne, tikəy dumo tərəfədə bə zıvoni miyoni tərəf votə bedə. Məsələn, bu, ru, ambu, pəlu...

Çəyo şoqirdon dərskitobi 17-nə səyfədəki 1-5-nə asbardon bə vırə rosiniyedən.

Asbard 1. “Jintono riyə bə sıxani de kon sıxani deqiş karde bəbe?” nominə asbardi bə vırə rosniyeyro muəllim əğilon fikri bə hekayə cəm kardədə. Jintono riyə bə sıxan jıqoe. “*Dastədilə*”. Muəllim əğilon bəsə dəndodədə ki, *dastədilə* sıxani de *i tikə* sıxani deqiş karde bəbe.

Dastədilə dijdi qıləy ğəşənqə lonə be – *İ tikə* dijdi qıləy ğəşənqə lonə be.

Asbard 2. Bə in asbardi qoroş “*Moə pərəndə han*” mətnədə de sıə ranqi bə sıxani ibey izoh karde lozime. Cəvobi pəydo karderə muəllim çe şoqirdon fikri tojədən bə mətni cəm kardədə. “*Zardə qujə balon qədə-qədə mu vardedəbin, yol bedəbin, bo pəreyo pər bekarəbin*” cumlədə de sıə ranqi doə sıxanon izoh əve ki, “qujə balə” tolışiyədə bə moğnədə tojə beşə balon votedən. Yəni in balon hələ porşon vey kame, yaən hələ ni.

Asbard 3. Bə in asbardi qoroş “*Moə pərəndə han*” mətnədə kavuə ranqədə bə sıxani ibey izohi yolonku xəbə se lozime. Mətnədə kavuə ranqədə bə sıxan jıqoe: “*Moə pərisqılı deştə baləliyon ne, teleqraf xətti kutisə hitəbe*”. Asbardi muəllim kədə bə vırə rosinye asbardədə.

Asbard 4. Bə in asbardi şərti qoroş ağılbilovoni saiton bə vırə noe iyənən çı “*u*” vıron pəydo karde lozime. Asbardədə məğsəd şoqirdon tolişə zıvonədə saiton vırə çe dərəcədə rost pəydo karde oşko kardeye.

Səy təpəş xunəranqe,

Har maştə sub bə vanqe

(suk)

Asbard 5. Bə in asbardi şərti qoroş sıxanədə *u* sədo pəydo karde lozime. Asbardi bə vırə rosniyero muəllim şoqirdon fikri bə dərskitobədə bə 5-nə asbardi cəm kardədə iyən əyo doə bə şikilon nomi əğilonku xəbə sedə. Əğilon votə nomon muəllim bə lovhə nivıştedə. Dı roy kon sıxanədə *u* sədo be miyyəən kardədən.

Şonəpəpu, şon, oveynə, ruən, ud

ĞIYMƏTNOE

Dərsi oraxədə muəllim əğilon dərsi çikonəy təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyən asbardon çe curə icro karde bə nəzər sedə, ğıymətnoe bardədə.

I BAXŞPORO QƏDƏ SUMMATIVƏ ĞIYMƏTNOE

1. Bə noxton vırə lozim bıə sıxanon bınıvışt.

Azərbayconədə ... bənə zınəy ruji ğeyd kardə bedə.

2. Cədvəli təmom bıkə:

Sıxan	Əks mənə doə sıxanon
Diyəro	
Çok	
Dəbaste	
Çırkin	

3. Azərbaycani zıvonədə bıə kon hər fon toloşi əlifboədə ni?

4. Bə noxton vırə sıxan bınıvışt.

... soxtəy, tumo karde, bə ərsə varde

... çınıə bıə taxılı çanqə, dastə

... yol be, bə həddi buluği rəse

... veyə sinnə odəm

... iştə ərozi, hakimiyyət iyən mıstəğil rəmzınəş bıə məmləkət

5. Jınə sıxanon bə cədvəl bınıvışt.

Qujd, qezi, quş, qlobus, qemij, qin, qıtı, qerb, qirəvə, qiy, qend, qeş, qeşni, qırd, qo, qend, zandəqo, oqarde

Bənə “q” handəmon	Bənə “g” handedəmon

6. Doə bıə sıxanonədə cumlə bısəxt.

Bobo

Bəbe

pi

vey

7. Simavar vəşədəni,
Qıldəni, peşədəni.
Çemı nom bə bevəfo,
Hiç bə yod dəşədəni.

(Bəxtiyar Ruşin)

Boyatiyədə bıə nozokə saitə jintono i, ğalinə saitə jintono dı qılə riyə bıkəş.

8. Cumlə təmom bıkə.

Çımı balon, pələnqiku ciqəmandəti, putiku vuğarinəti ...

A) Bıməsənən

B) bivotənən

C) omutənən

9. Kon yolə sıxanədə əlomət ifadə kardə sıxan heste?

A) Kıtı peşt bə zəmin əqını.

B) Dust bə sə diyə bəka, dışmen bə lınqi.

C) Dusti bədə rujədə zıne bəbe.

10. Orxan bə Boku şədə. Çəy moə votədə:

Bə sızə ranqi vırə kon sıxani nıvışte lozime?

A) Norohət məbi.

B) Bətı çokə ro.

C) Bışı bıhıt.

DƏRSON DE SAAT HİSOBİ BAXŞO

II BAXŞƏ

ÇƏMƏ MƏHOL

Dərs №	Movzu	Məzmunə standarton	Saat hisobi	Dərskitobi səyfə	MMV səyfə
7.	Azərbaycon	1.1.1., 2.1.1., 3.1.1., 4.1.1.	2	18-19	21-22
8.	Qəçikəşə məmləkət	1.1.2., 2.1.1., 3.1.2., 4.1.1., 4.1.2.	2	20-22	22-23
9.	Lankoni ğələ	1.1.2., 2.1.1., 3.1.2., 4.1.1., 4.1.2.	2	23-25	24-25
10.	Zəmin moəe, zəhmət pıə	1.1.2., 2.1.1., 3.1.2., 4.1.1., 4.1.2.	2	26-27	25-27
11.	Şindon ğələ	1.1.2., 2.1.1., 3.1.2., 4.1.1., 4.1.2.	2	28-29	27-28
12.	Ğızılə ğəfəs	1.1.2., 2.1.1., 3.1.2., 4.1.1., 4.1.2.	2	30-31	29-30
QƏDƏ SUMMATİVƏ ĞİYMƏTNOE			1		31
Yekun			13 saat	14 səyfə	11 səyfə

Məzmunə standarton		Təlimi məğsədön
1.1.2.	Iştə quş doə fikri məğzi de pars doe ruşin kardedə.	Şoqird iştə məsə mətnədə bİə əsosinə məğomon yodo oqatedə iyən bəvon şərİ doedə.
2.1.1.	Mİşohidə kardəyon, məsəyon iyən handəyon həxədə qəp jedə.	Iştə mİşohidə kardə conəvə (əşya) iyən hodison şifohi şikilədə təsvir kardedə.
3.1.1.	Rast omə tojə conəvə (əşyo) iyən hodison nomi mİyyəon kardedə.	Şoqird bəy rast omə əşyon (conəvon) de mətni doəbİə şikilədə pəydo kardedə, əvoni ifodə kardedə.
4.1.1.	Iştə məsə sıxanon iyən soyə cumlon sərrost nİvİştədə.	Şoqird iştə məsə sıxanon iyən cumlon nİvİştədə.

MOTIVASIYA

İnteqrasiya (Mus.). Komputerdə muəllim Muslum Maqomayevi ifoədə “Azərbaycon” mahne ozivon vardedə.

Şoqirdon bə mahne quş doe bəpeşt muəllim çəvonku parsədə: – Mahne ki handedə?

Əğilon cəvob doedən.

– *Muslum Maqomayev.*

Çəyo muəllim xəbə sedə:

– *Mahne çiçi həxədə?*

Əğilon cəvob doedən.

– *Çəmə vətən - Azərbaycani həxədə.*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

(St. 1.1.2.) Muəllim dərskitobədə Səməd Vurğuni “Azərbaycon” (səh. 18) şeiri de intonasiya handedə.

Şeiri hande bəpeşt muəllim dərskitobi 19-nə səyfədə bİə luğəti (*də, kü-kəmənd sıxanon*) bə dəftər nİvİşte doedə. Çəyo dərskitobi həminə səyfədə bİə 1-6-ə asbardon bə vİrə rosnedən.

Asbard 1. “Şeirədə bə vadoə bİə vİrə kon sıxani nİvİşte lozime” nominə asbardiro cəvobi pəydo kadero muəllim çə şoqirdon fikri tojedən bə şeiri cəm kardedə. Şoqirdon çə məzmuniku zinedən ki, şeirədəki “*Az əğlim tİ çemİ..., Be zİndənim iştiku co.*” misradə *mo* sıxan vadoə bİə. Əğİl iştə moku co be zinedəni. Bəroən roštə cəvob “C” bənde.

A) bo B) hov C) mo

Asbard 2. In asbardi şərt jıqoe ki, “*çə Afrikəku, Hindİstonİku bəmə kon kİjon mehmon omeydən? Yolonku İjən İnternetədə bİn həxədə omut, esse bİnİvİşt*”. In asbardi doedə məğsəd çə şoqirdon esse nİvİşte ğabiliyyəti İnkİşof İyənən çİ dərəcədə be oşko kardeye.

Asbard 3. Bə İn asbardi qorə “Azərbaycon” şeirədə de sİ doə bİə misron izoh karde lozime. Cəvobi pəydo kadero muəllim çə şoqirdon fikri tojedən bə şeiri cəm kardedə. “*Az əğlim tİ çemİ mo, Xan bİhandə vanqİ bə qəv, Ğərobəğİ şİkəştə əv.*” misron izoh əve ki, İminə misradə bo har əğİli əçə moə dİnyoədə har kəsisən, har şeysən beyo azize. Dumonə misronədə İsə şairi əvİş vote pİyedə ki, Xan Şuşİnski Ğərobəğİ şİkəştə bə qəvi puri bİhandə.

Asbard 4. In asbardiro “Nam” sıxani bə kon sıxani omuj ome əzİni? Cəvobi pəydo kardeyro muəllim çə şoqirdon fikri bə bəndon cəm kardedə. Şoqirdon çİ bəndonədə doə bİə sıxanonku zinedən ki, namə dİl, namə nun be bəzİne, amma namə sİğ hİç vaxt vote əbİni, bəro ki sİğ hİç vaxt nam be əzİni. Bəroən roštə cəvob “C” bənde.

A) dİl B) nun C) sİğ

Asbard 5. In asbardi şərtİro bə noxton vİrə kon sıxan omuj omedə? Asbardədə məğsəd şoqirdon tolışə zİvonədə feİli zəmonon omuteye İyən cumlə soxtə İnkİşof kardeye. Cumlədə sıxan zİnə voşİ voe həxədə şedəsə İn cumlə feİli xəbə dəvardə zəmonədə bənİne. Bəroən roštə cəvob “C” bənde.

Zİnə şanqovoni voş ...

A) bəvoe B) əvoni C) voydəbe D) bəvote E) bəha

Asbard 6. Bə asbardi şərtİro Rza Musayevi “Kİtİ” şeirədə bİə ğalİnə İyən nİzokə sədoon pəydo karde, çİ nİzokə sİton jİntono İ, ğalİnə sİton jİntono dİ qİlə xətt kəşə İyən əvoni bə dəftər nİvİşte lozime. Asbardədə məğsəd şoqirdon tolışə zİvonədə sİton çİ dərəcədə omute oşko kardeye.

KITI

Çəmə kitı ranqine,
Əv vey yolə çanqine.
İştə dimi şıştedə,
Morə-muşı kıştedə.
Nəvedə qədə-qədə,
Morə ni çəmə kədə.

ĞIYMƏTNOE

Dərsi oxoədə muəllim əğilon dərsi çıkone təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çı cur icro karde bə nəzər sedə ğiymətnoe bardədə.

DƏRS 8

QƏCIKƏŞƏ MƏMLƏKƏT

2 saat

Məzmunə standarton		Təlimi məğsədon
1.1.2.	İştə quş doə fikri məğzi de pars doe ruşin kardedə.	Şoqird ıştə məsə mətnədəbiə əsosinə məğomon yodo oqətedə iyən bəvon şərh doədə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, məsəyon iyən handəyon həxədə qəp jedə.	İştə mışohidə kardə conəvə (əşya) iyən hodison şifohi şikilədə təsvir kardedə.
3.1.2.	Mətnədə biə nezə mənə doə iyən əks mənə doə sıxanon fərğin kardedə.	Məğsəd çe şoqirdon sıxan ehtiyoti miyyəyon iyənən vey kardeye.
4.1.1.	İştə məsə sıxanon iyən soyə cumlon sərrəst niviştədə.	Şoqird ıştə məsə sıxanon iyən cumlon niviştədə.
4.1.2.	İştə niviştədə bə husnxəti normon riyyət kardedə.	Şoqird niviştə nitğədə orfoqrafiyə iyən motijə işorə ğaydon tətbiğ kardedə.Sədo de hərfi yəndiku fərğin kardedə.

MOTIVASIYA

İnteqrasiya (Tar.). Muəllim lovhəku Azərboyconı xəritə ehaştədə iyən şoqirdonku parsədə:

– Im çiçe?

Əğilon cəvob doədən.

– *Çəmə məmləkət Azərboyconı xəritə.*

Çəyo muəllim parsədə:

– *Azərboyconı xəritə peyku bə kon heyvoni oxşəş doədə?*

Əğilon cəvob doədən.

– *Çəmə məmləkət Azərboyconı zəminon nuşo kardə xəritə bə Qəci oxşəş doədə.*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

(St. 1.1.2.) Muəllim dərskitobədə Zahid Xəlili “Qəcikəşə məmləkət” (səh. 20) mətni handedə.

İminə dərsədə muəllimi bə əğiloniş həm bə luğəti, həmən bə tolişə zivoni aid biə qrammatikə ğaydon niviştəyro dəftər co kardeş asbardəbe. Bəroən şoqirdon dərskitobi 21-i səyfədə bə luğəti (*qəci, oşədə, məvui, cəzirə, niməcəzirə, besə-bebin, qəncin, havzə, plantasiyə*) sıxanon iyənən “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolişə zivoni aid biə qrammatikə ğaydon bə dəftər niviştədən iyən əvoni omutedən.

Yodədə oqət:

Tolişə zivonədə de “*st*” niviştə sıxanonədə tələffuzədə “*t*” hərf eqinedə.

Məsələn: “*Vist*” niviştədəmon “*vis*” handedəmon.

Çəyo dərskitobi 21-22-nə səyfədəki 1-9-nə asbardon bə virə rəsinədən.

Asbard 1. “Mətnədə de kavuə ranqi doə biə sıxani de kon sıxani əvəz karde bəbe?” nominə asbardi cəvobi pəydo kardero muəllim çe şoqirdon fikri tojədən bə mətni cəm kardedə. Şoqirdon çe məzmuniku zinedən ki, mətnədəki “*kəşon*” sıxani de **pər** sıxani əvəz karde bəbe. Bəroən roştə cəvob “B” bənde.

A) canq

B) pər

C) linq

Asbard 2. In asbardi şərt jıqoe ki, *qəncin, məvuji, oşedə, pərəndə, niməcəzirə* sıxanon cumlədə oko bıdən. Jıqo asbardon bəçəyro doədən ki, şoqirdon co-coə sıxanon de oko doe ro cumlə soxte bızınon.

Qəncinə odəm çok jiyədə.

Bəçe qəp je diyə kardeəse məvuji qədə bandon əy binoş kardə.

Əv bəştə piə oxşedə.

Bənə pərəndə pəredə.

Abşeron niməcəzirədə vırəbəvirə biə.

Asbard 3. In asbardədə “Qəcıkəşə məmləkət” mətnədə bə kon parson cəvob hešte əy pəydo karde lozime. Cəvobi pəydo kardeyo muəllim çe şoqirdon fikri tojədən bə mətni cəm kardedə. Şoqirdon çe mətni məzmuniku zinedən ki, mətnədə *Kaspi diyo lap kənoədə Boku şəhər vırəbəvirə be* həxədə məlumot hešte. Bəroən roştə cəvob “A” bənde.

A) Kaspi diyo lap kənoədə kon şəhər vırəbəvirə biə?

B) Çe Azərboyconı sərşəhər kome?

C) Çe qəci kəşon çanədə dıjdi bedən?

Asbard 4. Bə in asbardiro “Ruşin” sıxani bə kon sıxani aid be əzini? – əy pəydo karde lozime. Cəvobi pəydo kardero muəllim çe şoqirdon fikri bə bəndon cəm kardedə. Şoqirdon çe bəndonədə doə biə sıxanonku zinedən ki, *ruşinə sı, ruşinə həvo* be bəzne, amma *ruşinə do* heç vaxt vote əbini, bəro ki do hiç vaxt ruşin be əzini. Bəroən roştə cəvob “C” bənde.

A) sı

B) həvo

C) do

Asbard 5. In asbardi şərt jıqoe: “Bə samiton arə sait binə sıxan bısoxt”. Asbardədə biə ç ... l, k ... m, ş ... t, t ... r, m ... r sıxanonədə vadoə biə saiton bəçe vırə noe iyən sıxanon soxte lozime.

ç ... l – çol, çıl

k ... m – kam, kom

ş ... t – şat, şıt

t ... r – tor, tar

m ... r – mor

Asbard 6. Bə asbardi şərtiro ranqi nomon de əşya nomon omujəti pəydo karde lozime. Asbardədə məğsəd şoqirdon dınyovindemoni çı dərəcədə be oşko kardeye. Şoqirdon zinedən ki, limo zard, pəmədor sı, aləf havzə, osmon siyo bedə.

Zardə limo, sıə pəmədor, siyoə osmon, havzə aləf.

Asbard 7. In asbardi şərt jıqoe: “Jinə sıxanon çoko nıvışte lozime”. Şoqirdon çe luğətiku çe sıxanon roştə varianti pəydo kardedən. In asbardi məğsəd çe şoqirdon tolışiyədə nıvışte vərđışon inkişof kardeye.

Mos – mošt, dušt – dus, hešte – hese, das – dašt, pus – pušt, daštə – dasə

Asbard 8. Bə in asbardi şərti qorə çe ağılbılovoni cəvobi pəydo karde lozime. Bın sıxanədə çand qılə hərf, çand qılə sədo hešte? Asbardədə məğsəd şoqirdon tolışə zıvonədə hərfon çe sədoku çı dərəcədə co karde ziney oşko kardeye.

Dı qılə kəçəl yəndı səy horedən.

(daštəhor)

Şoqirdon de muəllimi koməqi *daštəhor* sıxani tələffuz kardedən iyən oşko kardən ki, nıvıştıəse *daštəhor*, tələffuz kardeəse *dashor* votedən. Bəroən daštəhor sıxanədə 7 qılə hərf, 6 qılə sədo hešte.

Asbard 9. In asbardi şərt jıqoe ki, “*nərə kəşedə*” sıxani de kon sıxani oko doe bəbe? Joqo asbardonədə məğsəd şoqirdon məntiqi çı dərəcədə inkişof karde oşko kardeye. Şoqirdon bə har se bəndi diyə kardən iyənən pəydo kardedən ki, *neçi*, de *qəci* ne, *şir nərə kəşedə*. Bəçe qoroşən roştə cəvob “C” bənde

A) neçi

B) qəci

C) şir

ĞIYMƏTNOE

Dərsi oxoədə muəllim əğılon dərsi çikonəy təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çe curə icro karde bə nəzə sedə ğiyəmətnoe bardədə.

Məzmunə standarton		Təlimi məqsədön
1.1.2.	Iştə quş doə fikri məğzi de pars doe ruşin kardədə.	Şoqird iştə məsə mətnədəbiə əsosiñə məğomon yodo oqətedə iyən bəvon şərñ doədə. Mətno de əsosiñə məğomon bə şıkrəbə parson cəvob doədə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, məsəyon iyən handəyon həxədə qəp jedə.	Iştə müşohidə kardə conəvə (əşya) iyən hodison şifohi şikilədə təsvir kardədə.
3.1.2.	Mətnədə biə nezə məno doə iyən əks məno doə sıxanon fərğin kardədə.	Məğsəd çe şoqirdon sıxan ehtiyoti miyyəyən iyənən vey kardeye.
4.1.1.	Iştə məsə sıxanon iyən soyə cumlon sərröst nıvıştədə.	Şoqird iştə məsə sıxanon iyən cumlon nıvıştədə.
4.1.2.	Iştə nıvıştədə bə husnxətti normon rioyət kardədə.	Şoqird nıvıştə nıtğədə orfoqrafiyə iyən motijə işorə ğaydon tətbiğ kardədə. Sədo de hərñ yəndiku fərğin kardədə.

MOTIVASIYA

Muəllim bə əğilon sıvol doədə:

– Əğilon, navko insonon iştəni çe dıñmeniku mudoftiyə karde iyənən miğovimət nişo kardeyro konco mandədəbin?

Əğilon cəvob doədən.

– Ğəlonədə.

Muəllim parsədə Lankonədə kon ğələ biə?

Əğilon cəvob doədən.

– Lankoni ğələ.

QUŞ DOE-DƏRƏSE

(St. 1.1.2.) Muəllim dərskitobədə “Lankoni ğələ” (səh. 23) mətni 1-nə poə handedə.

Şoqirdon muəllim mətni handə bəpeşt dərskitobi 23-nə səyfədəki 1-nə asbardi bə vırə rosnedən.

Asbard 1. “Jinə cumlon çe mətno bekarde biən iyən bə çəvon viron nomrə noə biə. Cumlon mətnədə bə vırə pəydo bikə.” nominə asbardi bə vırə rosniyə qoroş muəllim əğilon fiki bə mətni iyənən mətnədə bə rəqəmon vırə cəm kardədə. Mətni hande-hande in asbardi jiyədə doə biə cumlon diyə kardən ki kon cumlə bə kon rəqəmi omujəti omedə. Roştə cəvob əve ki, mətnədəki 1-nə rəqəmi “*Imi nişo doə sibutonədə qıləyən iyo biə ğəlonin.*”, bə 2-nə rəqəmi isə “*Lankoni iştən bə vaxton vey yolə ğələ biə.*”

Çəyo muəllim dərskitobədə “Lankoni ğələ” (səh. 24) mətni 2-nə poə handedə.

Mətni hande bəpeşt muəllim dərskitobi 24-nə səyfədə biə luğəti (ğələ, molyət, sərböz, ləşqər, kəşti, ilhaq bey sıxanon) bə dəftər doədə nıvışte. Çəyo şoqirdon dərskitobi 24-25-nə səyfondəki 2-7-nə asbardon bə vırə rosnedən.

Muəllim bə şoqirdon dərskitobi 24-nə səyfədə biə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolişə zıvoni qrammatikə ğaydə bə dəftər nıvıştey iyən əy omutey asbardədə.

Yodədə oqət:

Kali sıxanonədə “*st*” hejo bənə *st* handə bedə.

Məsələn: stansiya – stansiya, məst – məst

Asbard 2. In asbardi şərt jıqoe: Jinə sıxanon çiko hande lozime? Cəvobi pəydo kardero muəllim çe şoqirdon fiki bə tolişə zıvonədə kali sıxanonədə “*st*” hejo bənə *st* handə bedə qrammatikə ğaydə cəm kardədə. Bəroən jinəni sıxanon bənə *base*, *sərröst*, *aslə* hande lozime.

base ya *base*

sərröst ya *sərrös*

assə ya *aslə*

Asbard 3. In asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon sıxani ehtiyoti vey kardeye. “Bə i yəndi əks mənə doə sıxanon pəydo bıə” nominə asbardədə şoqirdon bə i yəndi əks mənə doə sıxanon pəydo kardədən iyənən əvoni qrafonədə nıvıştedən.

Sıxan	Əks mənə doə sıxanon
Nızım	Bılınd
Kırt	Dıroz
Ğəşənq	Çırkin
Bevəc	Çok

Asbard 4. In asbardi şərt tolışə məholədə gərəz Lankoni gələ həni kon gəlon bey miyyəyən kardeye. Asbardədə məğsəd ime ki, şoqirdon tolışə məholi həxədə çı dərəcədə məlumatınin. Bə səbəbən muəllim şoqirdonku parsedə?

- Əğilon, tolışə məholədə həni kon gəlon heştin?
- Əğilon cəvob doədən:
- Şindoni gələ, Bızeyiri gələ

Asbard 5. In asbardi məğsəd ime ki Boku Dıləşəhəri gələ həxədə şoqirdon zınəyon omute bıbu. Muəllim bın həxədə bə əğilon qədə esse nıvışte omutedə.

Asbard 6. In asbardədə mətnədə bə 1 rəğəmi vırə kon cumlə noe lozim be xəbə se bedə. Cəvobi pəydo kardero muəllim çe şoqirdon fikri tojədən bə mətni cəm kardədə. Şoqirdon çe mətni məzmuniku zinedən ki, mətnədə bə 1 rəğəmi vırə *“Mayakon ko bə kəştıyon ro nişo doebe”* cumlə noe lozime. Bəroən roştə cəvob “A” bənde.

- A) Mayakon ko bə kəştıyon ro nişo doebe.
- B) Gəlonşon peşo bənə mayaki oko doə.
- C) Lankoni mayak bə kəştıyon ro nuşo kardədə.

Asbard 7. In asbardi şərt jıqoe: Bə noxton vırə sıxan bınıvışt. Jıqo asbardon bəro doə bın ki, şoqirdon co-coə fikron de 1 qılə sıxani oko bıdən həməən çəvon sıxani ehtiyot vey bıbo, həməən nitqşon inkişof bıko.

Sənəo – Ezımi, çilə bə piç, bə kiyə dənəo – otəş je.

Pard – Ru ya ro səpe dəvardero sığədə, taxtədə, osonədə, hozo kardə bıə çiy.

Omujəti – Omuj be, omuj ome; muvafiq, munasib, bəyəndi raşt ome, həmahənqəti.

Oko doə – İstifadə karde, foydə peqəte.

Kəfşən – Be ovə vırə, duzənqo, biyobon, ham, aləfəco.

ĞIYMƏTNOE

Dərsi oxoədə muəllim əğilon dərsi çikonəy təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çe cur icro karde bə nəzə sedə ğiymətnoe bardədə.

DƏRS 10

ZƏMİN MOƏE, ZƏHMƏT PİƏ

2 saat

Məzmunə standarton		Təlimi məğsədon
1.1.2.	Deştə məsə fikri bə şıkrəbə iştə minosibəti nişo doədə.	Şoqird deştə məsə fikri çəmə milliyə-mənəviyə molyəton daştədə əsos qətedə, deştə məsə fikri boçi rozi be-nıbe həxədə şərh doədə. Mətno de əsosinə məğomon bə şıkrəbə parson cəvob doədə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, məsəyon iyən handəyon həxədə qəp jedə.	Iştə mışohidə kardə conəvə (əşya) iyən hodison şifohi şikilədə təsvir kardədə.
3.1.2.	Mətnədə bıə nəzə mənə doə iyən əks mənə doə sıxanon fərgin kardədə.	Məğsəd çe şoqirdon sıxan ehtiyoti miyyəyən iyənən vey kardeye.

4.1.1.	Iştə məsə sıxanon iyən soyə cumlon sərröst nıvıştədə.	Şoqird iştə məsə sıxanon iyən cumlon nıvıştədə.
4.1.2.	Iştə nıvıştədə bə husnxəti normon rioyot kardedə.	Şoqird nıvıştə nıtğədə orfoqrafiyə iyən motijə işorə ğaydon tətbiğ kardedə. Sədo de hərfi yəndiku fərğin kardedə.

MOTIVASIYA

Muəllim jinə yolon sıxanon bə şoqirdon diğəti rosnedə:

- *Zəmini ğədri nıznəkəs Xıdoən əzini.*
- *Zəmini hıkməti nıznəkəs Xıdoən əzini.*

Muəllim bə şoqirdon sıvol doədə:

- *Yolon sıxanon çiçi həxədən?*
- *Zəmin bə insonon boçi lozime?*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

(St. 1.1.2.) Muəllim dərskitobədə Rafiq Yusifoğlu “*Zəmin moəe, zəhmət pı*” (səh. 26) mətni handedə.

İminə dərsədə muəllimi bə əğilonış həm bə luğəti, həmən bə tolışə zıvoni aid biə qrammatikə ğaydon nıvıştəyro dəftər co kardeş asbardəbe. Bəroən şoqirdon dərskitobi 27-nə səyfədə biə luğəti (*pənohqo, jəqonə, bəşikrə hey, u bey sıxanon*) iyənən “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolışə zıvoni aid biə qrammatikə ğaydon bə dəftər nıvıştədən iyən əvoni omutedən.

Yodədə oqət:

Tolışə zıvonədə “*K*” hərf Azərbaycani zıvonədə biə *ka* sədo doədə.

Məsələn: kələm, kərtof, kosmos

“*K*” hərfi bə peşt “*e*” iyən “*i*” hərf omeədə “*K*” bənə Azərbaycani zıvoni *ke* hərfi handə bedə. Məsələn: keçə, kinə, kilim

Çəyo dərskitobi 27-nə səyfədə biə 1-6-nə asbardon bə vırə rosırdən.

Asbard 1. Bə in asbardi şərti qoroş kon sıxanədə “*k*” hərf co cur tələffuz be pəydo karde lozime. Cəvobi pəydo kardero muəllim çe şoqirdon fiki bə tolışə zıvonədə biə “*K*” hərf Azərbaycani zıvonədə biə *ka* sədo doe iyənən “*K*” hərfi bə peşt “*e*” iyən “*i*” hərf omeədə “*K*” bənə Azərbaycani zıvoni *ke* hərfi handə beyə qrammatikə ğaydə cəm kardedə. Bəroən jinəni bəndonədə biə *kaftə, kilo* sıxanonədə *k* hərfi dumo a, ı sədoon omero *k* hərf bənə “*ka*”, *kişvər* sıxanədəsə *k* hərfi bə peşt *i* sədo omeyro bənə “*ke*” hande bedə. Bəroən roştə cəvob “*C*” bənde.

- A) *kaftə* B) *kilo* C) *kişvər*

Asbard 2. “Mətnədə de sıə ranqi doə biə sıxani de kon sıxani deqış karde bəbe?” nominə asbardi bə vırə rosniye qoroş muəllim əğilon fiki bə mətni cəm kardedə. Sıə ranqədə sıxan biə cumlə jıqoe. “*İnson bə dınyo omə rujiko bə bumi peşt baştedə, bəy peştıpur bedə*”. Muəllim bə əğilon dərosnedə ki *bum* sıxani de *zəmin* sıxani əvəz karde bəde.

Asbard 3. In asbardi şərt jıqoe: “Vadoə biə hər fon pəydokə, bə dəftər ovoştən”. Bə asbardi qorə *dəkir...iye, sox...e, du...ot, zə...onə, i...ığ, du...t, xa...zə, han...qom, dəba... te, na...əmə, oğan...de* sıxanonədə vadoə bə hər fon bəçe vırə noe iyən əvoni bə dəftər ovoştəne lozime.

dəkirniyey, soxtəy, dumot, zəmonə, işığ, duşt, xavzə, hanqom, dəbastey, həvatey, oğandey,

Asbard 4. In asbardədə yolon sıxani sərröst hande iyən çəvonədə kon qılə bə mətni omuj omeydə əy pəydo karde lozime. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdon fikri bə mətni cəm kardedə. Şoqirdon çı mətni məzmunikü zinedən ki, 2-nə bənddə biə “*Zəmini bə dərhəl nıvoş, bəhər peqəte əziniş*” yolon sıxan roştə cəvobe.

Asbard 5. In asbardi şərt jıqoe: *Çı Azərbaycani zəmini həm ji, həmən peyə sərvəton həmə dınyoədə məşhure* – cumləkü çiç bə sə dəşədəş? Bəs iştı jiyə məholədə kon sərvəton həstın? Muəllim çe şoqirdon fikri bə cumlə cəm kardedə. “*Çı Azərbaycani zəmini həm ji, həmən peyə sərvəton həmə dınyoədə məşhure*” cumlə izoh əve ki, çəmə məmləkət Azərbaycani zəmin vey varine. Bəro ki, Xıdo bəçəmə məholiş çiç çökə nemət hıstəsə ğısmətiş kardə. Çəmə jiyə məholədə dıyo, əçe kəno siyo huş, zəmini jiydə beşə tatə ov bə insoni səlomət be, vey jiyə komək kardedə. Çəmə məholədə çay, limo, mändəlen, feyxoa iyən co bejənon bedən.

Asbard 6. “Mətnədə de kavuə ranqi doə biə sıxani de kon sıxani deqiş karde bəbe?” nominə asbardi bə vırə rosnıeyro muəllim şoqirdon fikri bə mətni cəm kardedə. Mətnədə de kavuə ranqi doə biə sıxan jıqoe. “*nıgıl-nıgılı*”. Muəllim əgilon bəsə dəndodə ki, *nıgıl-nıgılı* sıxani de *çok-çoki* sıxani deqiş karde bəbe.

İştə avlodəti ğarzi *nıgıl-nıgılı* dərk bıkə, inə zəmini de ğəyğü bıkaşt, deştə zəhməti çəy nemekə – suə sahon vəcomə bıkə, bə dilboə quşə peqordınə fədokorə insonon zəhmət – bə har curə tarifi, divo-səno layiqə.

İştə avlodəti ğarzi *çok-çoki* dərk bıkə, inə zəmini de ğəyğü bıkaşt, deştə zəhməti çəy nemekə – suə sahon vəcomə bıkə, bə dilboə quşə peqordınə fədokorə inso non zəhmət – bə har curə tarifi, divo-səno layiqə.

ĞIYMƏTNOE

Dərsi oxoədə muəllim əgilon dərsi çikonəy təgdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çə cur icro karde bə nəzə sedə ğıymətnoe bardedə.

DƏRS 11

ŞİNDON ĞƏLƏ

2 saat

Məzmunə standarton		Təlimi məğsədon
1.1.2.	Deştə məsə fikri bə şıkrəbə iştə minosibəti nişo doedə.	Şoqird deştə məsə fikri çəmə milliyə-mənəviyə molyəton daştədə əsos qətedə, deştə məsə fikri boçi rozi be-nıbe həxədə şərli doedə. Mətno de əsosinə məğomon bə şıkrəbə parson cəvobi doedə.
2.1.1.	Mişohidə kardəyon, məsəyon iyən handəyon həxədə qəp jedə.	İştə mişohidə kardə conəvə (əşya) iyən hodison şifohi şikilədə təsvir kardedə.
3.1.2.	Mətnədə biə nezə məno doə iyən əks məno doə sıxanon fərgin kardedə.	Məğsəd çə şoqirdon sıxan ehtiyoti mıəyyən iyənən vey kardeye.
4.1.1.	İştə məsə sıxanon iyən soyə cumlon sərrost nıviştədə.	Şoqird iştə məsə sıxanon iyən cumlon nıviştədə.
4.1.2.	İştə nıvişteədə bə husnəxəti normon rıoyət kardedə.	Şoqird nıvişte nıtgədə orfoqrafiyə iyən motijə işorə ğaydon tətbiğ kardedə. Sədo de hərfi yəndıku fərgin kardedə.

MOTIVASIYA

Muəllim bə əgilonku parsedə:

– *Əgilon, ğədımə zəmonədə insonon dışmeniku mudafıa be qornə çiç dutdəbin?*

Əgilon cəvob doedən.

– *Ğələ.*

Muəllim parsedə Oştoroədə kon ğələ heşte?

Əgilon cəvob doedən.

– *Şindon ğələ.*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

(St. 1.1.2.) Muəllim dərskitobədə “*Şindon ğələ*” (səh. 28) mətni 1-nə poə handedə.

Şoqirdon muəllim mətni handə bəpeşt dərskitobi 23-nə səyfədəki 1-2-nə asbardon bə vırə rosnedən.

Asbard 1. “*Zəmonə, vey, subuton, reçin, xəyli*” sıxanon mətnədə de kavuə ranqi doə biə sıxanon əvəzkə iyən həmonə cumlon bə dəftər bınıvişt.” nominə asbardi bə vırə rosnıye qoroş muəllim şoqirdon fikri bə mətni iyən mətnədə de kavuə ranqi doə biə sıxanon cəm kardedə. Muəllim kavuə ranqədə biə sıxanon de sıə ranqədə biə sıxanon əvəz karderə əvoni bə şoqirdon dəftər doedə nıvişte.

Çəmә məholi – Azərbaycani vey *reçinə* (ğəşənqə) vironoş hešte.
Har sor *xəyli* (çanədə) turisti in viron vindero çe co məholonədə bin vilayət omedə.
Oştoro vey ğədimə *zamononku* (vaxtonku) çe insonon jiyə vırə biə.
Imi subutbikə *subuton* (xəyli dəlilon) heştin.

Asbard 2. Bə in asbardi qornə “Şindon ğələ” 1-nə poə bə mətnədə sıə ranqədə biə ifodə çiko bəsə dəşədəş əy izoh karde lozime. Cəvobi pəydo kardero muəllim çe şoqirdon fikri tojədən bə mətni cəm kardedə. “*Əncəx in reçinə viron kənoədə bə təcavuzi mərüz nımandero ğədimədə insonon bilndə ğəlon dutəşone.*” cumlədə sıə ranqədə biə ifodə izoh əve ki, bə deşmeni daşt eneçiqniye iyən iştəni dışmeniku hifs kardero ğələ vey lozime.

Çəyo muəllim dərskitobədə “Şindon ğələ” (səh. 29) mətni 2-nə poə handedə.

Mətni hande bəpeşt muəllim dərskitobi 29-nə səyfədə biə luğəti (*fayə, səvon, çəçin sıxanon*) bə dəftər doədə nıyışte. Çəyo şoqirdon dərskitobi 29-nə səyfondə biə 3-7-nə asbardon bə vırə rosnedən.

Muəllim bə şoqirdon dərskitobi 29-nə səyfədə biə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolişə zıvoni qrammatikə ğaydə bə dəftər nıyışte iyənən əy omute asbardədə.

Yodədə oqət:

Tolişə zıvonədə peş “**K**” hərfi bəpeştə omə “**U**” tikəy ğalin handə bedə.
Məsələn: ku, kuməkijə, kuətur

Asbard 3. Bə in asbardi qoroş kon sıxanədə “u” ğalin hande bedə əy pəydo karde lozime. Cəvobi pəydo kardero muəllim çe şoqirdon fikri bə tolişə zıvonədə “**K**” hərfi bəpeştə omə “**U**” hərfi tikəy ğalin handə be - qrammatikə ğaydə cəm kardedə. Bəroən jinəni bəndondə biə *kəbob, lokə* sıxanonədə “u” hərfi ni, *çəkurtkə* sıxanədəsə k hərfi palu u sədo omero bənə ğalınə “u” hande bedə. Bəroən roştə cəvob “**A**” bənde.

A) *çəkurtkə* B) *kəbob* C) *lokə*

Asbard 4. Bə in asbardi qoroş Nəmin bə Azərbaycani kon şəhəri neze əy pəydo karde lozime. Asbardədə məğsəd ime ki, şoqirdon tolişə məholi həxədə çı dərəcədə məlumotın be oşko bibu. Bəroən muəllim şoqirdonku parsədə?

– *Əğilon, tolişə məhol de kon xarici məmləkəti sərhədə?*
– *Əğilon cəvob doedan:*
– *İron.*

Muəllim əlavə kardedə ki, Nəmin İronədə. İn şəhər bəçəmə məholədə biə Oştoro iyən Liki neze.

Asbard 5. In asbardədə “Şindon ğələ” 2-nə poədə biə mətnədə bə kon parsi cəvob ni əy pəydo karde lozime. Cəvobi pəydo kardero muəllim çe şoqirdon fikri ijən bə mətni cəm kardedə. Şoqirdon çe mətni məzmuniku zınedən ki, mətnədə *Babəki in ğələdə kon sori biə* həxədə məlumot ni. Bəroən roştə cəvob “**C**” bənde.

A) “Şindon ğələ” kon di tonoe?
B) Çe ğələ tarix çanədə?
C) **Babək in ğələdə kon sori biə?**

Asbard 6. In asbardədə mətnədə peqətə biə jinə cumlə bə kon rəğəmi vırə noe pəydo karde lozime. Cəvobi pəydo kardero muəllim çe şoqirdon fikri tojədən bə mətni cəm kardedə. Şoqirdon çe mətni məzmuniku zınedən ki, mətnədə bə 1 rəğəmi vırə “*Əçəy bilndi 18 metrəsən veye*” cumlə noe lozime. Bəroən roştə cəvob “**A**” bənde.

A) 1 B) 2 C) bə heç qılə

Asbard 7. Bə in asbardi şərtiro cumlon təmom karde lozime. Asbardədə məğsəd şoqirdon tolişə zıvonədə sıxan ehtiyoti vey karde iyən cumlə soxte inkişof kardeye.

1. Şindon ğələ bə Simi neze, bəro ki *əv çı diy 6-7 km neziyədə dutə biə.*
2. Şindon ğələ İroni Nəmin şəhəri roədən çiyədə, bəro ki *çe diyo fayəku i həzo həşt sa vişti həşt metrə bilndiyədə bino kardə biə.*
3. Ğələ tono ğəbıstənən hešte, bəro ki *əyo odəmon jiyən.*

ĞIYMƏTNOE

Dərsi oxoədə muəllim əğilon dərsi çokone təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çı cur icro kardey bə nəzə sedə ğiymətnoe bardədə.

Məzmunə standarton		Təlimi məqsədon
1.1.2.	Deştə məsə fikri bə şıkrəbə iştə minosibəti nişo doədə.	Şoqird deştə məsə fikri çəmə milliyə-mənəviyə molyəton daştədə əsos qətedə, deştə məsə fikri boçi rozi be-nibe həxədə şərh doədə. Mətno de əsosinə məğomon bə şıkrəbə parson cəvobi doədə.
2.1.1.	Mişohidə kardəyon, məsəyon iyən handəyon həxədə qəp jedə.	Iştə mişohidə kardə conəvə (əşya) iyən hodison şifohi şikilədə təsvir kardədə.
3.1.2.	Mətnədə biə nezə mənə doə iyən əks mənə doə sıxanon fərğin kardədə.	Məğsəd çe şoqirdon sıxan ehtiyoti miəyyən iyənən vey kardeye.
4.1.1.	Iştə məsə sıxanon iyən soyə cumlon sərrəst niştedə.	Şoqird iştə məsə sıxanon iyən cumlon niştedə.
4.1.2.	Iştə niştedədə bə husnəti normon rioyət kardədə.	Şoqird niştedə nitğədə orfoqrafiyə iyən motijə işorə ğaydon tətbiğ kardədə. Sədo de hərfi yəndiku fərğin kardədə.

MOTIVASIYA

Muəllim şoqirdonku parsədə:

– Kon pərəndon zinedon?

– Pərəndonədə komon vey bə şımə xoş omedə?

Diagnostikə ğiyətnə. Muəllim de əqli həmlə ro şoqirdon nomkəşə pərəndon nomon lohədə niştedə.

QUŞ DOE-DƏRƏSE

(St. 1.1.2.) Muəllim dərskitobədə “Ğızılə ğəfəs” (səh. 30) nəğili handedə.

Nəğili hande bəpeşt muəllim bə şoqirdon dərskitobi 30-nə səyfədə bə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolişə zivoni aid biə qrammatikə ğaydə bə dəftər niştedə iyənən əvoni omute asbardədə.

Yodədə oqət:

De “Ə” saiti orəxə veyhıçəninə sıxanon ismi cəm şikilədə (-on) qəbul kardeədə sıxani oxonə hərf (Ə) eqinedə. Məsələn: *kijə-kijon, hovə-hovon.*

Kali əvəzəkon, iyən feilon istisnə. Məsələn: *əməhon, şıməhon, votəyon, kardəyon...*

Çəyo şoqirdon dərskitobi 30-31-nə səyfədəki 1-8-nə asbardon bə vırə rosinedən.

Asbard 1. In asbardı qoroş kon sıxanon roşt niştedə biən? Cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdon fiki tolişə zivonədə “ə” saiti orəxə vey hıçəninə sıxanon ismi cəm şikilədə (-on) qəbul kardeədə sıxani oxonə hərf (ə) eqine qrammatikə ğaydə cəm kardədə. Bə ğaydə qoroş roştə cəvob “A” bənde.

A) boon, hovon

B) təvəon, kinəon

C) pərəndon, ğələon

Asbard 2. “Jinə sıxanon bə cədvəliro qrup bıə” nominə asbardədə məğsəd *kijon, višt, hešte, əməhon, kaftə, insonon, məšt, boon* sıxanonədəki hərfon iyən sədoon sayi miəyyən kardeye.

Sıxanon	Hər fon say	Sədoon say
Kijon	5	5
Višt	4	3

Heste	5	4
əməhon	6	6
Kafte	5	5
İnsonon	7	7
məst	4	4
Boon	4	3

Asbard 3. Bə in asbardi qoroş “Ğızılə ğəfəs” mətni həxədə biə parson cəvobi pəydo karde lozime.

1. Şah boçi ğeyzin bəbe?

Bilbil bə ğəfəs eqne bəpeşt nihandışe. Bəroən şah ğeyzin bəbe.

2. Bilbili ğəfəsədə boçi nihandışe?

Bilbili bəçe qornə ğəfəsədə nihandışe ki, əv ğəfəsədə xivət kardedəbe iyən ozod beyiş piyedəbe.

3. Boçi şahi bilbil çı ğəfəsə vadoşe?

Şahi bilbil bəçe qornəş ğəfəsə vadoe ki, şah bilbili sıxanonku bə heyrət ome.

Asbard 4. In asbardədə “Ğızılə ğəfəs” nəğili məno omuj omə yolon sıxani pəydo karde lozime. Cəvobi pəydo kardero muəllim çe şoqirdon fikri tojədən bə nəğili cəm kardedə. Şoqirdon nəğili məzmuniku zinedən ki, 2-nə bəndədəki “*Vətəni xərobotən vəyştisə çoke*” yolon sıxan rostə cəvobe.

1. Vəyən bo kaqi yase.

2. Vətəni xərobotən vəyştisə çoke.

3. Har kəs iştə dancə bəha.

Asbard 5. “Mətnədə de sıə ranqi doə biə sıxani de kon sıxani əvəz karde bəbe?” nominə asbardi bə vırə rosniyero muəllim əğilon fikri bə nəğili cəm kardedə. Sıə ranqi doə biə ifodə joqoe. “Şah bilbili sıxanonku *bə heyrət ome*”. Muəllim əğilon bəsə dənoədə ki, *bə heyrət ome* ifodə de *təcub kardışe* ifodə əvəz karde bəbe. Bəroən rostə cəvob “B” bənde.

A) dənirəse

B) təcub kardışe

C) əsəbin be

Asbard 6. Bo in asbardi qoroş nəğili məzmuniro jinəni doə fikri dəvom karde lozime. Nəğili məzmuniro doə biə cümlə jıqoe: “*Bilbil ujan har ruj boğədə handəbe, bəs podəşo çiç kardedəbe?*”. Asbardədə məğsəd çe şoqirdon mistəqil fikir vote vərđişi formaləşmiş karde iyən çəvon iştə fikri çı dərəcədə vote oşko kardeye.

Asbard 7. “Cumlon qıleyədə bə ki? parsi cəvob doə sıxan hešte” nominə asbardi bə vırə rosniyeyro muəllim əğilon fikri bə har se qılə bəndi cəm kardedə. In asbardi məğsəd bə şoqirdon cumlədə biə co-coə sıxanon sıvol doe omuteye. Bəroən şoqirdon bəndədə biə cumlonədə biə sıxanonon iqlə-iqlə sıvol doedən iyən məlum kardən ki, rostə cəvob A bəndədəki *Pıə* sıxane.

A) Pıə bəbeş, pıə ğədri bəzineş.

B) Bəvəcə ruji umr kam bəbe.

C) Dandon bəpıxe, ənq bədəje.

Asbard 8. In asbardiro kon bəndədə biə sıxanon nom ifodə kardedən əvoni roşt pəydo karde lozime. Bəroən muəllim 1-nə bə əğilon nom çiçe, çoko bedə e dərəsniyədə. Məlume ki, A bəndədəki *kitob* nom bibuyən *vitey* fel, *ğəşənq* sifət, B bəndədəki *odəm, kaq* nom bibuən sutey feile. Əmma *kuməkijə, miz, məktəb* sıxanon har seqilə nom ifodə karde qornə rostə cəvob hesab bedə. Bəroən rostə cəvob C bənde.

A) kitob, vitey, ğəşənq

B) odəm, kaq, sutey

C) kuməkijə, miz, məktəb

ĞIYMƏTNOE

Dərsi oxoədə muəllim əğilon dərsi çokone təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çe cur icro karde bə nəzə sedə ğiymətnoe bardədə.

II BAXŞPORO QƏDƏ SUMMATIVƏ ĞIYMƏTNOE

Çe 1-3-nə parson cəvob de jinə mətni əlaqəninə.

Toviston sə bəbə. Pozi iminə rujon bin. Əli ıstə pıə zinə sə dəftər iyən ğələmonıš bə ıstə sumkə noşe. Əli vey şoy-voy kardedəbe. Oxo əv maştə ıstə ən vey piyə duston iyən muəllimon bəvinde. Se manq be ıstə sinifi həmron vindedənibe. Maştə Sentyabrə manqi ...

1. Əli boçi şoy-voy kardedəbe?

- A) Maştə mehmon əşi B) Əçiy movardə rujbe C) Bə məktəb bəşe

2. Oxominə cumlədə bə noxton vırə kon sıxani nıvışte lozime?

- A) 15 be B) 1 be C) 14 be

3. Şimə zine sohbət kon manqədə bıə?

- A) Avqust B) Oktyabr C) Sentyabr

4. Sıxanon tələffuzi bınıvışt:

- vey –
bašte –
višt –
dust –
daštə –

5. Sıxanon izoh bıəkə:

- Çoçin –
Ləşqər –
Kəşti –
Niməcəzirə –
Qəncin –

6. Kon sıxan bə heca rošt pəə kardə bıəni.

- A) Cə-zi-rə B) Ox-şe-də C) Sə-ni-bə-ton

7. Kon sıvol cumləə?

- A) Əğilon kədə ko kardedən B) Pozədə kon pərəndon bə qamə məholon pəredən
C) Xorəki nemekin harde zərərə

8. Kon cumlə oxoədə nida işorə noe lozime?

- A) Lankonədə çand cur vilon,
Bənəy çəmə kinon şolon B) Bınəv in ku, in əroni,
Qah Oştoro, qah Lankoni C) Bə Ğərəboğ xəyolım şe,
Çın bandədə bə band peşe.

9. Bə noxton vırə kon sıxani nıvışte lozime?

*Conım Tolışə məhol,
Betü hiç nime ğərol!
Vindeme çəmə bandon,
Ruşin be çemü ...!*

(B. Ruşin)

- A) Məhol B) əhvol C) di

10. Lankoni ğələ həxədə esse bınıvışt.

DƏRSON DE SAAT HİSOBİ BAXŞPO

III BAXŞƏ

İNƏ TƏBİƏT

Dərs №	Mövzu	Məzmunə standarton	Saat hisobi	Dərskitobi səyfə	MMV səyfə
13.	Əğəkəkkon omute	1.1.1., 2.1.1., 3.1.1., 4.1.1.	2	32-34	33-34
14.	Honi	1.1.2., 2.1.1., 3.1.2., 4.1.1., 4.1.2.	2	35-36	35-36
15.	Sanbuə	1.1.2., 2.1.1., 3.1.2., 4.1.1., 4.1.2.	2	37-38	37-38
16.	Sa sinninə boğəvon	1.1.2., 2.1.1., 3.1.2., 4.1.1., 4.1.2	2	39-40	39-40
17.	Tocir iyən tutikijə	1.1.2., 2.1.1., 3.1.2., 4.1.1., 4.1.2	2	41-43	41-42
QƏDƏ SUMMATİVƏ ĞİYMƏTNOE			1		43
Yekun			11 saat	12 səyfə	11 səyfə

Məzmunə standarton		Təlimi məqsədön
1.1.1.	Iştə quş doə fikri məğzi de pars doe ruşin kardedə.	Şoqird iştə məsə mətnədəbə əsosinə məğomon yodo oqətedə iyən bəvon şərħ doədə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, məsəyon iyən handəyon həxədə qəp jedə.	Iştə müşohidə kardə conəvə (əşyo) iyən hodison şifohi şikilədə təsvir kardedə.
3.1.1.	Rast omə tojə conəvə (əşyo) iyən hodison nomi miyyəyən kardedə.	Şoqird bəy rast omə əşyon (conəvon) de mətni doəbıə şikilədə pəydo kardedə, əvoni ifodə kardedə.
4.1.1.	Iştə məsə sıxanon iyən soyə cumlon sərröst nıvıştedə.	Şoqird iştə məsə sıxani iyən cumlə nıvıştedə.

MOTIVASIYA

İnteqrasiya (Zool.). Muəllim çe şoqirdonku parsedə: Kon kəy kijon nomi zinedon?

Əğilon cəvob doədən.

– *kaq-kijə, xoruz, tutikijə?*

Çəyo muəllim şoqirdonku xəbə sedə:

– *Bəs diyo səpe pərə kijə nom çiçe?*

Əğilon cəvob doədən.

– *Əğəkəkkə.*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

(St. 1.1.2.) Muəllim dərskitobədə Əzizə Cəfərzodə “Əğəkəkkon omute” (səy. 32) hekayə 1-nə poə handedə.

Şoqirdon muəllim mətni handə bəpeşt dərskitobi 32-33-nə səyfondəki 1-4-nə asbardon bə vıre rosnedən.

Asbard 1. “İştı ziney Tural çiçi roşt kardedənibe?” nominə asbardi bə vıre rosnıye qoroş muəllim şoqirdon fikri bə mətni cəm kardedə. Mətni məzmuniku oşko bedə ki, Tural bə səpo nun hardədəbə iyən iştə daštədə mandə nuna tikon iyo-əyo peşandəbe. Imən roştə hərəkət nıbe.

Asbard 2. In asbardi şərt jıqoc: “Boçi həmonə ruji bə zəmin nuna pırşə enıqıne?” Cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdon fiki iyən bə mətni cəm kardedə. Şoqirdon çe mətni məzmuniku oşko karde bəzınen ki, Turali moə bəyış nuna pırşon qırdə karde asbardəşbe.

Asbard 3. Bə in asbardi qoroş bə nımunə diyə karderö iyən bəy omuj cumlon təmom karde lozime. Bəroən muəllim çe şoqirdon fikri bə nımunə cəm kardedə.

Zinə ne *pəynə*

Maştə ne *paşo*

Pəynə ne *zinə*

Paşo ne o *paşo*

Asbard 4. In asbardi doe məqsəd tolışə zıvonədə çe şoqirdon sıxani ehtiyoti vey kardeye. “Nezə mənə doə ifodon omujəti pəydokə” nominə asbardədə şoqirdon bə i yəndi nezə mənə doə ifodon omujəti pəydo kardəninin iyənən əvoni qərfonədə nıvıştənin.

İfodon	Nezə mənə doə ifodon
Şoy-voy karde	Şoybəbə be
Cinqənəti karde	Nodincəti karde
Qırdə karde	Kıtə karde

Çəyo muəllim dərskitobədə “Əğəkəkkon omute” (səy. 33) mətni 2-nə poə handedə.

Mətni handə bəpeşt muəllim dərskitobi 34-nə səyfədə bıə luğəti (*əğəkəkkə, qulməçə, vəslə, kəşpər kuye sıxanon*) bə dəftər doədə nıvışte.

Muəllim bə şoqirdon dərskitobi 34-nə səyfədə bıə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolışə zıvoni qrammatikə ğaydə bə dəftər nıvıştey iyən omutey asbardədə.

Yodədə oqət:

Tolişi zivonədə “U” nozıkə sədoe. Məsələn: du, ru. Əncəx peş “ğ”, “q”, “k” iyən “x” omeədə in sədo bənə ğalinə sədo handə bedə. Məsələn: qujd, ğudrət, xun

Çəyo şoqirdon dərskitobi 34-nə səyfədəki 5-11-nə asbardon bə vırə rosnedən.

Asbard 5. In asbardədə “Boçi nuni bə zəmin şodoe əbini?” parsi cəvobi pəydo karde lozime. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdon fikri nuni həxədə bə yolon sıxani cəm kardedə. Yolon sıxan jıqoe: *“Nun Ğironisə bənav omə”*.

Asbard 6. In asbardədə hikoyədə bıə hodison dumə i yəndı dəçmiye lozime. Asbardədə məğsəd şoqirdon tolişə zivonədə qədə mətn soxtə ğabiliyyəton inkişof karde omuteye. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdon fikri ijən bə har 2 hikoyə cəm kardedə. Şoqirdon çe hikoyə məzmuniku zinedən ki, 1-nə cumlə “C”, 2-nə cumlə “B”, 3-nə cumlə “A”, 4-nə cumlə “D” bəndonin.

- A) Çe zəmini ji ovon bə diyo ru bə vırədə əğəkəkkon kəşpər kuyedəbin.
- B) Tural nunəpurşon bə ov şodoedəbe.
- C) Turali sufrə kəno xorək harde xoşış nəvoy.
- D) Maşınon, ekskavatoron diyokəno boği heyvuj kardedəbin.

Asbard 7. Bə in asbardi şərti qoroş mətnədə dı sıə ranqi doə bıə cumlə izoh karde lozime. Cəvobi pəydo kardeyro qoroş muəllim çe şoqirdon fikri tojədən bə mətni cəm kardedə. *“Har tərəf bə sipiyə olət dəqətə bəbe. Həşi qədə dalgən bə ğızılə ranq kardəbe; diyə kardeədə odəmi çəşon şoğ doydəbe.”* In cumlə izoh ime ki, həşi diyo səpe bəşəse diyo vey ğəşənq çiedə, çəy dalgənsə iştəni bə ğızılə ranq jedən.

Asbard 8. Bə in asbardi qoroş bə mətni poəon nom noe lozime. Asbardədə məğsəd çe şoqirdon mıştəğil fikir vote vərđişi formalaşmış karde iyən çəvon iştə mıştəğil fikri çe dərəcədə ifodə karde oşko kardeye. Asbardi bə vırə rosnero muəllim çe şoqirdon fikri ujen bə har 2 poə hikoyə cəm kardedə. Şoqirdon bə hikoyon məzmuni qorə bə 1-nə poə *“Əğili tərbiyə karde ro”*, bə 2-nə poəə *“Diyə kəno tərbiyə”* nomon doe bəbe – vote bəizen.

Asbard 9. In asbardi hikoyədə bə kon nəticə omeydəş əy dıştə fikri izoh karde lozime. Asbardədə məğsəd çe şoqirdon hekoyədə boştəno bekarde nəticə vote vərđişi formalaşmış kardeye. Asbardi bə vırə rosnero muəllim çe şoqirdon fikri tojədən bə hikoyə cəm kardedə. Şoqirdon çe hikoyon məzmuni qorə omə nəticə jəqoye ki, “inson bəpe zəhmətkəş bıbo, bəştə pıə, moə iyən nezə avlodon əz nıdə, votəməs bıbu”.

Asbard 10. Bə in asbardi qoroş, çe mətni kon poədə Turali iştə səhvi bəşə dəşə iyən bəy çiç məsləhət karde bəbe əy deştə fikri izoh karde lozime. Asbardədə məğsəd çe şoqirdon mıştəğil fikir vote vərđişi bə formə dənəe iyən çəvon iştə mıştəğil fikri çı dərəcədə votey oşko kardeye. Asbardi bə vırə rosneyro muəllim çe şoqirdon fikri ujen bə har 2 poə hikoyə cəm kardedə. Şoqirdon çı hikoyə 2-nə poədə Turali deştə moə arədə bıə qəpiku mıəyyən kardedən ki, əv iştə səhvi dərəse.

Asbard 11. In asbardədə bə zəhməti aid bıə yolon sıxani pəydo karde lozime. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdon fikri bə bəndon cəm kardedə. Şoqirdon bəndonədə doə bıə yolon sıxani məzmuniku zinedən ki, “D” bənddəki *“Ko nıkoş, nun əhəniş”* yolon sıxan roştə cəvobe.

- A) Boği çokə xavzə şəğol bəha.
- B) Neçi i qələ pəsi dılədə bəşe çı kosibi pəsi bəha.
- C) Telə sıxan dıl bədojne.
- D) **Ko nıkoş, nun əhəniş.**
- E) Ko bə koy bande.

ĞIYMƏTNOE

Dərsi oxoədə muəllim əğilon dərsi çikonəy təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çe cur icro karde bə nəzər sedə ğiymətnoe bardədə.

Məzmunə standarton		Təlimi məğsədon
1.1.2.	Deştə məsə fikri bə şıkrəbə iştə minosibəti nişo doədə.	Şoqird deştə məsə fikri çəmə milliyə-mənəviyə molyəton daştədə əsos qətedə, deştə məsə fikri boçi rozi beynıbey həxədə şərğ doydə. Mətno de əsosinə məğomon bə şıkrəbə parson cəvobi doədə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, məsəyon iyən handəyon həxədə qəp jedə.	İştə müşohidə kardə conəvə (əşya) iyən hodison şifohi şikilədə təsvir kardədə.
3.1.2.	Mətdədə biə nezə mənə doə iyən əks mənə doə sıxanon fərgin kardədə.	Məğsəd çe şoqirdon sıxan ehtiyoti mıəyyən iyənən vey kardeye.
4.1.1.	İştə məsə sıxanon iyən soyə cumlon sərrost nıvıştedə.	Şoqird iştə məsə sıxanon iyən cumlon nıvıştedə.
4.1.2.	İştə nıvışteədə bə husnəxti normon rioyət kardədə.	Şoqird nıvıştə nitğədə orfoqrafiyə iyən motijə işorə gəydon tətbiğ kardədə. Sədo de hərfi yəndiku fərgin kardədə.

MOTIVASIYA

İnteqrasiya (Coğ.). Muəllim bə şoqirdon dərskitobədəki honi şikili nişo doədə iyən parsədə:

– *Im çiçi şikile?*

Əğilon cəvob doədən.

– *Honi.*

Çəyo muəllim parsədə:

– *Şimənədə ki honiş vində iyən konco?*

Əğilon cəvob doədən.

– *Honiyon vişə iyən vey bandıku bə vironədə bedən.*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

(St. 1.1.2.) Muəllim dərskitobədə Tofiq İlhami “Honi” (səy. 35) şeiri de intonasiya handedə.

Şeiri hande bəpeşt muəllim dərskitobi 35-nə səyfədə bə luğəti (*şure, bə dumot şe sıxanon*) iyən “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə bə tolişə zıvonı aid biə qrammatikə gəydon bə dəftər nıvıştedən iyən əvoni omutedən.

Yodədə oqət:

votedə nıvıştedən *votdə* handedən

Çəyo şoqirdon dərskitobi 35-36-nə səyfədə biə 1-7-nə asbardon bə vırə rosnedən.

Asbard 1. “Jintono doə biə sıxanon roşt bınıvışt iyən cədvəli purkə” nominə asbardi cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdon fikri tolişi zıvonədə tələffuzi aid biə qrammatikə gəydon cəm kardədə.

Sıxani tələffuz	Sıxani nıvıştemon
kardə	kardədə
votdə	votedə
Ve	vey
Ros	roşt
mator	motor

Asbard 2. In asbardi şərt jəqoe ki, şeirədə de sıə ranqı doə biə sıxanonədə bə noxton virə kon hərf nıvıştə bənine? Şeirədə sıə ranqı doə biə sıxanon jıqon.

– *Çikonəy bedə çe honi,*
Bəştə həmro votedə.

Şoqirdon çe sıxanonku zinedən ki, çikonəy sıxanədə ə, bəştə sıxanədəsə t hərfon vadoə biən. Bəroən roştə cəvob “B” bənde.

- A) e, d B) ə, t C) ə, d D) ə, y

Asbard 3. In asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon sıxani ehtiyoti vey kardeye. “Əks məno doə sıxanon miəyyən bıkə” nominə asbardədə şoqirdon əks məno doə sıxanon miəyyən kardedən iyən əvoni qrafonədə nıvıştədən.

Sıxan	Əks məno doə sıxanon
Ağılmand	Cındo
Ses	Su
Du	Roşt
Kam	Vey

Asbard 4. In asbardədə bə mətni məzmunı əsosən cumlon dumoyəndiəti pəydo karde lozime. Asbardədə məğsəd şoqirdon tolişə zıvonədə qədə mətn soxtə inkişof kardeye. Cəvobi pəydo karderə muəllim çe şoqirdon fikri bə bəndon cəm kardedə. Şoqirdon bın bəndonədə biə cumlon məzmuniku zinedən ki, 1-nə cumlə “C”, 2-nə cumlə “A”, 3-nə cumlə “B”, 4-nə cumlə “D”, 5-nə cumlə “E” bəndonin.

- A) Nuri bə dumot şədə.
B) Nuri çoli de honi fərgı votedə.
C) İğror Nuriku xəbə sedə: “Çı honi ov boçi heç sə bedəni?”
D) Nuri votedə bə İğrori: “Honiyən qıləy çole”.
E) Honi ov de şır-şırı şuredə.

Asbard 5. In asbardədə zəhmətiku bəhs kardə yolon sıxani pəydo karde lozime. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdon fikri bə bəndon cəm kardedə. Şoqirdon bəndondə doə biə yolon sıxani məzmuniku zinedən ki, “C” bənddəki “*Moy əqəti dum bəpe bə ovi bıqıno*” yolon sıxan roştə cəvobe.

- A) Imrujnə koy bo maşkinə mənə.
B) Xəyəvot xəy bəməse.
C) *Moy əqəti dum bəpe bə ovi bıqıno.*
D) Bə yoli quş nıdoəkəs bə yolə bəlo ebəqıne.
E) Kəy kələo neqo əbini.

Asbard 6. Çe in asbardi şərt jıqoe? Yolon sıxanədə bə noxton virə kon sıxanon nıvıştə lozime? Asbardi bə virə rosine qornə muəllim çe şoqirdon fikri bə bəndon cəm kardedə. Şoqirdon de bəndondə doə biə sıxanon koməqi iyən çı mətni məzmuniku zinedən ki, “C” bənddə biə “*bərakəte, hərəkət*” sıxanon bə virə noəsə “*Nun bərakəte, əğil hərəkət*” yolon sıxan bə əməl omedə. Bəroən “C” bənd roştə cəvobe.

Nun ... , əğil ... (“Nun bərakəte, əğil hərəkət”)

- A) hardeye, noğol
B) hərome, kitob
C) bərakəte, hərəkət

Asbard 7. In asbardi şərt jıqoe: “Kon sıxan bə kovrə? parsi cəvob doədə?” Cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdon fikri bə bəndon cəm kardedə. Şoqirdon bəndondə doə biə sıxanon məzmuniku zinedən ki, “C” bənddəki “*şəhər*” sıxani *bə kovrə?* parsi cəvob doədə. Bəroən “C” bənd roştə cəvobe.

- A) kitob B) sərin C) şəhər

ĞIYMƏTNOE

Dərsi oxoədə muəllim əğilon dərsi çikonəy təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çe cur icro karde bə nəzə sedə ğiymətnoe bardədə.

Məzmunə standarton		Təlimi məqsədön
1.1.2.	Deştə məsə fikri bə şıkrəbə ıstə minosibəti nişo doədə.	Şoqird deştə məsə fikri çəmə milliyə-mənəviyə molyəton daştədə əsos qətedə, deştə məsə fikri boçi rozi bey-nıbey həxədə şərh doədə. Mətno de əsosinə məğomon bə şıkrəbə parson cəvobi doədə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, məsəyon iyən handəyon həxədə qəp jedə.	İstə mışohidə kardə conəvə (əşya) iyən hodison şifohi şikilədə təsvir kardədə.
3.1.2.	Məndə bıə nezə mənə doə iyən əks mənə doə sıxanon fərgin kardədə.	Məğsəd çe şoqirdon sıxan ehtiyoti mıəyyən iyənən vey kardeye.
4.1.1.	İstə məsə sıxanon iyən soyə cumlon sərrost nıvıştədə.	Şoqird istə məsə sıxanon iyən cumlon nıvıştədə.
4.1.2.	İstə nıvışteədə bə husnxəti normon rioyət kardədə.	Şoqird nıvıştə nıtgədə orfoqrafiyə iyən motijə işorə gəydon tətbiğ kardədə. Sədo de hərfi yəndıku fərgin kardədə.

MOTIVASIYA

Muəllim lovhədə sanbuə şikili ehaştədə iyənən çe əğilonku parsədə:

– *Çe vişə həkim kon heyvon hesab bedə?*

Əğilon de şikili koməki cəvob doədən.

– *Sanbuə.*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

(St. 1.1.2.) Muəllim dərskitobədə Lev Tolstoy “Sanbuə” (səy. 37) mətni handedə.

Mətni handə bəpeşt muəllim dərskitobi 37-nə səyfədə bə luğəti (*sanbuə, vaq, xəymand* sıxanon) bə dəftər doədə nıvışte. Çəyo şoqirdon dərskitobi 37-38-nə səyfondəki 1-4-nə asbardon bə vırə rosnedən.

Asbard 1. “İştı zınəy sanbuon boçi hejo şo bedən? Həmişə şo beyro bəpe çiç bike?” nominə asbardi bə vırə rosniyə qoroş muəllim şoqirdon fikri bə mətni cəm kardədə. Mətni məzmuniku oşko bedə.

Bə 1-nə sıvoli cəvob: *Sanbuon bəro hejo şo bedən ki, əvon xəymandin iyən bə hiç kəsi bevəci kardədənin.*

Bə 2-nə sıvoli cəvob: *Həmişə şo be qornə bəpe siyodil, bə cokəsi vəynə gəyzin nıbuş.*

Asbard 2. In asbardi qoroş vaq boçi hejo xıvət kardədə? əy pəydo karde lozime. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim şoqirdon fikri ujn bə mətni cəm kardədə. Mətni məzmuniku oşko bedə: *vaq bə qorə hejo xıvət kardədə ki siyodil be qoroş gəyz əçe dılətoni koşədə.*

Asbard 3. In asbardi doeədə məğsəd çe şoqirdon istə handə mətniku boştəno ce curə nəticə bekarde oşko kardeye. “İştı zınəy inson bəpe çiko bıbo?” nominə asbardədə şoqirdon əsl çokə inson çikonəy bəninə dıştə sıxanon ifodə kardədən. Məsələn, şoqirdon əsl inson çiko bəninə əy joqo ifodə karde bəzimen: *“Əsl inson bəpe co insonon həxədə çokə fikir bikə, çəvon bevəciş nıpiyo. Boştəno orzu kardə çokə şeyon bo co insononən bıpuşo”.*

Asbard 4. Bə in asbardi qoroş xəymand bəro bəpe çiç bike? Xəymandəti çiko bəsə dəşədəş? Bəs tı çiko sırədiyənış, ya hejo xıvət kardədəş? Asbardi doeədə məğsəd ime ki, şoqirdon istə fikri mıstəğil şikilədə vote bızınon. Bəroən muəllim 3 qılə sıvoli nodə har şaqirdən istə fikri izoh kardədə.

Xəymand bəyro bəpe çiç bike?

Xəymandəti çiko bəsə dəşədəş?

Bəs tı çiko sırədiyənış, ya hejo xıvət kardədəş?

Muəllim bə şoqirdon dərskitobi 38-nə səyfədə bıə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolışə zıvoni qrammatikə gəyde bə dəftər nıvışte iyən omute asbardədə.

Yodədə oqət:

Sıxanon cürəbəcürə bedən. Kali sıxanon nom, kali qilon əlomət, kali qilonən hərəkət ifodə kardedən.

“Rukə hovəm kitab handedə” cumlədə:

hovə iyən kitab sıxanon nom ifodə kardə sıxanon;

ruk əlomət ifodə kardə sıxane;

handedə hərəkət ifodə kardə sıxane.

Çəyo şoqirdon dərskitobi 38-nə səyfədəki 5-7-nə asbardon bə vırə rosnedən.

Asbard 5. Bə in asbardi qoroş jinə cumlədə sıxanon çiç ifodə karde miyyəyən karde iyən bə noxton vırə omuj omə sıxani pəydo karde iyən bə dəftər ovıştiniye lozime. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdon fiki 38-nə səyfədə bə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolışə zıvonədə nom, əlomət iyənən hərəkət ifodə kardə sıxanon həxədə bİə qrammatikə ğaydə cəm kardedə. Çəyo bə şoqirdon nom, əlomət, hərəkəti çiç bey izoh kardə bə peşt asbardi bə vırə rosinə asbardədə.

Arif honi ov peşomedə.

“Arif”, “honi”, “ov”, *nom* ifodə kardə sıxane.

“Peşomedə” *hərəkət* ifodə kardə sıxane.

Asbard 6. In asbardədə əlomət ifodə kardə resə pəydo karde lozime. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdon fiki ujn bə 38-nə səyfədə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolışə zıvonədə nom, əlomət iyənən hərəkət ifodə kardə sıxanon həxdə bİə qrammatikə ğaydə cəm kardedə. Şoqirdon bə ğrammatikə ğaydə qoroş miyyəyən kardən ki, “B” bəndədəki har 3 qılə sıxan – “sı”, “yol”, “bılınd” sıxanon əlomət ifodə kardedən. Bəroən roštə cəvob “B” bəndə.

A) ğəşənq, kitab, dəftər

B) sı, yol, bılınd

C) çok, bevəc, inson

Asbard 7. In asbardi şərt jıqoe: Cədvəli bəştə dəftər bıkəş. Jintono doə bİə sıxanon bə cədvəl bıniyişt. Jıqo asbardon bəro doə bıən ki, şoqirdon tolışİ zıvonədə nom, əlomət iyən hərəkət ifodə kardə sıxanon yəndiku co karde bızinon.

Nom	Əlomət	Hərəkət
kitab	bevəc	Hande
inson	bılınd	vite
honi	kok	dərİte
pəs	siyo	harde
vaq		
miz		
ləmə		

ĞIYMƏTNOE

Dərsi oxoədə muəllim əğİlon dərsi çİkonəy təğdim karde, mızoqirədə fəoləti iyənən asbardon çe cur İcro karde bə nəzə sedə ğİymətnoe bardədə.

Məzmunə standarton		Təlimi məğsədon
1.1.2.	Deştə məsə fikri bə şıkrəbə iştə minosibəti nişo doədə.	Şoqird deştə məsə fikri çəmə milliyə-mənəviyə molyəton daştədə əsos qətedə, deştə məsə fikri boçi rozi bey-nibey həxədə şərh doədə. Mətno de əsosinə məğomon bə şıkrəbə parson cəvobi doədə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, məsəyon iyən handəyon həxədə qəp jedə.	Iştə mışohidə kardə conəvə (əşya) iyən hodison şifoşi şikilədə təsvir kardədə.
3.1.2.	Mətnədə biə nezə mənə doə iyən əks mənə doə sıxanon fərgin kardədə.	Məğsəd çe şoqirdon sıxan ehtiyoti miyyəyən iyənən vey kardeye.
4.1.1.	Iştə məsə sıxanon iyən soyə cumlon sərrost niviştədə.	Şoqird iştə məsə sıxanon iyən cumlon niviştədə.
4.1.2.	Iştə niviştədə bə husnəxti normon rıoyət kardədə.	Şoqird niviştə nitğədə orfoqrafiyə iyən motijə işorə gəydon tətbiğ kardədə. Sədo de hərfi yəndiku fərgin kardədə.

MOTIVASIYA

Muəllim çe əğılonku parsədə:

– *Çəmə hardə mivon konco perosnedən?*

Çəyo əğılon cəvob doədən?

– *Boğədə.*

Muəllim bə şoqirdon sıvol doədə:

– *Bəs bə boği ki golloğ kardədə?*

Əğılon cəvob doədən?

– *Boğəvon.*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

(St. 1.1.2.) Muəllim dərskitobədə Rəşidbəy Əfəndiyevi “*Sa sinninə boğəvon*” (səy. 39) mətni handedə.

Mətni handə bəpeşt muəllim dərskitobi 39-nə səyfədə bə luğəti (boğəvon sıxani) bə dəftər doədə nivişte. Çəyo şoqirdon dərskitobi 39-40-nə səyfondə biə 1-7-nə asbardon bə vırə rosnedən.

Asbard 1. Bə in asbardi şərti qoroş mətnədə de sıə ranqi doə biə cumlə çoko bəsə dəşədəş əy izoh karde lozime. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdon fikri bə mətni cəm kardədə. “ – *Çımı əzizon, kaştəşone hardəmon, kaştədəmon bəharden*” nominə sıə ranqədə biə cumlə izoh əve ki, çəmə yolən bəməşon boğ kaştə əmə çə miyə boğonku oko doədəmon, çəmənen gərz bo çəmə bə peşt omə nəslı boğ kaştəye ki, bədə əvonən çəmə kaştəyonku bəhən.

Asbard 2. “Piyəmerd bə cohilon sıxani boçi sıre? İştı zınəy cohilon səhv çiç be? İştə fikri izoh bıkə.” nominə asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon iştə fikri mıstəğıl şikilədə vote gəbiliyyəti oşko kardeye. Asbardi bə vırə rosniyə qoroş muəllim şoqirdon fikri bə mətni cəm kardədə. Bə səbəbən muəllim 2 qılə sıvol noədə. Har şaqirdən iştə fıki izoh kardədə.

1. *Piyəmerd bə cohilon sıxani boçi sıre?*

2. *İştı zınəy cohilon səhv çiç be?*

Mətni məzmuniku oşko bedə.

Bə 1-nə parsi cəvob: *Piyəmerd bə cohilon sıxani bəro sıre ki, əvon açiy kardəyon dəərəsə nıbin.*

Bə 2-nə parsi cəvob: *Cohilon səhv əyo be ki, bə çəvon qornə inson sinninesə əv həni hiçi kardənin ni. İnsən əncəx iştəni bəpe fikir nıkə.*

Asbard 3. In asbardi şərt jıqoe: İştə dəftəradə bə nımunə omuj omə cədvəl hozı bıke iyən sıxanon bə sutunon bınıvışt. Jıqo asbardon bəro doə bıən ki, şoqirdon tolışə zıvonədə nom, əlomət iyənən hərəkət ifodə kardə sıxanon yəndıku co karde bızınon. Əğılön omutəşone ki, *çiç?* – nomi, *çiko?* – əloməti, *çiç karde?* – hərəkəti parse.

inson, kitob, ğələm, dard, pi, cohil, kam, nez, sıxan, sanbuə, ome, larze, karde, fikir, izoh karde, omuj ome, bərk, çırkin, pəxıl, qaməduə

Çiç?	Çoko?	Çiç kardey?
inson	pi	omey
kitob	cohil	larzey
ğələm	kam	kardey
dard	nez	izoh kardey
sıxan	bərk	omuj omey
sanbuə	çırkin	
fikir	pəxıl	
qaməduə		

Asbard 4. Bə in asbardi qoroş şoqirdon bəştə dəftər penc qılə əşyo nomi ifodə kardə sıxan, penc qılən əlomət ifodə kardə sıxan nıvıştəninin. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdon fikri tojadən bə 38-nə səyfədə bıə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolışə zıvonədə nom, əlomət iyənən hərəkət ifodə kardə sıxanon həxədə bıə qrammatikə ğaydə cəm kardedə. Çəyo şoqirdon 5 qılə nom, 5 qılən əlomət ifodə kardə sıxanon bəştə dəftər nıvıştədən.

dəftər, divo, kəybə, məşo, çəkuş – nom ifodə kardə sıxanon.
sardon, bevəc, bilınd, hışk, ses – əlomət ifodə kardə sıxanon.

Asbard 5. Bə in asbardi qoroş omujəti pəydo karde lozime. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdon fikri bə cədvəli cəm kardedə. Şoqirdon çı cədvəli dilədə doə bıə sıxanonku zinedən ki, *aspon* sıxan bə *şılx* sıxani (*aspə şılx*), *pəson* sıxan bə *qələ* (*pəsa qələ*), *zandəqoon* sıxansə *nofi* sıxani (*zandəqo nofi*) omuj omedə.

Asbard 6. Bə in asbardi şərti qoroş cumlon təmom kardey lozime. Asbardədə məğsəd şoqirdon tolışə zıvonədə sıxan ehtiyoti vey karde, iyən cumlə soxtə inkişof kardeye.

1. Çe boğəvoni daştön larzedəbin, bəro ki *əv vey pi bəbe*.
2. Cıvonon bə boğ oməbin, bəro ki *boği seyr bıkən*.
3. Piyəmerd zəmini nam kardedəbe, bəro ki *tum peşandəş piedəbe*.
4. Cıvonon piyəmerdi niyyət zıneşone, voteşone *əy bobo, ıştı sa sinn heşte, çı tumo beşə cıra do ğələm kardə bəpeşt əçey mivə vındero vey umur lomize. Zəhmət məkəş, bimi ıştı umur ərəsnı*.
5. Piyəmerd bə cohilon sıre, bəro ki *dərəsedəbe ki, əvon hələ cohilin vey şeyon dərəsedənin. Vaxt bome əvonən ıştə səhvön bəsa dəbəşen*.

Asbard 7. In asbardədə əlomət ifodə kardə sıxanon pəydo karde lozime. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdon fikri iyən bə 38-nə səyfədə bıə “Yodədə oqət” nomi bə jiyədə şə tolışə zıvonədə nom, əlomət iyənən hərəkət ifodə kardə sıxanon həxədə bıə qrammatikə ğaydə cəm kardedə. Şoqirdon bə qrammatikə ğaydə qornə mıyyəyən kardedən ki, “B” bəndədə bıə har 3 qılə sıxan – *si, rost, kam* sıxanon əlomət ifodə kardedən. Bəroən roştə cəvob “B” bənde.

A) vite, hardışe, nun

B) sı, rost, kam

C) bəka, nişe, bome

ĞIYMƏTNOE

Dərsi oxoədə muəllim əğılön dərsi çikonəy təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çe cur icro karde bə nəzə sedə ğiymətnoe bardədə.

Məzmunə standarton		Təlimi məqsədon
1.1.2.	Deştə məsə fikri bə şıkrəbiə fikri ıstə minosibəti nişo doədə.	Şoqird deştə məsə fikri çəmə milliyə-mənəviyə molyəton daştədə əsos qətedə, deştə məsə fikri boçi rozi bey-nibey həxədə şərh doədə. Mətno de əsosinə məğomon bə şıkrəbiə parson cəvobi doədə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, məsəyon iyən handəyon həxədə qəp jedə.	İstə müşohidə kardə conəvə (əşya) iyən hodison şifohi şikilədə təsvir kardədə.
3.1.2.	Mətnədə biə nezə mənə doə iyən əks mənə doə sıxanon fərgin kardədə.	Məğsəd çe şoqirdon sıxan ehtiyoti mıəyyən iyənən vey kardeye.
4.1.1.	İstə məsə sıxanon iyən soyə cumlon sərost nıvıştədə.	Şoqird istə məsə sıxanon iyən cumlon nıvıştədə.
4.1.2.	İstə nıvıştədə bə husnxəti normon rıoyət kardədə.	Şoqird nıvıştə nitğədə orfoqrafiyə iyən motijə işorə gəydon tətbiğ kardədə. Sədo de hərfi yəndıku fərgin kardədə.

MOTIVASIYA

Muəllim bə əğılon sıvol doədə:

– *Kədə kon kijə oğatedən ki əv insoni votə sıxanon təkror kardədə?*

Əğılon cəvob doədən.

– *Tutikijə*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

(St. 1.1.2.) Muəllim dərskitobədə “*Tocir iyən tutikijə*” (səy. 41) nominə çı hind xəlgı nəğıli 1-nə poə handedə.

Şoqirdon muəllim mətni handə bəpeşt dərskitobi 41-42-nə səyfondəki 1-4-nə asbardon bə vırə rosnedən.

Asbard 1. “İştı zine, tuti məğsədış çiç be? Boçi ıstə soybiku qıləy çəkə çı nıpiyəşe, əncəx bo co tutikijon səlomış vığandə?” nominə asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon ıstə fiki mıstəğıl şikilədə vote gəbiliyyəti oşko kardeye. Asbardi bə vırə rosniyə qoroş muəllim şoqirdon fikri bə mətni cəm kardədə. Bəroən muəllim 2 qılə sıvoli noədə. Har şaqirdən ıstə fikri izoh kardədə.

1. *İştı zine, tuti məğsədış çiçbe?*

2. *Boçi ıstə soybiku qıləy çəkə çı nıpiyəşe, əncəx bo co tutiyon səlom vığandışe?*

Mətni məzmuniku oşko bedə.

Bə 1-nə sıvoli cəvob: *Tuti məğsəd əv be ki, ıstən çəvon tonə şe zinedənibe əvonış ıstə tonə vardeyş pidəbe ki, i vırədə bibun.*

Bə 2-nə sıvoli cəvob: *Tuti ıstə soybiku hiçi nıpiyə iyən səlom vığandeyədə məğsəd əv be ki, əvon əçə konco be bızınon bon əçə paylo.*

Asbard 2. Bə in asbardi qoroş “*Tocir iyən tutikijə*” 1-nə poə biə mətnədə çe tociri tutikijə arədə biə qəpədə tociri boçi sərə səbəbi izoh karde lozime. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdon fiki iyən bə mətni cəm kardədə. Şoqirdon çe mətni məzmuniku oşko kardədən ki, tocir bə qorə sərə ki, bəçəy xoş ome tutikijə ıstəku bə kijon axtər karde.

Asbard 3. “Tı çı tuti vırədə bəbiş çiç əpi?” nominə asbardi doeyədə məğsəd ime ki, şoqirdon ıstə fikri mıstəğil şikilədə vote ğabiliyyəti inkişof karde bıbo. Asbardi bə vırə rosnıye qoroş muəllim şoqirdon fikri bə mətni cəm kardedə. Çəyoən har şaqirdən ıstə fikri dərəse ğədar izoh kardedə.

Asbard 4. “Mətnədə de sıə ranqi doə bıə sıxani de kon sıxani əvəz karde bəbe?” nominə asbardi cəvobi pəydo kardero muəllim çe şoqirdon fikri iyən bə mətni cəm kardedə. Şoqirdon çe mətni məzmuniku zinedən ki, mətndəki “*vindemon kardışe*” ifodə de “*vido karde*” ifodə əvəz karde bəbe. Bəroən rostə cəvob “A” bənde.

A) vido karde

B) səlom doe

C) ğoc karde

Çəyo muəllim dərskıtobədə “Tocir iyən tutikijə” (səy. 42-43) nominə çı hind xəłğı nəğılı 2-nə poə handedə.

Mətni handə bəpeşt muəllim dərskıtobi 43-nə səyfədə bə luğəti (tutikijə, oşiniye, əlbəsaat sıxanon) bə dəftər doədə nıvıšte. Çəyo şoqirdon dərskıtobi 43-nə səyfədəki 5-8-nə asbardon bə vırə rosnıyedən.

Asbard 5. In asbardədə “Tocir iyən tutikijə” mətnədə de sıə ranqi doə bıə sıxani de kon sıxani əvəz karde əbini?” nominə asbardıro cəvobi pəydo karde qoroş muəllim çe şoqirdon fikri iyən bə mətni cəm kardedə. Şoqirdon çe məzmuniku zinedən ki, mətndəki “*xuni sıyo bıkəm*” ifodə de “*dili sərin karde*” ifodə əvəz karde əbini. Bəroən rostə cəvob “C” bənde.

A) norohət karde

B) əsəbin karde

C) dili sərin karde

Asbard 6. In asbardi şərt jıqoe: mətnədə peqətə bıə jinə cumlə bə kon rəğəmi vırə noe lozime. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdon fikri iyən bə mətni cəm kardə. Şoqirdon çı mətni məzmuniku zinedən ki, mətnədə bə 2 rəğəmi vırə “*Əve bəy hiç qılə sıxan nıvotışe*” cumlə noe lozime.

Asbard 7. In asbardədə bə tutikijə kon əlomət ifodə kardə sıxan omuj omeydə əy pəydo karde lozime. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdon fikri bə mətni iyən bə bəndondə bıə sıxani cəm kardedə. Şoqirdon çe mətni məzmuniku mıəyyən kardedən ki, “B” bəndədəki ağılmand sıxan bə tutikijə aid bə əloməti ifodə kardedə. Bəroən rostə cəvob “B” bənde.

A) bic

B) ağılmand

C) beağıl

Asbard 8. In asbardədə bə mətni məzmunı aid doə bıə cumlondə kon roste, kon səhve əy pəydo karde lozime. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdon fikri iyən bə mətni məzmunı cəm kardə. Şoqirdon çı mətni məzmuniku zinedən ki, bə mətni aid bıə 1-nə, 4-nə cumlon səhv, 2, 3, 5, 6-nə cumlon rostin.

1. *Tocir bə hamsiyə kişvər şedəbe.*
2. *Tociri bə tutikijə vey heyfış ome.*
3. *Tocir bəsə dənışe ki, çı doyku perəxə tutikijə ıstəniş bə mardə boçi jəşəbən.*
4. *Tocir bə kə oqardeədə bərk noxəş qıne.*
5. *Tocir tutikijə həmişə ıstə daşti kutisə ənşandi, hardey iyən peşomey deştə daşti ədəy.*
6. *Tocir tutikijə pencədə şodoədə əv oşiniye, pəronoş okarde pəre.*

ĞIYMƏTNOE

Dərsi oxoədə muəllim əğılon dərsi çoknə təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çe cur icro karde bə nəzər sedə ğıymətnoe bardədə.

III BAXŞPORO QƏDƏ SUMMATİVƏ ĞİYMƏTNÖE

1-5-nə parson cəvob bə jinə mətni aide.

... manq be. Bərk voə voəbe. 1 Həsən bə dərş şeədə linqış fırsiye bə dimo bə zəmin qine. Bə səpo eşteədə linqədə bərk dojš heştbe. Həsən bə kə oqarde iyən 2-3 ruj bə məktəb nişe. Əncəx aqəy duşt Anar har ruj aqəy tono omeydəbe. Əvon bə ivirə məktəbi dərşon hozi kardedəbin.

Imruj Həsənən bə dərş oməbe. Həni əv iştəni ... hiss kardedə. Həmən cəvon summativi vatx rəsəbe. Həsəni əğiloniş bə kə vanq karde. Muəllim Həsəni cəvobonku rozi mande. Bə testiş çok cəvob doəbe. Muəllimi əviş bə həməkəsi nimunəş nuşo karde.

Həsəni bəştə ... minnətdorətiş karde.

1. Bə noxton virə kon sıxanon nivişte bəbe?
A) Dekabr, əla, boə B) İyunə, bevəc, həmron C) Yanvarə, çok, duşti
2. Kon ranqədə biə cumlə de mətni məzmuni omuj omeydəni?
A) Sı B) kavu C) havzə
3. Mətnədə bə 1 virə kon cumlə nivişte bəbe?
A) Roon şaxtəşon dəbəstəbe.
B) Həsən bə dərş nişe.
C) Həsəni duştəni aqiy tonə oməbin.
4. Kon yoləni sıxan bə mətni omuj omedə?
A) Çokə duşti bevəcə rujədə zinə bəbe.
B) Elminə odəm curətini bəbe.
C) İştə sırrı bə duşti məvot, duştiyən qıləy duştış heştə.
5. Mətnədə biə hodison kon fəslədə biən?
A) Tovışton B) zımışton C) poz
6. Yoləni sıxani təmom bıkə.
Çin daştə doədə, çə daştə...
A) noədə B) sedə C) şedə
7. Bə izohon diyə bıkə sıxanon pəydokə:
... bə boğə diyə bıkə, xıdmət bıkə odəm
... vəşyənən daştədə biə xəzpusiştinə məmənininə qədə heyvon.
... sıpə cinsədə biə pusış boz, vəşyənə heyvon; neçi
... fikir karde, qile şey yaən ki kə həxədə no-peqət karde
... bə kavuə livə, aləfi mandə ranq, çiməni ranq
8. Kon cumlədə nom ifodə kardə sıxan veyə:
A) Çəmə məholi – Azərbaycani vey gəşənqə vıronoş heştə.
B) Həmən əşqəron de dışmeni sərbəzon iyo dave kardəşone.
C) Çe şahı qıləy gəşənqə boğış heştə.
9. Kon sıxanədə i hıçədə iborət biə sıxan heştə:
A) lonə
B) kitob
C) moə
10. Kon rəştədə əncəx əlomət ifodə kardə sıxanon doə biən.
A) roşt, çok, inson
B) qədəli, yol, bevəc
C) vıl, nün, siyo

DƏRSON DE SAAT HİSOBİ BAXŞPO

IV BAXŞƏ

DUSTİƏTİ

Dərs №	Mövzu	Məzmunə standarton	Saat hisobi	Dərskitobi səyfə	MMV səyfə
18.	Şah iyən xidmətəkor	1.1.1., 2.1.1., 3.1.1., 4.1.1.	2	44-46	45-46
19.	Bəmi boçi siredən?	1.1.2., 2.1.1., 3.1.2., 4.1.1., 4.1.2.	2	47-48	47-48
20.	20 yanvar	1.1.2., 2.1.1., 3.1.2., 4.1.1., 4.1.2.	2	49-50	48-49
21.	Kuməkijə balon	1.1.2., 2.1.1., 3.1.2., 4.1.1., 4.1.2	2	51-53	49-51
22.	Şir iyən more	1.1.2., 2.1.1., 3.1.2., 4.1.1., 4.1.2	2	54-55	52-53
QƏDƏ SUMMATİVƏ ĞİYMƏTNOE			1		54
Yekun			11 saat	12 səyfə	10 səyfə

Məzmunə standartın		Təlimi məqsədön
1.1.1.	Iştə quş doə fikri məğzi de pars doey ro ruşin kardədə.	Şoqird iştə məsə mətnədəbə əsəsinə məğomon yodo oqətedə iyən bəvon şərth doədə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, məsəyon iyən handəyon həxədə qəp jedə.	Iştə mışohidə kardə conəvə (əşya) iyən hodison şifohi şikilədə təsvir kardədə.
3.1.1.	Rast omə tojə conəvə (əşyo) iyən hodison nomi mıəyyən kardədə.	Şoqird bəy rast omə əşyon (conəvon) de mətni doəbıə şikilədə pəydo kardədə, əvoni ifodə kardədə.
4.1.1.	Iştə məsə sıxanon iyən soyə cumlon sərröst nıvıştədə.	Şoqird iştə məsə sıxani iyən cumlə nıvıştədə.

MOTIVASIYA

Muəllim jinə yolön sıxanon bə şoqirdön dığəti rosnedə:

– *Podşo votışe lo pər, lo pər, qo pər, qo pər*

– *Podşoən bə ğələykori əjoş heste.*

Muəllim bə şoqirdön sıvol doədə:

– *Yolön sıxan çiçi həxədəə?*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

(St. 1.1.2.) Muəllim dərskitobədə Nizami Gəncəvi “*Leyli iyən Məcnuni*”ku bıə hikoyə (səy. 44) 1-nə poə handə-də.

Hikoyə handə bəpeşt muəllim dərskitobi 45-nə səyfədə bıə luğəti (*çappə, mehrəvon* sıxanon) bə dəftər doədə nıvışte.

Çəyo şoqirdön dərskitobi 44-45-nə səyfondəki 1-2-nə asbardön bə vırə rosnedən.

Asbard 1. “Cıvon bo sıpon boçi qujd vardedəbə?” nominə asbardi bə vırə rosniye qoroş muəllim şoqirdön fikri bə hikoyə cəm kardədə. Mətni məzmuniku məlum bedə ki, cıvoni fik kardışe ki, şah çoki bızın ni, i ruj əsəbin bəbe əyən bo sıpon şobədo. Bə ğəror omə ki, de sıpon oqətəkəsi dust bıbu. Bə səbəbən cıvon har kərə çı sıpon oqəti tonə oməədə deştə i çappə qujd əve, bo sıpon şoədə. De ro xidmətkorə cıvon de sıpon dust be ki, keynəsə bə şahı ğəzəb dıço beəse sıpon əy poə-poə nıkən.

Asbard 2. “Mətnədə de kavuə ranqi doə bıə sıxani de kon sıxani əvəz karde bəbe?” nominə asbardiro cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdön fikri bə mətni cəm kardədə. Şoqirdön çı məzmuniku zınədən ki, mətnədəki “*pışvoz əken*” ifodə de “*bəçey nav beəşin*” ifodə əvəz karde bəbe. Bəroən rostə cəvob “B” bənde.

A) koməq əken B) bəçey nav beəşin C) de hənək əken

Çəyo muəllim dərskitobədə Nizami Gəncəvi “*Leyli iyən Məcnuni*”ku bıə hikoyə (səy. 45) 2-nə poə handedə.

Mətni handə bəpeşt muəllim dərskitobi 46-nə səyfədə bıə luğəti (*bə cəzirə qətey, çoçin* sıxanon) bə dəftər doədə nıvışte.

Çəyo şoqirdön dərskitobi 46-nə səyfədəki 3-7-nə asbardön bə vırə rosnedən.

Asbard 3. Bə ın asbardi qoroş mətnədə de sıə ranqi doə bıə cumlə izoh karde lozime. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdön fikri bə mətni cəm kardədə. “*Ruj oboni osmon bə ğızılə ranq oqarde*” nominə sıə ranqədə bıə cumlə izoh əve ki, şəv dəvardə bəpeşt həvo bə ğızılə ranq oqardə bə həşi beşe işorət kardədə.

Asbard 4. In asbardədə mətnədə bıə hodison dumoyəndiəti pəydo karde iyən handə lozime. Asbardədə məğsəd şoqirdön tolişə zıvonədə handə hikoyə çı dərəcədə yodo oqəte zıney iyən çəvon qədə mətn soxtəy inkişof kardeye. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdön fikri bə bəndön cəm kardədə. Şoqirdön bəndondə bıə cumlon məzmuniku zınədən ki, 1-nə cumlə “B”, 2-nə cumlə “C”, 3-nə cumlə “E”, 4-nə cumlə “A”, 5-nə cumlə “D” bəndonin.

A) Şahi bə cəllodi əmrış karde ki, cıvoni bo sıpon şodo. (4)

- B) Cıvoni fik kardışe ki, şah çoki bızın ni, i ruj əsəbin bəbe əyən bo sıpon şobədo. (1)
- C) Sıpon cıvoni vindeədə əy de mehrəvoni pişvoz əken. (2)
- D) Cıvonşon çı şahi tono varde. (5)
- E) Zulmkorə şah bə xıdmətəkori rıki qətişe. (3)

Asbard 5. In asbardi şərt jıqoe: hekoyəku kon nəticə bekarde əbini? Asbardədə məğsəd çe şoqirdon hikoyədə boştəno nəticə bekarde vərđışon formaləşmiş kardeye. Asbardi bə vırə rosneyro muəllim çe şoqirdon fikri bə jiyədə doə bıə bəndon cəm kardedə. Şoqirdon çı hikoyə məzmuniku zinedən ki, “C” bəndə də doə bıə *“şahon həmə bevəcə odəmon bedən”* nəticə rost ni. Bə qorə ki, bə həmə şahon bevəcə vote əbini. Tarixədə çokə şahonən biən.

- A) Çoki hiç vəxt qin əbini.
- B) Heyvononən çoki dərasedən.
- C) Şahon həmə bevəcə odəmon bedən.

Muəllim bə şoqirdon dərskitobi 46-nə səyfədə bıə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolişə zıvoni qrammatikə ğaydə bə dəftər nıvıştey iyən omutey asbardədə.

Yodədə oqət:

Bə nom ifodə kardə sıxanon -on şikilədə ziyod kardeədə ım, hestemoni i qılə ne, vey be ifodə kardedə. Məsələn: *Kitob (1 qılə) - kitobon (vey)*

Asbard 6. Bə in asbardi qoroş jinə potə holədə bıə sıxanon qitə holədə bə cədvəli nıvışte lozime. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdon fikri 46-nə səyfədə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolişə zıvonədə sıxanon -on şikilədə qitə holədə be qrammatikə ğaydə cəm kardedə. Muəllim pot iyən qitə holədə bıə sıxanon izoh kardə bəpeşt şoqirdon asbardi bə vırə rosinedən.

kitob, dust, dast, çəş, cıvon, nom, merd, lon

Potədə	Cəmədə
<i>kitob</i>	<i>kitobon</i>
<i>dust</i>	<i>duston</i>
<i>dast</i>	<i>daston</i>
<i>çəş</i>	<i>çəşon</i>
<i>cıvon</i>	<i>cıvonon</i>
<i>nom</i>	<i>nomon</i>
<i>merd</i>	<i>merdon</i>
<i>lon</i>	<i>lonon</i>

Asbard 7. In asbardi şərt jıqoe: “Kon sıxan bə çiç bəka? parsi cəvob doədə?” Cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdon fikri bə bəndon cəm kardedə. Şoqirdon bəndonədə doə bıə sıxanon məzmuniku zinedən ki, “B” bəndədə bıə *“bome”* sıxani *bə çiç bəka?* parsi cəvob doədə. Bəroən “B” bənd rostə cəvobe.

- A) harde
- B) bome
- C) votışe

ĞIYMƏTNOE

Dərsi oxoədə muəllim əğılon dərsi çikonəy təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çe cur icro karde bə nəzər sedə ğiymətnoe bardədə.

Məzmunə standarton		Təlimi məqsədön
1.1.2.	Deştə məsə fikri bə şıkrəbiə ıştə mınosibəti nişo doədə.	Şoqird deştə məsə fikri çəmə milliyə-mənəviyə molyəton dastədə əsos qətedə, deştə məsə fikri boçi rozi bey-nıbey həxədə şərh doədə. Mətno de əsosiə məğomon bə şıkrəbə parson cəvob doədə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, məsəyon iyən handəyon həxədə qəp jedə.	Iştə mışohidə kardə conəvə (əşya) iyən hodison şifohi şikilədə təsvir kardədə.
3.1.2.	Mətnədə biə nezə mənə doə iyən əks mənə doə sıxanon fərğın kardədə.	Məğsəd çe şoqirdon sıxan ehtiyoti miəyyən iyənən vey kardeye.
4.1.1.	Iştə məsə sıxanon iyən soyə cumlon sərrəst nıvıştədə.	Şoqird iştə məsə sıxanon iyən cumlon nıvıştədə.
4.1.2.	Iştə nıvıştədə bə husnxəti normon rioyət kardədə.	Şoqird nıvıştə nıtğədə orfoqrafiyə iyən motijə işorə ğaydon tətbiğ kardədə. Sədo de hərfi yəndiku fərğın kardədə.

MOTIVASIYA

Muəllim çe şoqirdonku parsedə:

- *Çikonəy zinedon qıləy odəmi bə co odəmi sire rostə hərəkəte?*
- *Şimə bəştə ətrofdəki odəmon heç siredon?*

Muəllim de sıvol doe roy çe əğilon fikri omutedə.

QUŞ DOE-DƏRƏSE

(**St. 1.1.2.**) Muəllim dərskitobədə Elçin Əfəndiyevi “*Bəmi boçi siredən*” (səy. 47) hikoyə 1-nə poə handedə. Muəllim hikoyə handə bəpeşt şoqirdon dərskitobi 47-nə səyfədə biə 1-2-nə asbardon bə vırə rosnedən.

Asbard 1. “Iştə zınəy, bə Səlimi boçi siredən? Iştə fikri izoh bıkə” nominə asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon iştə fikri mıtəğil şikilədə vote ğabiliyyəti oşko kardeye. Asbardi bə vırə rosniye qoroş muəllim şoqirdon fikri bə mətni cəm kardədə. Bəroən muəllim jinə parsi noədə. Har şaqirdən iştə fikri dərəse ğədər izoh kardədə.

Iştə zınəy, bə Səlimi boçi siredən?

Mətni məzmuniku parsi cəvob oşko bedə.

Asbard 2. In asbardi şərt jıqoe: “mətnədə bə kon parsi cəvob ni?” Cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdon fikri bə bəndon cəm kardədə. Şoqirdon bəndondə doə biə parson de mətni məzmunu miqoyisə kardə bəpeşt zinedən ki, mətnədə “C” bənddəki “*Səlimi moə bəy çanədə pulış doəbe?*” parsi dəqiqə cəvob ni. Bəroən “C” bənd rostə cəvobe.

- A) Səlimi çand sinnış heste?
- B) Firudinə mamu konco ko kardədə?
- C) Səlimi moə bəy çanədə pulış doəbe?

Çəyo muəllim dərskitobədə Elçin Əfəndiyevi “Bəmi boçi siredən” (səy. 47-48) hikoyə 2-nə poə handedə.

Muəllim hikoyə 2-nə poə handə bəpeşt şoqirdon dərskitobi 48-nə səyfədəki 3-4-nə asbardon bə vırə rosnedən.

Asbard 3. “Mətnədə de kavuə ranqi doə biə vırə kon sıxani nıvışte lozime?” nominə asbardiro cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdon fikri tojədən bə mətni cəm kardədə. Şoqirdon çı məzmuniku zinedən ki, mətnədə kavuə ranqi doə biə vırə “*sire*” sıxani nıvışte lozime. Bəroən rostə cəvob “C” bənde.

- A) bəme
- B) vote
- C) sire

Asbard 4. Bə in asbardi qorə kon cumlə de mətni məzmunu omuj omejdəni əy pəydo karde lozime. Cəvobi pəydo karderu muəllim çe şoqirdon fikri tojdən bə mətni iyən bə bəndondə bı cumlon cəm kardedə. Şoqirdon çe mətni məzmunu mıəyyən kardən ki, 2-3-nə bəndondəki cumlon de mətni məzmunu omuj omejdən. Bəroən rostə cəvob 3-nə bəndədə bı cumləe.

1. Səlimi sinn se sor, i manqe.
2. Səlimi hovə nom Leyləe.
3. **Səlimi hovə Leyla i sinniş heste.**
4. Səlimi linqi jintono zımıstoniyə lu mandero əv bə zəmin qıne.
5. Səlim bə zəmin qıne, əncəx nıbəme.

ĞİYMƏTNOE

Dərsi oxodə muəllim əğilon dərsi çikonəy təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən asbardon çe cur icro karde bə nəzər sedə ğiymətnoe bardədə.

DƏRS 20

20 YANVAR

2 saat

Məzmunə standarton		Təlimi məğsədon
1.1.2.	Deştə məsə fikri bə şıkrəbə ıştə mınosibəti nişo doədə.	Şoqird deştə məsə fikri çəmə milliyə-mənəviyə molyəton dastədə əsos qətedə, deştə məsə fikri boçi rozi beynıbey həxədə şərh doədə. Mətno de əsosinə məğomon bə şıkrəbə parson cəvobi doədə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, məsəyon iyən handəyon həxədə qəp jedə.	İştə mışohidə kardə conəvə (əşya) iyən hodison şifo-hi şikilədə təsvir kardedə.
3.1.2.	Mətnədə bıə nezə mənə doə iyən əks mənə doə sıxanon fərğın kardedə.	Məğsəd çe şoqirdon sıxan ehtiyoti mıəyyən iyənən vey kardeye.
4.1.1.	İştə məsə sıxanon iyən soyə cumlon sərrost nıvıştədə.	Şoqird ıştə məsə sıxanon iyən cumlon nıvıştədə.
4.1.2.	İştə nıvışteədə bə husnəxti normon rıoyət kardedə.	Şoqird nıvıştə nıtğədə orfoqrafıyə iyən motijə ışorə ğaydon tətbiğ kardedə. Sədo de hərfi yəndiku fərğın kardedə.

MOTIVASIYA

Muəllim jinəni bızuli bo şoqirdon ozıvon vardədə:

Parçinisəe, bonisəe,

İtkə dijdi sə soybe.

Jıqo soədə nəvedə,

Jıqo bızın kəsəybe.

(Kuməyjə)

Muəllim bə şoqirdon sıvol doədə:

– Bızuli cəvob çiçe?

QUŞ DOE-DƏRƏSE

(St. 1.1.2.) Çəyo muəllim dərskitobədə “20 Yanvar” (səy. 37) mətni handedə.

Muəllim mətni handə bəpeşt şoqirdon dərskitobi 50-nə səyfədəki 1-5-nə asbardon bə vıre rosnedən.

Asbard 1. Bə m asbardi qoroş har şoqird işte jiyə vırədə şahid bıə odəmi iyən əçe konco şahid be həxədə yolonku omutedə esse nıvıştedə. Asbardi doeyədə məğsəd ime ki, şoqirdon işte mıtəğil fikri esse şikilədə nıvışte bızınon. Bəroən muəllim 2 qılə sıvoli noedə. Şoqirdonən çe m 2 qılə sıvoli əsosdə esse nıvıştedən.

Şımə jiyə vırədə şahid heste?

Əv konco şahid bıə?

Asbard 2. In asbardi şərt jıqoe: “mətnədə bə kon parsi cəvob ni? Jinə cumlə təmom bıbə.” Cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdon fikri bə mətni iyən bə bəndon cəm kardədə. Şoqirdon bəndondə doə bıə parson de mətni məzmunı mıqoyisə kardə bəpeşt zinedən ki, mətnədə “A” bənddəki *“həmişə duəvoj bəvoten”* parsi dəğiğə cəvobe. Bəroən “A” bənd rostə cəvobe.

Əğılatiyədə du qəp jəkəsi yol beədə bovə əkənin.

A) həmişə duəvoj bəvoten.

B) Ko ədənin.

C) yol beədə bovə əkənin.

Asbard 3. In asbardi doeyədə məğsəd bə şoqirdon nəzəkəti ğaydon omuteye. “Kəsi bəti koməq kardeədə çiç votəniş?” nominə asbardədə şoqirdon bəvon koməqəti kardə insoni votedən: *“Vey səğ bibi!”*.

A) Afərin bəti!

B) Həmişə bəmi koməq bıbə!

C) Vey səğ bibi!

Asbard 4. In asbardi doeyədə məğsəd tolişə zıvonədə çe şoqirdon sıxani ehtiyoti vey kardeye. “Hərəkət ifodə kardə nezə məno doə sıxanon restə kome?” nominə asbardədə şoqirdon hərəkət ifodə kardə nezə məno doə sıxanon restə pəydo kardəninin. Şoqirdon de luğəti koməqi mıəyyən kardədən ki, hırd karde – haste bə i yəndi nezə məno doə hərəkət ifodə kardə sıxanonin. Bəroən rostə cəvob “C” bənde.

A) Şe, ome

B) Dəro qıne, ovaşte

C) Hırd karde, haste

Asbard 5. In asbardi şərt jıqoe: “Kon sıxan bə çiç karde? parsi cəvob doədə?” Cəvobi pəydo karderə muəllim çe şoqirdon fikri bə bəndon cəm kardədə. Şoqirdon bəndondə doə bıə sıxanonku mıəyyən kardədən ki, “B” bənddəki *“vite”* sıxan hərəkət ifodə karderə *çiç karde?* parsi cəvob doədə. Bəroən “B” bənd rostə cəvobe.

A) do

B) vite

C) dust

ĞIYMƏTNOE

Dərsi orəxədə muəllim əğılon dərsi çikonəy təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən bə asbardon çe curə icro karde bə nəzər sedə ğiymətnoe bardədə.

DƏRS 21

KUMƏKIJƏ BALON

2 saat

Məzmunə standarton		Təlimi məğsədon
1.1.2.	Deştə məsə fikri bə şıkrəbə işte minosibəti nişo doədə.	Şoqird deştə məsə fikri çəmə milliyə-mənəviyə molyəton dastədə əsos qətedə, deştə məsə fikri boçi rozi bey-nıbey həxədə şərh doədə. Mətno de əsosinə məğomon bə şıkrəbə parson cəvobi doədə.

2.1.1.	Mişohidə kardəyon, məsəyon iyən handəyon həxədə qəp jedə.	İştə mişohidə kardə cənəvə (əşya) iyən hodison şifohi şikilədə təsvir kardədə.
3.1.2.	Mətnədə biə nezə mənə doə iyən əks mənə doə sıxanon fərğin kardədə.	Məğsəd çe şoqirdon sıxan ehtiyoti miəyyən iyən vey kardeye.
4.1.1.	İştə məsə sıxanon iyən soyə cumlon sərrəst nıvıştədə.	Şoqird ıştə məsə sıxanon iyən cumlon nıvıştədə.
4.1.2.	İştə nıvıştədə bə husnıxəti normon rıoyət kardədə.	Şoqird nıvıştə nıtğədə orfoqrafiyə iyən motijə işorə ğaydon tətbiğ kardədə. Sədo de hərfi yəndıku fərğin kardədə.

MOTIVASIYA

Muəllim jinəni bızuli bo şoqirdon ozıvon vardedə:

Parçinisə, bonisə,

İtkə dojdışə soybe.

Jıqo soədə nəvedə,

Jıqo bızın kəsəybe. (Kuməyjə)

Muəllim bə şoqirdon sıvol doədə:

– *Bızuli cəvob çiče?*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

(St. 1.1.2.) Muəllim dərskitobədə Əmrah Əmrahovi “**Kuməkijə balon**” (səy. 51) mətni 1-nə poə handedə.

Mətni handə bəpeşt muəllim dərskitobi 51-nə səyfədə biə luğəti (çampoçə kue, kijəli, çəşpuşnə sıxanon) bə dəftər doədə nıvıştə. Çəyo şoqirdon dərskitobi hejo həminə səyfədə biə 1-2-nə asbardon bə vırə rosnedən.

Asbard 1. “Çe Rasimi hərəkəti izoh bıkə. İştə zınəy əy boçış moğnon ıyo noe?” nominə asbardı doeyədə məğsəd çe şoqirdon ıştə fikri mıstəğil şikilədə vote ğabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardı bə vırə rosniye qoroş muəllim şoqirdon fikri bə mətni cəm kardədə. Bəroən muəllim şoqirdon çe Rasimi hərəkəti izoh karde qornə sıvol noədə. Har şaqirdən ıştə fikri izoh kardədə.

Şımə zınəy Rasimi boçış moğnonoş pərisqılı lonədəş noe?

Mətni məzmunıku oşko bedə.

Bə parsi cəvob: *Rasimi bəçe qoroş moğnonoş noe çe pərisqılı lonədə ki, moğnonədə balon beşun.*

Asbard 2. Bə in asbardı qoroş mətnədə de sıə rənqi biə sıxanon bə dəftər durust nıvıştə lozime. Cəvobi pəydo karderə muəllim çe şoqirdon fikri bə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolişə zıvonədə qrammatikə ğaydon cəm kardədə. Çəyo bə şoqirdon de sıə rənqi doə biə sıxanon (*dukkəşi, aşmardışe, haft*) rost bə dəftər nıvıştədən.

Çəyo muəllim dərskitobədə “Kuməkijə balon” (səy. 52) mətni 2-nə poə handedə.

Mətni handə bəpeşt muəllim dərskitobi 52-nə səyfədə biə luğəti (*ozıvon ome, həmul be, əcəlqo, innab sıxanon*) bə dəftər doədə nıvıştə.

Çəyo şoqirdon dərskitobi 53-nə səyfədəki 3-nə asbardı bə vırə rosnedən.

Asbard 3. In asbardı şərt jıqoe: Jinə yolon sıxanonədə əşyo, hərəkət iyən əlomət ifodə kardə sıxanon pəydokə bə cədvəl bınıvışt. Jıqo asbardon bəro doedən ki, şoqirdon tolişi zıvonədə əşyo, hərəkət iyən əlomət ifodə kardə sıxanon yəndıku co karde bızınon.

1. Əğil sıxani rosti bəvotə.
2. Dil nısutə, çəşo ars benibəşe.
3. Xanımə kinə bə ıştə xalə obaxşe.
4. Hiç kəs bə ıştə duy tırş əvotni.

Əşyo	Hərəkət	Əlomət
sıxan	bəvotə	rost
dil	benibəşe	tırş
duy	obaxşe	

ars	əvotni	
çəş		

Muəllim bə şoqirdon dərskitobi 34-nə səyfədə bıə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolışə zıvoni qrammatikə ğaydə bə dəftər nıvışte iyən omute asbardədə.

Yodədə oqət:

Əşyo ifodə kardə sıxanon de “ə” hərfi orəxədə bəvon -on şikiləkə əlavə kardeədə ə eqinedə. Məsələn: kinə – kinon

Çəyo şoqirdon dərskitobi 53-nə səyfədə bıə 4-7-nə asbardon bə vırə rosnedən.

Asbard 4. Bə in asbardi qoroş jinə potə holədə bıə sıxanon qitə holədə bə cədvəl nıvışte lozime. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdon fikri bə 46-53-nə səyfədə bıə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolışə zıvonədə sıxanon -on şikilədə qitə holədə bıə qrammatikə ğaydə cəm kardədə. Muəllim cəm iyən qitə holədə bıə sıxanon izoh kardə bəpeşt şoqirdon asbardi bə vırə rosındən.

kinə, astə, vişə, poynə, pust, kijə, olət, xolçə

Potədə	Cəmədə
kinə	kinon
astə	aston
vişə	vişon
poynə	poynon
pust	puston
kijə	kijon
olət	oləton
xolçə	xolçon

Asbard 5. Bə in asbardi qoroş bə mətni iminə iyən dımınə poə nom noe lozime. Asbardədə məğsəd çe şoqirdon mıtəğil fikir vote vərđişi bə formə dənoe iyən çəvon ıstə mıtəğil fikri çı dərəcədə vote oşko kardeye. Asbardi bə vırə rosnero muəllim çe şoqirdon fikri tojədən bə har 2 poə mətni cəm kardədə. Şoqirdon bə mətnon məzmuni qorə bə 1-nə poə “*Bə kuməkijə balon məhəbbət*”, bə 2-nə poəşə “*Moğnəku kuməkijə balon beşin*” nomon doe bəzinen.

Asbard 6. “Rasimi hərəkəti izoh karde lozime. İştə zınəy əy rostə hərəkətiş karde? Çe Rasimi vırədə tı bəbiş çiç əkeş? İştə cəvobi izoh bıkə” nominə asbardi doeyədə məğsəd ime ki, şoqirdon ıstə fikri mıtəğil şikilədə vote ğabiliyyəti inkişof bıkon. Bəroən muəllim 2 qılə sıvoli noədə ki, har şoqird ıstə fikri dərəse ğədər izoh karde bızino.

İştə zınəy əy rostə hərəkət kardışe?

Çe Rasimi vırədə tı bəbiş çiç əkeş?

Asbard 7. In asbardi doeyədə məğsəd tolışə zıvonədə çe şoqirdon sıxani ehtiyoti vey kardeye. “Bə ozıvon ome” – “bənə moti jəy mande” nominə asbardədə şoqirdon doə bıə ifodon bə i yəndi əksməno, ya nezəməno doe pəydo kardəninin. Bəroən muəllim çe şoqirdon fikri bə jiyədə bıə bəndon cəm kardədə. Şoqirdon çe ifodon məzmuniku zınədən ki, “Bə ozıvon ome” – “bənə moti jəy mande” ifodon bə i yəndi əksməno doə ifodonin. Bəçəy qoroşən rostə cəvob “A” bənde.

A) əksməno doə ifodonin

B) nezəməno doə ifodonin

ĞIYMƏTNOE

Dərsi orəxədə muəllim əğilon dərsi çikonəy təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən bə asbardon çe curə icro karde bə nəzə sedə, ğiymətnoe bardədə.

Məzmunə standarton		Təlimi məğsədon
1.1.2.	Deştə məsə fikri bə şıkrəbiə ıştə mınosibəti nişo doədə.	Şoqird deştə məsə fikri çəmə milliyə-mənəviyə molyəton dastədə əsos qətedə, deştə məsə fikri boçi rozi bey-nıbey həxədə şərh doədə. Mətno de əsosinə məğomon bə şıkrəbə parson cəvob doədə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, məsəyon iyən handəyon həxədə qəp jedə.	İştə mışohidə kardə conəvə (əşya) iyən hodison şifo-hi şikilədə təsvir kardədə.
3.1.2.	Mətnədə biə nezə mənə doə iyən əks mənə doə sıxanon fərğin kardədə.	Məğsəd çe şoqirdon sıxan ehtiyoti miyyəyon iyənən vey kardeye.
4.1.1.	İştə məsə sıxanon iyən soyə cumlon sərost nıvıştədə.	Şoqird ıştə məsə sıxanon iyən cumlon nıvıştədə.
4.1.2.	İştə nıvıştədə bə husnəti normon rıoyət kardədə.	Şoqird nıvıştə nıtgədə orfoqrafiyə iyən motijə ışorə ğaydon tətbiğ kardədə. Sədo de hərfi yəndiku fərğin kardədə.

MOTIVASIYA

Muəllim jinə yolon sıxanon bə şoqirdon diğəti rosnedə:

– Çoki bikoş, çoki bəvindəş.

– Çoki qin əbini.

Muəllim bə şoqirdon sıvol doədə:

– Yolon sıxan çiçi həxədə?

– Yolon sıxanon çiko dərəsedon?

QUŞ DOE-DƏRƏSE

(St. 1.1.2.) Muəllim bo şoqirdon dərskitobədə Lev Tolstoyi “Şir iyən morə” (səy. 54) hikoyə handedə.

Mətni handə bəpeşt muəllim dərskitobi 54-nə səyfədə bə luğəti (*ham, ləş, klişiyə, dom, koşe* sıxanon) bə dəftər doədə nıvışte.

Çəyo şoqirdon dərskitobi 55-nə səyfədəki 1-nə asbardi bə vırə rosnedən.

Asbard 1. Bə in asbardi qoroş “Şir iyən morə” hikoyədə şiri bə morə boçi sərə səbəbi izoh karde lozime. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdon fiki bə mətni cəm kardədə. Şoqirdon çe mətni məzmuniku zinedən ki, şir bə qorə sərə ki, morə bə voteəse mını vadə bəti çokim bəqınie bə şiri ğəribə ome ki morə bəke, şir bəke. Morə bə şiri çı çokış qınie bəzne.

Muəllim bə şoqirdon dərskitobi 55-nə səyfədə biə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolişə zıvoni qrammatika ğaydə bə dəftər nıvışte iyən omute asbardədə.

Yodədə oqət:

Əşyo ifodə kardə sıxanon de “o” hərfi orəxədə bəvon -on şikiləkə əlavə kardeədə tələffuzədə o eqinedə. “O” bənə dirozə o: tələffuz kardə bedə. Məsələn: kıloun – kılə:n, qınoon – qıno:n

Şoqirdon tolişə zıvoni ğaydə bə dəftər nıvışte bəpeşt çe dərskitobi 55-nə səyfondə biə 2-5-nə asbardon bə vırə rosnedən.

Asbard 2. Bə in asbardi qoroş jinə potə holədə biə sıxanon cəmədə bə cədvəli nıvışte lozime. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdon fikri 55-nə səyfədə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolişə zıvonədə sıxanon -on şikilədə cəmə holədə be qrammatikə ğaydə cəm kardedə. Muəllim pot iyən qitə holədə biə sıxanon izoh karda bəpeşt şoqirdon asbardi bə vırə rosındən.

kino, kilo, zandəqo, qıno, hındəmo, zırno

Potədə	Cəmədə
kino	Kinoon
kilo	Kiloon
Zandəqo	zandəqoon
qıno	Qınoon
Hındəmo	hındəmoon
zırno	Zırnoon

Asbard 3. “Morə domi toğon boçi koşəşe?” nominə asbardi doeyədə məğsəd ime ki, şoqirdon ıstə fikri mıstəğil şikilədə vote ğabiliyyəti inkişof bikon. Asbardi bə vırə rosniye qoroş muəllim şoqirdon fikri bə mətni cəm kardedə. Çəyoən har şaqirdən ıstə fikri dərəse ğəder izoh kardedə.

Asbard 4. In asbardədə kon sıxanon nezə mənədə nin əvoni pəydo karde lozime. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdon fikri bə jıtono doə biə bəndon cəm kardedə. Şoqirdon mıəyyən kardedən ki, “E” bəndədəki har 2 qılə sıxan – *toğ, darzən* sıxanon bə yəndi nezə mənəə ifodə kardedən. Bəroən rostə cəvob “E” bənde.

- A) reçin, ğəşənq
- B) çoştə, niməyjə
- C) heykəl, bırhoz
- D) namədil, dıləsut
- E) toğ, darzən

Asbard 5. In asbardədə jintono doə biə sıxanon vədə əşyo nomi ifodə karda sıxanon nıvışte iyən bə dəftər ovoştəniye lozime. Cəvobi pəydo karderə muəllim çe şoqirdon fikri bə jintono doə biə sıxanon cəm kardedə. Şoqirdon ç jintono doə biə sıxanon məzmuniku mıəyyən kardedən.

- yolə do
- dijdə pəs
- noxəşinə kijə
- sirəninə hərəkət
- heyvujə vırə
- ojə pencə
- bəmə kinə
- bərke ğənd
- diyərəə ro
- sərinə həvo

ĞIYMƏTNOE

Dərsi orəxədə muəllim əğilon dərsi çikonəy təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən bə asbardon çe curə icro karde bə nəzə sedə, ğıymətnoe bardədə.

IV BAXŞPORO QƏDƏ SUMMATİVƏ ĞİYMƏTNOE

1-4-nə parson de mətni əlağənine.

MUZƏNQİL

*Ujən ome ...,
Ome muzəngıl bə con.
Leğjorədə kefiş soz,
Pəredə-kardə pərvoz.*

(Əli Nasir)

1. Bə noxton vırə kon sıxanı nıvışte lozime?

- A) toviştən B) poz C) zımoştən

2. Mətnədə bıə kon sıxan bə çıko? parsi cəvob doədə?

- A) muzəngıl B) soz C) pəredə

3. Mətni kon cumlonədə hərəkət ifodə kardə sıxan heşte?

- A) 1-2-nə B) 2-3-nə C) 2-4-nə

4. Şeiri dıminə cumlədə bıə hərəkət ifodə kardə sıxanı əks məno doə sıxanı pəydokə.

- A) voteşe B) hərəkət C) nıome

5. *havzə, cəzirə, ru, hande, kəşti, çoçin* sıxanon cumlədə oko bıdənən.

6. Yolon sıxanı təmom bıkə.

Sıftə bıçəşt, çəyo bıvot...

- A) rošte B) tele C) kame

7. Sıxanı reštə təmom bıkə.

Bılınd – barz, dijd – yol ...

- A) çok – bevəc B) şat – lok C) reçin – ğəşənq

8. Kon cumlə oxoədə sual işorə noe bəbe?

- A) Maştə voş bəvoe
B) Azərboycon, çəmə vətən
C) Şəv bə xeyr

9. Kon sıxan cəm şikiləkə ğəbul kardeədə “ə” hərf eqinedəni?

- A) noxtə B) koğəz C) kijə

10. Kon sıxanı ibey əks məno doədəni?

- A) Quş doe – qəp je
B) Daşt qəte – koməq karde
C) Bə nav beşe – dəro karde

DƏRSON DE SAAT HİSOBİ BAXŞPO

V BAXŞƏ

ÇOK ÇİÇE, BEVƏC ÇİÇE

Dərs №	Movzu	Məzmunə standarton	Saat hisobi	Dərskitobi səyfə	MMV səyfə
23.	Rıvos iyən zəj	1.1.1., 2.1.1., 3.1.1., 4.1.1.	2	56-57	56-57
24.	Sıftə həmro nomi omut	1.1.2., 2.1.1., 3.1.2., 4.1.1., 4.1.2	2	58-59	57-59
25.	Boy bə tolış	1.1.2., 2.1.1., 3.1.2., 4.1.1., 4.1.2	2	60-61	59-60
26.	Vəşə sıpə	1.1.2., 2.1.1., 3.1.2., 4.1.1., 4.1.2	2	62-63	61-62
27.	Bıbaşş mını	1.1.2., 2.1.1., 3.1.2., 4.1.1., 4.1.2	2	64-68	63-65
QƏDƏ SUMMATİVƏ ĞİYMƏTNƏE			1		66
Yekun			11 saat	13 səyfə	12 səyfə

Məzmunə standarton		Təlimi məqsədön
1.1.1.	İştə quş doə fikri məğzi de pars doe ruşin kardedə.	Şoqird iştə məsə mətnədəbə əsosinə məğomon yodo oqətedə iyən bəvon şərh doədə.
2.1.1.	Mişohidə kardəyon, məsəyon iyən handəyon həxədə qəp jedə.	İştə mişohidə kardə conəvə (əşya) iyən hodison şifohi şikilədə təsvir kardedə.
3.1.1.	Rast omə tojə conəvə (əşyo) iyən hodison nomi müəyyən kardedə.	Şoqird bəy rast omə əşyon (conəvon) de mətni doəbə şikilədə pəydo kardedə, əvoni ifodə kardedə.
4.1.1.	İştə məsə sıxanon iyən soyə cumlon sərröst nıvıştədə.	Şoqird iştə məsə sıxanı iyən cumlə nıvıştədə.

MOTIVASIYA

Muəllim jinə yolön sıxanon bə şoqirdön diğəti rosnedə:

– *Rivos çanə bic bıbo, bə pisə loy ərəsnı.*

– *Rivosi dim bəbi, bə di bə ruj əvoş.*

Muəllim bə şoqirdön sıvol doədə:

– *Yolön sıxan kon heyvoni həxədə?*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

(St. 1.1.2.) Muəllim dərskitobədə “*Rivos iyən zəj*” nəğili (səy. 56-57) handedə.

Nəğili handə bəpeşt muəllim dərskitobi 57-nə səyfədə bıə luğəti (*zəj, tav, bıvə* sıxanon) bə dəftər doədə nıvışte.

Çəyo şoqirdön dərskitobi 57-nə səyfədə bıə 1-2-nə asbardön bə vırə rosnedən.

Asbard 1. “İştı zinə zəji səhv çiç be? Zəj iştə səhvi kəynə dərəse?” nominə asbardi bə vırə rosniyə qoroş muəllim şoqirdön fikri bə nəğili cəm kardedə. Çe nəğili məzmuniku məlum bedə ki, zəji səhv bə rivosi bovə kardebe iyən zəy rivos əy qəteəse iştə səhvi dərəse.

Asbard 2. “Rivos çoknə həyvone?” nominə asbardi doədə məğsəd çı şoqirdön iştə fikri müstəğil şikilədə vote ğabiliyyəti oşko kardeye. Asbardi bə vırə rosniyə qoroş muəllim şoqirdön fikri bə nəğili cəm kardedə. Bəroən muəllim jitonə doə bıə 2 qılə parsi nodə. Har şaqirdən iştə fikri dərəse ğədər izoh kardedə.

1. Rivos çoknə həyvone?

2. Şimə heç rivos vındəyone?

Muəllim bə şoqirdön dərskitobi 57-nə səyfədə bıə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolişə zıvoni qrammatikə ğaydə bə dəftər nıvıştey iyən omutey asbardedə.

Yodədə oqət:

Tolişə zıvonədə nom ifodə kardə sıxanon de “*i*” iyən “*u*” orəxeədə bəvon “*-on*” şikiləkə əlavə kardedə bə saitön arə “*y*” əlavə kardə bedə. Məsələn: Honi – honiyön, amu – amuyön

Çəyo şoqirdön dərskitobi 57-nə səyfədəki 3-4-nə asbardön bə vırə rosnedən.

Asbard 3. Bə in asbardi qoroş jinə potə holədə bıə sıxanon “*-on*” şikiləkə əlavə kardey iyən qitə holədə oko doe lozime. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdön fikri bə 57-nə səyfədə bıə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolişə zıvoni aid qrammatikə ğaydə cəm kardedə. Çəyo şoqirdön asbardi bə vırə rosinedən.

Kinə, hamsuə, pəlu, anbu, randə, kafte, lonə, anbur, əğil, kaq

Potədə	Qitədə
kinə	Kinon
hamsuə	Hamsuyon
pəlu	Pəluyon
Anbu	Anbuyon
randə	Randon
Kafte	Kafteon
lonə	Lonon
Anbur	Anburon
əğil	əğilon
Kaq	Kaqon

Asbard 4. Bə in asbardi şərtiro nırəsə cumlon bə mətni plani qorə təmom karde lozime. Asbardədə məğsəd şoqirdon tolışə zıvonədə sıxan ehtiyoti vey karde iyən cumlə soxtey inkişof kardeye. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdon fikri bə jiyədə doə biə cumlon iyən bə mətni cəm kardedə. Şoqirdon jiyədə doə biə cumlon de mətni məzmunı mıqoyisə kardə bəpeşt zinedən ki, vadoə biə 3-5-nə bəndondə im cumlon bəninin.

1. Zəj bandi sədə handedəbe.
2. Rıvosi əviş bə dast dənoe, rəyrə vaşte qətişə əv.
3. Zəj dərəsə ki, rıvos əy bə dast dənədəbən.
4. Rıvosi iştə qəviş okarde ki, dıvo bıkə, zəj bə saat pərə nişte qıləy tavisə.
5. Zəjə bıvə, tı ki çəmi qəviku perəxiş, bışi. Əncəx lənət bıbo bə şəxsi ki, iştə şikori nıhardə bə Xıdo şukur bəka!

ĞIYMƏTNOE

Dərsi orəxədə muəllim əğilon dərsi çikonəy təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən bə asbardon çe curə icro karde iyən təlimi nəticən bə nəzər sedə, de iştə hozokardə meyoron ğıymətnoe bardədə.

DƏRS 24

SIFTƏ HƏMRO NOMİ OMUT

2 saat

Məzmunə standarton		Təlimi məğsədon
1.1.2.	Deştə məsə fikri bə şıkrəbə iştə minosibəti nişo doədə.	Şoqird deştə məsə fikri çəmə milliyə-mənəviyə molyəton dastədə əsos qətedə, deştə məsə fikri boçi rozi bey-nıbey həxədə şərh doədə. Mətno de əsosiə məğomon bə şıkrəbiə parson cəvobi doədə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, məsəyon iyən handəyon həxədə qəp jedə.	İştə mışohidə kardə conəvə (əşya) iyən hodison şifohi şikilədə təsvir kardedə.
3.1.2.	Məndə biə nezə mənə doə iyən əks mənə doə sıxanon fərgin kardedə.	Məğsəd çe şoqirdon sıxan ehtiyoti mıəyyən iyənən vey kardeye.
4.1.1.	İştə məsə sıxanon iyən soyə cumlon sərrost nıvıştedə.	Şoqird iştə məsə sıxanon iyən cumlon nıvıştedə.
4.1.2.	İştə nıvışteədə bə husnxəti normon rıoyət kardedə.	Şoqird nıvıştə nığədə orfoqrafiyə iyən motijə işorə ğaydon tətbiğ kardedə. Sədo de hərfi yəndıku fərgin kardedə.

MOTIVASIYA

Muəllim çə şoqirdonku parsedə:

– *Qıləy odəmi 1-nə kərə vındiyəsə əçeku çiç parsedəş?*

– *Bəşimə qoroş əsl həmro çoko bəninə?*

Muəllim de sıvol doe roy çə əğilon fikri omutedə.

QUŞ DOE-DƏRƏSE

(St. 1.1.2.) Muəllim dərskitobədə *“Bəhlul Danəndə lətifon”* kitobiku (səy. 58) doə bıə mətni handedə.

Mətni handə bəpeşt muəllim dərskitobi 59-nə səyfədə bıə luğəti (*xurcin, edaşte, sısti se, bə ro daqune, ıştəni bə nıməsəti noe, sust be* sıxanon) bə dəftər doedə nıvışte.

Çəyo şoqirdon dərskitobi 59-nə səyfədəki 1-6-nə asbardon bə vırə rosnedən.

Asbard 1. “Mətnədə de sıə ranqi doə bıə sıxanon de kon sıxanon əvəz karde bəbe?” nominə asbardiro cəvobi pəydo kardeyro muəllim çə şoqirdon fikri bə mətni cəm kardedə. Şoqirdon çı məzmuniku zinedən ki, mətnədəki *“qəp jəşone”* ifodə de *“sıxan kardışone”* ifodə, *“edaşışe”* sıxani isə *“doşe”* sıxani əvəz karde bəbe.

Asbard 2. Bə in asbardi qoroş mətnədə de kavu doə bıə sıxanon əks mənə pəydo karde lozime. Cəvobi pəydo karde qoroş muəllim çə şoqirdon fikri ijənən bə mətni cəm kardedə. Şoqirdon çı məzmuniku oşko kardedən ki, mətnədə kavuə ranqi doə bıə sıxanon əks mənən jıqon:

“əştin” – “nıştin”,

“oxoədə” – “binoədə”,

“eşə” – “beşə”,

“səhv” – “rost”

Asbard 3. In asbardədə yolon sıxanonədə dumoyəndiəti pəydo karde, cumlon sərrəst karde iyən əvoni bə dəftər oviştəniye lozime. Asbardədə məğsəd şoqirdon tolişə zıvonədə qədə mətn soxtə inkişof kardeye. Cəvobi pəydo kardedə muəllim çə şoqirdon fikri bə bəndon cəm kardedə. Şoqirdon çə bəndonədə bıə cumlon məzmuniku zinedən ki, əvon jıqə bəninin.

1. Noşi bəv tumo kardedəbe, jəşe çəşış bekarde.

2. Nuni bo luzi si be əhənin, bo ağılı bahan.

3. Har sipiyə riş sipiriş əbini.

4. De sıpə dust bibi, dasto ləvo vəmədə.

5. Xıdo nav mehmoni əçəy ruzi bərosne.

Asbard 4. Bə in asbardi qoroş cumlon dumoyəndiəti mıəyyən karde lozime. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim çə şoqirdon fikri uşən bə mətni iyən bə bəndonədə bıə cumlon cəm kardedə. Şoqirdon çə mətni məzmuniku mıəyyən kardedən ki, cumlon dumoyəndiəti jıqə:

1. Bəhluli ıştənış bə nıməsəti noe. (5)

2. Bəhluli çə merdi nomış xəbə sə. (3)

3. Ro bə dı vırə co be. (4)

4. Bəhlul deştə roy həmro nıştin bə i vırə hardışone. (2)

5. Bəhlul de İmamyari omin bə qıləy honi rəsin. (1)

Asbard 5. Bə in asbardi şərtiro *“ome”, “əşte”, “noe”* sıxanon mənən əks bıə sıxanon pəydo karde iyən əvoni cumlədə oko doe lozime. Asbardədə məğsəd şoqirdon tolişə zıvonədə sıxan ehtiyoti vey karde iyən cumlə soxtə inkişof kardeye.

“ome” sıxani əks mənə *“şe”*

“əşte” sıxani əks mənə *“nışte”*

“noe” sıxani əks mənə *“peqəte”*

1. Adil işlə məktəbi həmrəy kəy **şə**.
2. Çəmi yolə amu hejə sufrə sədə **nıştedə**.
3. Arifi məktəbiku **peqəte** lozime.

Asbard 6. In asbardi şərt jıqə: “Kon kaftə sıxani tərkibədə çə qılonsə vey sıxan heste?” Cəvobi cəvobi pəydo kardeyro muəllim çə şoqirdon fikri bə bəndon cəm kardədə. Şoqirdon bəndondə doə biə sıxanon de i yəndi muqayisə kardə bəpeşt zinedən ki, “C” bənddəki **“siyoçəşbəv”** sıxani tərkibədə 3 qılə sıxan hıstə (**siyo+çəş+bəv**). Bəroən “C” bənd rostə cəvobe.

- A) Siyokijə B) Selinqə C) Siyoçəşbəv

ĞIYMƏTNOE

Dərsi orəxədə muəllim əğılon dərsi çikonəy təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən bə asbardon çə curə icro karde iyən təlimi nəticən qoroş hozokardə biə meyaron bə nəzə sedə, ğiymətnoe bardədə.

DƏRS 25

BOY BƏ TOLIŞ

2 saat

Məzmunə standarton		Təlimi məğsədön
1.1.2.	Deştə məsə fikri bə şıkrəbə işlə minosibəti nişə doədə.	Şoqird deştə məsə fikri çəmə milliyə-mənəviyə molyəton dastədə əsos qətedə, deştə məsə fikri boçi rozi bey-nıbey həxədə şərh doədə. Mətno de əsosinə məğomon bə şıkrəbə parson cəvobi doədə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, məsəyon iyən handəyon həxədə qəp jedə.	İştə müşohidə kardə conəvə (əşya) iyən hodison şifohi şikilədə təsvir kardədə.
3.1.2.	Məndə biə nezə mənə doə iyən əks mənə doə sıxanon fərgin kardədə.	Məğsəd çə şoqirdon sıxan ehtiyoti mıyyəyən iyənən vey kardeye.
4.1.1.	İştə məsə sıxanon iyən soyə cumlon sərrost nıvıştedə.	Şoqird işlə məsə sıxanon iyən cumlon nıvıştedə.
4.1.2.	İştə nıvışteədə bə husnxəti normon rioyət kardədə.	Şoqird nıvıştə nıtğədə orfoqrafiyə iyən motijə işorə ğaydon tətbiğ kardədə. Sədo de hərfi yəndiku fərgin kardədə.

MOTIVASIYA

İnteqrasiya (İnc.). Muəllim de komputeri koməqi prəyektorədə bo əğılon Tolişə məholi həxədə kəşə biə sənədinə filmonədə qıləyni bo diyə karde noədə.

Şoqirdon bə filmi diyə kardə bəpeşt muəllim çəvonku parsədə:

– *Film çiçi həxədə?*

Əğılon cəvob doədən.

– *Tolişə məholi həxədə.*

Muəllim əğılonku parsədə.

– *Tolişə məholi həxədə çiç zinedon?*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

(St. 1.1.2.) Muəllim dərskitobədə Əli Nasiri **“Boy bə toliş”** (səy. 60) şeiri de intonasiya handedə.

Şeiri hande bəpeşt muəllim dərskitobi 60-nə səyfədə biə luğəti (**çə, baxşiş, vəyşt** sıxanon) bə dəftər doədə

nivışte. Çayo darskitobi 60-61-nə səyfondə b1ə 1-3-nə asbardon bə v1rə rosnedən.

Asbard 1. Bə in asbardi qoroş çe Zəməzəm iyən Kovsər ovi həxədə şoqirdon çiç zinye miəyyən kardeye. Asbardədə məğsəd şoqirdon çe Zəməzəm iyən Kovsər ovi həxədə ç1 dərəcədə məlumotin be oşko karde, iyən de yolon koməqi bəvon qədə esse nivışte omuteye.

Asbard 2. In asbardi şert jıqoe: Şeirədə de sıə ranqi doə b1ə misron çiko bəsə dəşədəş? In misron izoh bıkə. Muəllim şoqirdon fikri bə sıə ranqədə doə b1ə misron cəm kardedə. *Əqəm veyə sinn bıpiyo – Tı boy de şoy-şoy bə Tolış* misron izoh əve ki, Tolışə məholədə jiyə odəmon vey sinnin bedən, Likədə Şirəli bobo jiyə. Əve ki, vey jiyə pidəbu əv bə tolış, Tolışə məmləkət omənine.

Asbard 3. “Şeirədə de kavuə ranqi doə v1rə kon sıxani nivışte bəbe?” nominə asbardi cəvobi pəydo kardero muəllim çe şoqirdon fikri ujen bə şeiri cəm kardedə. Şoqirdon çe məzmuniku zinedən ki, şeirədə b1ə *“Çok votəşe iyo ...” misradə yolon sıxan vadoə b1ə. İnsən yolonku har şey omutedə.* Bəroən rostə cəvob “C” bənde.

A) əğılon B) amuon C) yolon

Muəllim bə şoqirdon darskitobi 46-nə səyfədə b1ə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolışə zıvoni qrammatika ğaydə bə dəftər nivışte iyən omute asbardədə.

Yodədə oqət:

Jıqo sıxanon hestin ki, əvon dı qılə sıxanədə bə əməl omedən. Məsələn, *çəşəm1ə* sıxan ç1 dı qılə sıxaniku bə əməl omə: *çəş* iyən *m1ə*. Bə jıqo sıxanon kaftə sıxanon votedən. Kaftə sıxanon bə i v1rə, yaənki de defisi nivıştedən.

Kəybə, ğəzənbəkul – bə i v1rə nivıştedəmon
Yolı-ruk – de defisi nivıştedəmon

Çayo şoqirdon darskitobi 61-nə səyfədəki 4-6-nə asbardon bə v1rə rosnedən.

Asbard 4. In asbardi doeyədə məğsəd tolışi zıvonədə çe şoqirdon sıxani ehtiyoti vey kardeye. “Sıxanon bə i yəndı omuj bıkə kaxtə sıxan bısoxt.” nominə asbardədə şoqirdon hərəkət ifodə kardə nezə məno doə sıxanon restə pəydo kardeninin. Şoqirdon de luğəti koməqi miəyyən kardedən ki, jinə co-coə sıxanon bə i yəndı jıqo omuj omedən:

Qon, xosiyyət, dəşe-beşe, dunəş, piyəmerd, siyokijə, kəsoyb, muyəxolə, idəqardış, buməlarzə, çəkməbatan, kəxivand, xaləzoə

Asbard 5. In asbardi şert jıqoe: “Sıxanonədə kon qılə kaftə” Cəvobi pəydo kardero muəllim çe şoqirdon fikri bə bəndon cəm kardedə. Şoqirdon bəndondə doə b1ə sıxanon de i yəndı miqoyisə kardə bəpeşt zinedən ki, “C” bənddəki *“siyokijə”* sıxani tərkiyədə 2 qılə sıxan hıse (*siyo+kijə*). Bəroən “C” bənd rostə cəvobe.

A) vote B) ğəfədon C) siyokijə

Asbard 6. In asbardədə jintono doə b1ə sıxanon omujəti miəyyən kardero əvoni bə dəftər nivıştey iyən həminə sıxanon cumlədə oko doe lozime. Asbardədə məğsəd şoqirdon dınyovindemoni çe dərəcədə be oşko kardeye. Cəvobi pəydo kardero muəllim çe şoqirdon fikri bə jintono doə b1ə sıxanon cəm kardedə. Şoqirdon çe jintono doə b1ə sıxanon məzmuniku çəvon omujəti miəyyən kardedən iyən əvoni cumlədə oko doedən.

şatəpeşt, siyobəv, dılsut, idəqardış, şinəzıvon, kəkijə

1. Şatəpeştı zəmin duz bəka.
2. Siyobəvə kinə ğəşənq bedə.
3. Dılsutə odəm vey çokə xosiyyət bedə.
4. İdəqardış çəmə ən çokə adətonədə.
5. Şinəzıvonə insoni həməkəsi vey pidəşe.
6. Kəkijə qujd təmin bedə.

ĞIYMƏTNOE

Dərsi orəxədə muəllim əğılon dərsi çikonəy təğdim karde, mızokirədə fəoləti, bə asbardon çe curə icro karde iyən bə təlimi nəticon qoroş hozokardə b1ə meyaron bə nəzər sedə, ğiymətnoe bardədə.

Məzmunə standarton		Təlimi məqsədon
1.1.2.	Deştə məsə fikri bə şıkrəbə iştə minosibəti nişo doədə.	Şoqird deştə məsə fikri çəmə milliyə-mənəviyə molyəton dastədə əsos qətedə, deştə məsə fikri boçi rozi bey-nıbey həxədə şərhi doədə. Mətno de əsosiə məğomon bə şıkrəbə parson cəvo-bi doədə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, məsəyon iyən handəyon həxədə qəp jedə.	Iştə müşohidə kardə conəvə (əşya) iyən hodison şifohi şikilədə təsvir kardədə.
3.1.2.	Mətnədə biə nezə mənə doə iyən əks mənə doə sıxanon fərğin kardədə.	Məğsəd çe şoqirdon sıxan ehtiyoti mıyyəyən iyənən vey kardeye.
4.1.1.	Iştə məsə sıxanon iyən soyə cumlon sərrəst nıvıştedə.	Şoqird iştə məsə sıxanon iyən cumlon nıvıştedə.
4.1.2.	Iştə nıvışteədə bə husnxəti normon rıoyət kardədə.	Şoqird nıvışte nıtgədə orfoqrafiyə iyən motijə işorə ğaydon tətbiğ kardədə. Sədo de hərfi yəndiku fərğin kardədə.

MOTIVASIYA

Muəllim bo şoqirdon Vuqar Mirzəzodə “Sipə” şeiri ozıvon vardədə:

*Agılmande çemı sipə,
Sədo kardəm, omedə əv.
Çəş kardədə çəmə kə-bə,
Hıvos kəşdə bə ruj-bə şəv.*

*Dərvedə əv desə çəsə,
Hejo vindəm oğo bedə.
Rost kardədə əv iştə sə,
Jıqo-jəqo bu kardədə.*

*Kəynə kədə az bedənim,
Şedə beştə bə bandı-ku.
Əy bə məktəb bardedənim,
Ta kardədə rəyrə miku.*

Muəllim şoqirdonku pərsədə:

– Şeir çiçi həxədə?

QUŞ DOE-DƏRƏSE

(St. 1.1.2.) Muəllim dərskitobədə Lev Tolstoji “Vəşə sipə” (səy. 62) hikoyə handedə.

Hikoyə handə bəpeşt muəllim dərskitobi 62-nə səyfədə biə luğəti (*bəro*, *vəşokışt* sıxanon) bə dəftər doədə nıvışte. Çəyo şoqirdon dərskitobi 63-nə səyfədə biə 1-5-nə asbardon bə vırə rosnedən.

Asbard 1. “Mətnədə kavuə ranqədə doə biə sıxanon antonimi pəydo bıke.” nominə asbardi doeyədə məğsəd şoqirdon bə i yəndi əks mənə doə sıxanon pəydo kardeye. Asbardi bə vırə rosniye qoroş muəllim şoqirdon fikri bə mətni cəm kardədə. Şoqirdon luğətiku mətnədə de kavuə ranqi doə biə sıxanon (*əğilon*, *oməy*, *bəme-bəme*, *va-doşone*, *qətəşbe*) antonimi pəydo kardən.

Sıxan	Antonim
<i>əğilon</i>	<i>yolon</i>
<i>ome</i>	<i>şe</i>

<i>bəme-bəme</i>	<i>sire-sire</i>
<i>vadoşone</i>	<i>qətişone</i>
<i>qətəşbe</i>	<i>vaboəşbe</i>

Asbard 2. Bə in asbardi qoroş jintono doə biə sıxanonədə kaftə sıxanon soxtə iyən əvoni bə cədvəl nivişte lozime. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdon fikri bə jintono doə biə sıxanon cəm kardedə. Çəyo şoqirdon de muəllimi koməki bə i virə iyən de defisi niviştəninə biə kaftə sıxanon rost bə dəftər co-coə qrəfonədə niviştədən.

Bə i virə niviştə biə kaftə sıxanon	De defisi niviştə biə kaftə sıxanon
<i>Kuməkijə</i>	<i>Yol-ruk</i>
<i>Selinqə</i>	<i>Mol-mələ</i>
<i>Zandəqo</i>	<i>Dədə-nənə</i>
<i>Şatəpeşt</i>	<i>Dust-dışmen</i>
<i>Dasthor</i>	<i>Olat-molat</i>
<i>Aləjen</i>	
<i>Avəqurrə</i>	
<i>Siyokijə</i>	
<i>Dıləsut</i>	
<i>Kəxivand</i>	

Asbard 3. In asbardi şert jiqoc: Mətnədə cəmədə biə ismon pəydo bikə iyən əvoni bə iştə dəftər ovışton. Jıqo asbardon bəro doədən ki, şoqirdon tolişə zıvonədə pot iyən cəmədə biə sıxanon yəndıku co karde bızınon. Cəvobi pəydo karderə muəllim çe şoqirdon fikri bə bəndon cəm kardedə. Çəyo şoqirdon mətnədə cəmədə biə ismon pəydo kardedən iyən əvoni bə dəftər niviştədən.

şəhəron, əğilon, sıpon, kəon, rujon, vəşokışton, dandonon

Asbard 4. Bə in asbardi şerti qoroş cumlon təmom kardə lozime. Asbardədə məğsəd şoqirdon tolişə zıvonədə sıxan ehtiyoti vey karde iyən cumlə soxtə inkişof kardeye. Cəvobi pəydo karderə muəllim çe şoqirdon fikri bə mətni cəm kardedə. Şoqirdon çe məntni məzmuniro cumlon təmom kardedən.

1. Vey vaxt vəş beədə əğilon sutə kəonədə mandedən, əvoni bekarde bedəni, bəro ki, *əğilon tarsiku niyo bedən, iştə sədoən bekarde dənin, duyəvulə isə əvoni vinde imkan dodəni.*
2. Vəşə sıpon xususi omutedən, bəro ki, *sutə kəonədə əğilon bekən.*
3. Vəşokışton vəşə sıpon bə sutə kəon dənodən, bəro ki, *əğilon çəğono bekən.*
4. Vəşokışton bə kə rəseədə qıləy jen vite-vite çəvon tonə ome, bəro ki, *əçə di sinnədə kinəş kədə mandəbe.*
5. Camaat bə sıpə sire, bəro ki, *əy iştə qəvədə yolə kokləş qətəşbe.*

Asbard 5. In asbardi şert jiqoc: “Bə parson cəvob bıdə. “Vəşə sıpə” mətnədə bə kon parsi cəvob ni?” Cəvobi pəydo karderə muəllim çe şoqirdon fiki bə jıtono doə biə parson cəm kardedə. Şoqirdon jintono doə biə parson de mətni məzmunı miğoyisə kardə bəpeşt zinedən ki, mətnədə 4-nə parsi *“Çe Bobi çand sinniş hestbe?”* cəvob nişe.

1. Əğilon kədə boçi bekarde bedəni?
2. Sıpon bə sutə kəon boçi bardedən?
3. Vəşokışton tonə omə jeni bəvonoş çıç xəbə doe?
4. *Çi Bobi çand sinniş hestbe?*
5. Vəşə sıpə kədə bekarde kinə çand sinniş hestbe?

ĞIYMƏTNOE

Dərsi orəxədə muəllim əğilon dərsi çikonəy təğdim karde, mızokirədə fəoləti, asbardon çe curə icro karde iyən bə təlimi nəticon qoroş de iştə hozokardə meyaron ğıymətnoe bardedə.

Məzmunə standarton		Təlimi məğsədon
1.1.2.	Deştə məsə fikri bə şıkrəbiə ıştə minosibəti nişo doədə.	Şoqird deştə məsə fikri çəmə milliyə-mənəviyə molyəton dastədə əsos qətedə, deştə məsə fikri boçi rozi bey-nıbey həxədə şərh doədə. Mətno de əsosiə məğomon bə şıkrəbə parson cəvo-bi doədə.
2.1.1.	Mişohidə kardəyon, məsəyon iyən handəyon həxədə qəp jedə.	İştə mişohidə kardə conəvə (əşya) iyən hodison şifohi şikilədə təsvir kardədə.
3.1.2.	Mətnədə biə nezə mənə doə iyən əks mənə doə sıxanon fərğin kardədə.	Məğsəd çe şoqirdon sıxan ehtiyoti mıyyəyən iyənən vey kardeye.
4.1.1.	İştə məsə sıxanon iyən soyə cumlon sərrost nıvıştədə.	Şoqird ıştə məsə sıxanon iyən cumlon nıvıştədə.
4.1.2.	İştə nıvıştədə bə husnxəti normon rıoyət kardədə.	Şoqird nıvıştə nıtğədə orfoqrafiyə iyən motijə işorəğaydon tətbiğ kardədə. Sədo de hərfi yəndıku fərğin kardədə.

MOTIVASIYA

Muəllim jinə yolon sıxanon bə şoqirdon dığəti rosnedə:

– *Duyəvoji kə sute, hiçki bovə nukardışe.*

– *Duyəvoji terə kırt bəbe.*

Muəllim şoqirdonku parsədə:

– *Yolon sıxan çiçi həxədə?*

– *Bə şımə qorə duyəvojtə çoke, ya bevəcə?*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

(St. 1.1.2.) Muəllim bə şoqirdon dərskitobədə Qulzar İbrahimova “Bıbxəş mini” (səy. 64) hikoyə 1-nə poə handedə.

Hikoyə handə bəpeşt muəllim dərskitobi 65-nə səyfədə biə luğəti (*akvarium, bezo bey, vazilə* sıxanon) bə dəftər doədə nıvıšte. Çəyo şoqirdon hejo həminə səyfədəki 1-nə asbardi bə vıre rosnedən.

Asbard 1. In asbardədə cumlon bə mətnədə omuj omə vənəşə ranqədə biə vıron noe iən mətni təmom karde lozime. Cəvobi pəydo karderə muəllim çe şoqirdon fiki bə mətni cəm kardə. Şoqirdon çe mətni məzmuniku zinedən ki, mətnədə bə 1 rəğəmi vıre “*Məstan kütən çe moyış xoş omedəbe*”, bə 2 rəğəmi vıre “*Fik bıkə ruji kütı moy bəha, ıştı nə vazilə bəbe, nəən moy*”, bə 3 rəğəmi vıresə “*İsmayılı şoybəşə vaziləş doe bə Ayxani, moyış barde*” cumlon omuj omedən.

Çəyo muəllim dərskitobədə “Bıbxəş mini” (səy. 65-66) nominə hikoyə 2-nə poə handedə. Hikoyə handə bəpeşt muəllim dərskitobi 66-nə səyfədə biə luğəti (*rıncin be, nunəkile, aşış* sıxanon), dərskitobi 67-nə səyfədə biə “Yo-dədə oqət” nomi jiyədə şə tolişə zıvoni qrammatikəğaydə bə dəftər doədə nıvıšte iyən əvoni omute asbardədə.

Yodədə oqət:

Əlomət ifodə kardə sıxanon.

Əlomət ifodə kardə sıxanon **çiko? çikonəy? iyən bə kon?** parsonədə qıləy cəvob doədən.

Ağılmandə əğiliğondağədən zıne bəbe.

In cumlədə “ağılmand” sıxan çe əğil ismi əloməti ifodə kardədə.

Şoqirdon tolişə zıvoniğaydə bə dəftər nıvıšte bəpeşt çe dərskitobi 67-68-nə səyfədə biə 2-7-nə asbardon bə vıre rosnedən.

Asbard 2. Bə in asbardiro yolon sıxanonədə ələmət ifodə kardə sıxanon pəydo karde iyən əvoni bə dəftər nıvışte lozime. Bəroən muəllim ən əvvəl bə əğilon ələmət çıçe, çıko bedə əy izoh kardədə. Çəyo şoqirdon jinəni yolon sıxanonədə ələmət ifodə kardə sıxanon pəydo kardədən iyən əvoni bə dəftər nıvıştedən.

1. *Arifə* lo çe tıko dəbəme.
2. *Tojə* mavlə ov *sərin* bəbe.
3. *Kanə* dust deşmen əbını.
4. *Kolə* əyü dandoni rə kıl bəka.
5. *Diyəroə* avlodisə, *nezə* hamsiyə çoke.

Asbard 3. In asbardədə bə “Bıbaxş mını” hikoyə omuj omə cumlə pəydo karde lozime. Cəvobi pəydo kardero muəllim çe şoqirdon fikri bə hikoyə cəm kardədə. Şoqirdon çe hikoyə məzmuniku zinedən ki, “*Ziyani niməku oqardeyən, xəye*” cumlə bə hikoyə məzmuni omuj omedə.

- *Ziyani niməku oqardeyən, xəye.*
- Moy ovədə bekoş jıye əzını.
- Bezıvonə heyvon çı insoni duste.
- Dust bəpe ıstə dusti gədri bızıno.

Asbard 4. In asbardədə bə i yəndi omuj omə ələmət ifodə kardə sıxanon pəydo karde lozime. Cəvobi pəydo kardero muəllim çe şoqirdon fikri bə jıtono doə bıə sıxanon cəm kardədə. Şoqirdon mıəyyən kardədən ki, *barz – bilnd, gəşəng – reçin, həmo – lok, qeş – heyvuj* sıxanon bə i yəndi omuj omə ələmət ifodə kardə sıxanonin.

Asbard 5. Bə in asbardi şərtiro mətnədə bıə məlumoton oko kardero cumlon təmom kardə lozime. Asbardədə məğsəd şoqirdon tolışə zıvonədə sıxan ehtiyoti vey karde iyən cumlə soxte inkişof kardeye.

- Ayxani moə bəy *akvarium* baxşəşe.
- İsmayili *vaziləş* hestbe.
- Ayxani vaziləş de *moy* deqiş kardeşə.
- Ayxani bə nunəkile bo *kıtu* xorəkənşən barde.

Asbard 6. In asbardədə bə mətni məzmuni aid doə bıə cumlonədə kon roste, kon səhve əy pəydo karde lozime. Cəvobi pəydo kardero muəllim çe şoqirdon fikri iyən bə mətni cəm kardədə. Şoqirdon çe mətni məzmuniku zinedən ki, bə mətni aid bıə “*Ayxani moə kədə nıbeədə çay dust İsa bəvon mehmon oməbe*”, “*Ayxani kıtu bə kə bardışe ki, çay moə bə kıtu cəzo bıdo*” cumlon səhv, “*Moy bə Ayxani çay moə baxşəşbe*”, “*Ayxani moə bəy aspardəşbe ki, bə moy diyəko*”, “*Ayxani moə bə kə omeəsə zəminisə bilbıə ovı vındışe*”, “*Ayxan ıstə səhvi bəsə dəşe*” cumlon rostin.

- *Moy bə Ayxani çay moə baxşəşbe.*
- *Ayxani moə bəy aspardəşbe ki, bə moy diyəko.*
- *Ayxani moə bə kə omeəsə zəminisə bilbıə ovı vınde.*
- *Ayxani moə kədə nıbeədə çay dust İsa bəvon mehmon oməbe.*
- *Ayxani kıtış bə kə barde ki, çay moə bə kıtu cəzo bıdo.*
- *Ayxan ıstə səhvi bəsə dəşe.*

Asbard 7. In asbardi şərt jıqoc: Bəxtiyar Ruşini “Kıtu” şeirədə bıə nom, ələmət iyən hərəkət ifodə kardə sıxanon bıvıjın, bə cədvəl bıvıvışt. Jıqo asbardi bəro doedən ki, şoqirdon tolışı zıvonədə nom, ələmət iyənən hərəkət ifodə kardə sıxanon yəndıku co karde bızınon.

*Məvit, məşi, ha kıtu,
Qıjdi şobədom botı.
Məqın bəçəmə kıjon,
Məcu tomoni lıjon.
İstə dumi lovnədəş,
Səy bə ha ro novnədəş.
Ruşnə doədə çəşoni,
Pıççə məstə quşoni.*

*Nə bəv heste, nə mijə,
 Bədom bəti az bijə;
 Bijə bəhaş şo bəbeş,
 Çe pələnqi to bəbeş!
 Əqətniş həni morə,
 Bəhiteş, bəjeş xorə.*

Nom	Əlomət	Hərəkət
kıtı, qujd, tomon, lij, dum, səy, ro, çəşon, quşon, bəv, mijə, bijə, pələnq, morə, ruşnə, pıççə		məvit, məşi, şobədom, bahaş, şo bəbeş, əqətniş, məqın, məcu, lovnədəş, novnədəş, doydə, məstə, bədom, to bəbeş, bəhiteş, bəjeş.

ĞIYMƏTNOE

Dərsi orəxədə muəllim əğılon dərsi çikonəy təğdim karde, mızokirədə fəoləti, asbardon çe curə icro karde iyən bə təlimi nəticon qoroş de iştə hozıkardə meyaron ğıymətnoe bardədə.

V BAXŞPORO QƏDƏ SUMMATİVƏ ĞİYMƏTNOE

1-4-nə parson de mətni əlağəninə.

Fil

1. Fili bə **əğlonış** diyə karde, deştə xortumi çəvonədə yolə qıləş bəştə qiərəğ noe. Çə rujiku fili bə həmonə əğlıl sıxanış quş doe, binoş karde bəyro ko karde.
2. Çə merdi jen bəme, əğlonış bə fili yan varde bəçəy **lınqi** jiş şodoe voteşe:
Çə əğlon pıə kıştə, əvoniyən bıkışt!
3. İ kərə fil əsəbin be ıştə soybış hasə.
4. Qıləy hindistonoji filış hestbe. Əv bəştə fili çok diyə kardəmbə, həmon vey ko **dodəbe** karde.

(Lev Tolstoy)

1. Mətni dumoyəndiəti pəydo bıkə.

A) 1, 2, 3, 4

B) 4, 3, 2, 1

C) 4, 2, 3, 1

2. Kon ranqədə bıə sıxan rost nıvıştə bıə ni?

A) kavu

B) havzə

C) sı

3. Mətnədə bə kon parsi cəvob heste?

A) Hodison kon manqədə bıən?

B) Fili kon əğlıl bəştə qiərəğ noe?

C) Çə fili soyb bə fili çiç dodəbe harde?

4. 1-nə cumlədə bıə hərəkət ifodə kardə sıxanon bınıvışt:

5. Kon sıxanonədə kaftə sıxan soxtə bəbe?

A) inə, zıvon

B) dast, hore

C) sıyo, avə

6. Kon sıxanədə hecon çə qılonsə veye?

A) ğonəğpərvər

B) dəvaşte

C) dırozəpuzə

7. Kon sıxanədə cəmi ifodə kardə şikilədə ni, əncəx əv veyəti ifodə kardədə?

A) kitob

B) əholi

C) həşi

8. Bə noxton vırə kon hərəkət ifodə kardə sıxani nıvıştə lozime?

Əvəsorədə rujon dıroz bedən, şəvon isə...

A) sıyo

B) qam

C) kırt

9. Kon bəndədə kaftə sıxanon səhv nıvıştə bıən.

A) lovə-mınnət, sıst-sısti, ziyod-ziyodi

B) besəbebın, vardevarde, sıstsısti

C) sıyokijə, sıyoçəşbəv, kuməkijə

10. Sıxanon mənon pəydo bıkə.

edaşte

Çə kaqi cinsədə muninə daşti pərəndə

sust be

tələ

dom ze

təklif karde

zəj

çə taqəto eqıne, sıst be

DƏRSON DE SAAT HİSOBİ BAXŞPO

VI BAXŞƏ

ÇİÇON BEDƏN BI DİNYOƏDƏ

Dərs №	Movzu	Məzmunə standarton	Saat hisobi	Dərskitobi səyfə	MMV səyfə
28.	Vağzalı ya boğzalı?	1.1.1., 2.1.1., 3.1.1., 4.1.1.	2	69-70	68-69
29.	İsa honi	1.1.2., 2.1.1., 3.1.2., 4.1.1., 4.1.2	2	71-72	70-71
30.	Çəmə millie lider	1.1.2., 2.1.1., 3.1.2., 4.1.1., 4.1.2	2	72-74	72-74
31.	Nun çoko kəşf kardəbə	1.1.2., 2.1.1., 3.1.2., 4.1.1., 4.1.2	2	75-76	74-76
32.	Kandımız	1.1.2., 2.1.1., 3.1.2., 4.1.1., 4.1.2	2	77-79	76-78
QƏDƏ SUMMATİVƏ ĞİYMƏTNƏE			1		79
Yekun			11 saat	11 səyfə	12 səyfə

Məzmunə standarton		Təlimi məqsədön
1.1.1.	Iştə quş doə fikri məğzi de pars doe ruşin kardədə.	Şoqird iştə məsə mətnədəbə əsosinə məğomon yodo oqətedə iyən bəvon şərɁ doədə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, məsəyon iyən handəyon həxədə qəp jedə.	Iştə müşohidə kardə conəvə (əşya) iyən hodison şifo-hi şikilədə təsvir kardədə.
3.1.1.	Rast omə tojə conəvə (əşyo) iyən hodison nomi müyyən kardədə.	Şoqird bəy rast omə əşyon (conəvon) de mətni doəbə şikilədə pəydo kardədə, əvoni ifodə kardədə.
4.1.1.	Iştə məsə sıxanon iyən soyə cumlon sərrost nıvıstedə.	Şoqird iştə məsə sıxanı iyən cumlə nıvıstedə.

MOTIVASIYA

Muəllim komputerədə “Vağzalı” musiqi bo şoqirdon özıvon vardedə:

Şoqirdon bə musiqi quş doe bəpeşt muəllim çəvonku parsedə:

– *Şımə məsə im musiqi nom çiçə?*

– *In musiqi konco ifo kardədən?*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

(St. 1.1.2.) Muəllim dərskitobədə Qəmərşah Cavadovi “Tolişon” kitobiku “**Vağzalı ya boğzalı**” mətni (səy. 69) handedə.

Mətni handə bəpeşt muəllim dərskitobi 70-nə səyfədə bıə luğəti (*rujonə, pişvoz beşey, həvocat, həşiş sıxanon*) bə dəftər dodə nıvışte. Çəyo şoqirdon hejo dərskitobi həminə səyfədə 1-3-nə asbardon bə vırə rosnedən.

Asbard 1. In asbardi məğsəd şoqirdon Mir Mıstəfo xani həxədə çiç zınye müyyən kardey, iyən de yolon koməqi bəvon qədə esse nıvışte omuteye.

Asbard 2. “Vağzalı” kon musiqiye? Əy kəynə jedən? nominə asbardi doədə məğsəd çı şoqirdon iştə fikri mıtəğil şikilədə vote ğabiliyyəti oşko kardeye. Asbardi bə vırə rosniye qoroş muəllim şoqirdon fikri bə mətni cəm kardədə. Bəroən muəllim jıtono doə bıə 2 qılə parsi nodə. Har şoqirdən iştə fikri dərəse ğədər izoh kardədə.

1. *“Vağzalı” kon musiqiye?*

2. *Əy kəynə jedən?*

Asbard 3. Bə in asbardi qoroş mətnədə hərəkət ifodə kardə sıxanon pəydo karde iyən in sıxanon kon vaxtədə be de izohiro bə dəftər nıvışte lozime. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim çə şoqirdon fikri bə 70-nə səyfədə bıə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolışə zıvonədə bıə feili zəmonon aid qrammatikə ğaydə cəm kardədə. Muəllimi tojə qrammatikə ğaydə izoh kardə bəpeşt şoqirdon mətnədə jinəni hərəkət ifodə kardə sıxanon pəydo kardədən iyən əvoni jinəni cədvəl nıvıstedən.

Vardeədə, kardəbıə, votedən, votəbıə, kardədən, nıvıştəbə, oqardeədə, soxtedən, vardedən, mandə, noedən.

Navko biə hərəkat	Hərəkat isət bedə	Hərəkat vəomədə bəbe
<i>kardəbiə votəbiə nivištəbiə</i>	<i>votedən kardedən soxtedən vardedən mandə noedən</i>	<i>Vardeədə oqardeədə</i>

Muəllim bə şoqirdon dərskitobi 70-nə səyfədə biə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolişə zıvoni qrammatikə ğaydə bə dəftər nivişte iyən omute asbardədə.

Yodədə oqət:

Hərəkat ifodə kardə sıxanon bə *çiş kardışe?*, *çiş kardedə?*, *çiş bəkarde?* parsonədə qıləy cəvob doedən. Har qıləy hərəkat navko, isət və ya vəomədə be bəzine. Məsələn:

Mı (az) zinə kitobım hande.

Bın cumlədə hərəkat navko biə.

Mı (az) isət kitob handedəm.

Bın cumlədə hərəkat isət bedə.

Mı (az) maştə kitob bəhandem.

Bın cumlədə hərəkat vəomədə bəbe.

Şoqirdon dərskitobi 70-nə səyfədəki 4-nə asbardi bə virə rosnedən.

Asbard 4. Bə ın asbardi qoroş hərəkat ifodə kardə sıxanon pəydo karde iyən əvoni bə feili zəmononro co kard-ey iyən bə cədvəl nivişte lozime. Cəvobi pur kardeyro muəllim çe şoqirdon fikri bə jinəni sıxanon cəm kardedə. Şoqirdon jinəni sıxanon yəndiku co kardedən iyən bə cədvəli co-coə qrafon niviştədən.

hardedə, şe, bəşem, bomem, bəkam, bəvote, mande, bəşe, diyə bəka, poyedə, handedəm, ko kardedəbe, votime

Navko biə hərəkat	Hərəkat isət bedə	Hərəkat vəomədə bəbe
<i>Şe Mande Votime ko kardedəbe</i>	<i>hardedə poyedə handedəm</i>	<i>bəşem bomem bəkam bəvote bəşe diyə bəka</i>

ĞIYMƏTNOE

Dərsi orəxədə muəllim əğılon dərsi çikonəy təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən bə asbardon çe curə icro karde iyən təlimi nəticən bə nəzə sedə, de iştə hazıkardə meyaron ğiymətnoe bardədə.

Məzmunə standarton		Təlimi məqsədön
1.1.2.	Deştə məsə fikri bə şıkrəbə ıştə mınosibəti nişo doedə.	Şoqird deştə məsə fikri çəmə milliyə-mənəviyə molyəton dastədə əsos qətedə, deştə məsə fikri boçi rozi bey-nıbey həxədə şərñ doedə. Mətno de əsosinə məğomon bə şıkrəbə parson cəvo-bi doedə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, məsəyon iyən handəyon həxədə qəp jedə.	İştə mışohidə kardə conəvə (əşya) iyən hodison şifo-hi şikilədə təsvir kardədə.
3.1.2.	Mətnədə bıə nezə mənə doə iyən əks mənə doə sıxanon fərğin kardədə.	Məğsəd çe şoqirdon sıxan ehtiyoti miyyəyən iyənən vey kardeye.
4.1.1.	İştə məsə sıxanon iyən soyə cumlon sərost nıvıştədə.	Şoqird ıştə məsə sıxanon iyən cumlon nıvıştədə.
4.1.2.	İştə nıvışteədə bə husnəxəti normon rioyət kardədə.	Şoqird nıvışte nıtgədə orfoqrafiyə iyən motijə işorə ğaydon tətbiğ kardədə. Sədo de hərfi yəndıku fərğin kardədə.

MOTIVASIYA

Muəllim bo şoqirdon Tofiq İlhomı “Honi” şeiri ozıvon vardədə:

*In honi çi ruşine,
Oviş sərine, şine.
Şuredə de şır-şiri,
Votdə İğror bə Nuri:
Çıkonəy bedə çe honi,
Oviş hiç sə bedəni?
Şəv-ruj şedə, mandəni,
Əçəy ki, motorış ni?*

*Nuri bə dumut şedə,
Bəştə həmro votedə:
Honian qılə çole,
İştənən ve niğile.
Bəhs məkə dımi həni,
Fərq ime çoli, honi:
Çoli motor pentone,
Honi motor jintone.*

Muəllim şoqirdonku parsədə:

– Şeir çiçi həxədə?

QUŞ DOE-DƏRƏSE

(St. 1.1.2.) Muəllim dərskitobədə Nazim Tapdıqoğlu “Qarabaği toc Şuşə” kitobiku “İsa honi” (səy. 71) doə bıə mətni handedə.

Mətni handə bəpeşt muəllim dərskitobi 72-nə səyfədə biə luğəti (*ğirs, ovujne, divenəkə* sıxanon) bə dəftər doədə nıvışte.

Çəyo şoqirdon dərskitobi 72-nə səyfədəki 1-6-nə asbardon bə vırə rosnedən.

Asbard 1. “İsa honi koncoe? Çəy həxədə omut iyən esse bınıvışt? nominə asbardi doeyədə məğsəd çe şoqirdon ıstə fikri mıstəğil şikilədə vote ğabiliyyəti oşko kardeye. Asbardi bə vırə rosniye qoroş muəllim şoqirdon fikri bə mətni cəm kardedə. Bəroən muəllim jıtono doə biə 2 qılə parsi noedə. Har şoqirdən ıstə fikri dərəse ğəder izoh kardedə.

1. *İsa honi koncoe?*
2. *Əçe həxədə çiç zinedən?*

Asbard 2. “Mətnədə de kavuə ranqi doə biə sıxani de kon sıxani əvəz karde əbini?” nominə asbardi cəvobi pəydo karderə muəllim çe şoqirdon fikri tojədən bə mətni cəm kardedə. Mətnədə de kavuə ranqi doə biə sıxan ıme: “*xanəndon*”. Şoqirdon jıtono bəndədə doə biə sıxanon mənaku zinedən ki, mətnədəki “*xanəndon*” sıxani de “*rəqqas*” sıxani əvəz karde əbini. Bəroən rostə cəvob “C” bənde.

- A) handəkəs B) muğənni C) *rəqqas*

Asbard 3. Bə ın asbardi qoroş jıtono doə biə cumlon təmom karde, əlovə kardə biə sıxanon bə nom, əlomət iyən hərəkət ifodə kardə sıxanon baxş karde lozime. Asbardədə məğsəd şoqirdon tolişə zıvonədə sıxan ehtiyoti vey karde, cumlə soxtə inkişof karde iyən çəvon tolişə zıvonədə nom, əlomət iyənən hərəkət ifodə kardə sıxanon yəndiku co karde oşko kardeye. Cəvobi pəydo karderə muəllim çe şoqirdon fikri bə jıtono doə biə cumlon cəm kardedə. Şoqirdon çe cumlon məzmuniro əvoni təmom kardedən.

1. Mı çe dərso hiç *vitedənim*.
2. Əvon *çok* handedən.
3. Doədə *sıə* sef hestbe.
4. Mı bə kə *şim* əvım vinde.
5. *Rukə* hovəm bə məktəb şedə.

Nom	Əlomət	Hərəkət
	<i>çok, sıə, rukə</i>	<i>vitedənim, şim</i>

Asbard 4. In asbardi şərt jıqoe: “Kon kaxtə sıxani tərkiyədə əlomət iyən nom ifodə kardə sıxanon hestin?” Cəvobi pəydo karderə muəllim çe şoqirdon fikri bə bəndon cəm kardedə. Şoqirdon bəndədə doə biə sıxanon de i yəndı mığoyisə kardə bəpeşt zinedən ki, “A” bənddəki “*sipiriş*” sıxani tərkiyədə 2 qılə sıxani qılə *sipi* (əlomət), qıleyən riş (nom) ifodə kardedə (*sipi+riş*). Bəroən “A” bənd rostə cəvobe.

- A) *sipiriş*
B) dıləsut
C) duəvoj

Asbard 5. Bə ın asbardi şərtiro jıtono doə biə fikronədə bə yolon sıxani aid biə qılə pəydo karde lozime. Asbardədə məğsəd şoqirdon yolon sıxanon həxədə zıneyon oşko kardeye. Cəvobi pəydo karderə muəllim şoqirdon fikri bə jıtono doə biə bəndon cəm kardedə. Şoqirdon bəndədə doə biə fikron de i yəndı mıqayisə kardeədə zinedən ki, yolon sıxanon nəsihətinə fikron ifodə kardedən. Bəçe qoroşən “C” bənd rostə cəvobe.

- A) Əğil hiteədə bəy votedən.
- B) Yolon bə rukon votedən.
- C) Nəsihətinə fikron ifodə kardedən.

Asbard 6. In asbardi şərt jıqoc: “Kon sıxan bə çoko? parsi cəvob doədə?” Cəvobi pəydo kardeyro muəllim çe şoqirdon fikri bə bəndon cəm kardedə. Şoqirdon bəndondə doə biə sıxanon məzmuniku zinedən ki, “C” bənddəki “saxt” sıxan çoko? parsi cəvob doədə. Bəroən “C” bənd rostə cəvobe.

- A) daşt
- B) daşt-po
- C) saxt

ĞIYMƏTNOE

Dərsi orəxədə muəllim əğilon dərsi çikonəy təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən bə asbardon çe curə icro karde iyən təlimi nəticən qoroş hozokardə biə meyaron bə nəzə sedə, ğiymətnoe bardədə.

DƏRS 30

ÇƏMƏ MILLİƏ LİDER

2 saat

Məzmunə standarton		Təlimi məğsədon
1.1.2.	Deştə məsə fikri bə şıkrəbə iştə minosibəti nişo doədə.	Şoqird deştə məsə fikri çəmə milliyə-mənəviyə molyəton dastədə əsos qətedə, deştə məsə fikri boçi rozi bey-nıbey həxədə şərh doədə. Mətno de əsosinə məğomon bə şıkrəbə parson cəvobi doədə.
2.1.1.	Mişohidə kardəyon, məsəyon iyən handəyon həxədə qəp jedə.	Iştə mişohidə kardə conəvə (əşya) iyən hodison şifohi şikilədə təsvir kardedə.
3.1.2.	Mətnədə biə nəzə mənə doə iyən əks mənə doə sıxanon fərgin kardedə.	Məğsəd çe şoqirdon sıxan ehtiyoti müəyyən iyənən vey kardeye.
4.1.1.	Iştə məsə sıxanon iyən soyə cumlon sərrost nıvıştedə.	Şoqird iştə məsə sıxanon iyən cumlon nıvıştedə.
4.1.2.	Iştə nıvışteədə bə husnxəti normon rioyət kardedə.	Şoqird nıvıştə nıvıştedə orfoqrafiyə iyən motijə işorə ğaydon tətbiğ kardedə. Sədo de hərfi yəndiku fərgin kardedə.

MOTIVASIYA

İnteqrasiya (Tar. – İnc.). Muəllim de komputeri koməki prəyektorədə bo əğilon çəmə millie lider Heydər Əliyevi həxədə kəşə biə sənədinə filmonədə qıləyni bo diyə karde noədə.

Şoqirdon bə filmi diyə kardə bəpeşt muəllim çəvonku pasedə:

– *Film çiki həxədə?*

Əğilon cəvob doədə.

– *Çəmə millie lider Heydər Əliyevi həxədə.*

Muəllim əğilonku pasedə.

– *Heydər Əliyevi həxədə çiç zinedəyon?*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

(St. 1.1.2.) Muəllim dərskitobədə Rasim Heydərovi “*Çəmә millia lider*” (səy. 73) mətni handedə.

Mətni hande bəpeşt muəllim dərskitobi 73-nə səyfədə biə luğəti (*lider* sıxani) bə dəftər doədə nıvıšte. Çəyo dərskitobi 73-nə səyfədə biə 1-2-nə asbardon bə vırə rosnedən.

Asbard 1. “Heydər Əliyevi həxədə çiç zinedaş? Çəy həxədə esse bınıvışt?” nominə asbardi doeyədə məğsəd çı şoqirdon ıstə fikri mıstəğil şikilədə nıvıšte ğabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosniye qoroş muəllim şoqirdon fikri bə mətni cəm kardedə. Bəroən muəllim jintono doə biə 2 qılə parsi noedə. Har şoqirdən ıstə fikri dərəse ğədar izoh kardedə, çəyon esse nıvıstedə.

1. *Heydər Əliyev kiye?*

2. *Əçe həxədə çiç zinedon?*

Asbard 2. In asbardi şərt jıqoe: İyunə manqi 15-də əmə kon idi ğeyd kardedəmon? Asbardi doeyədə məğsəd çı şoqirdon ıstə fikri mıstəğil şikilədə vote ğabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosniye qoroş muəllim şoqirdon fikri bə – “*İyunə manqi 15-də əmə kon idi ğeyd kardedəmon?*” parsi cəm kardedə. Har şoqirdən in idi həxədə çiç zinedə votedə.

Muəllim bə şoqirdon dərskitobi 73-nə səyfədə biə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolişə zıvoni qrammatikə ğaydə bə dəftər nıvıştey iyən omutey asbardədə.

Yodədə oqət:

Kali sıxanon bə i yəndi dəçkeədə sıxani ibemon soxtedən. Sıxani ibemonon məno cəhətədə bə i yəndi nez biə sıxanon arədə bedə. Sıxani ibemoni məno çı sıxani mənosən həniyən dəğig bedə. Mığoyisə bıkə:
inşon – sıxan
ağılmandə inşon – sıxani ibemon

Çəyo şoqirdon dərskitobi 73-nə səyfədəki 3-7-nə asbardon bə vırə rosnedən.

Asbard 3. Bə in asbardi qoroş de jintono doə biə bəndon komədə sıxani ibemonon soxte lozime. Cəvobi pəydo karde qoroş muəllim çə şoqirdon fikri bə 73-nə səyfədə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolişə zıvonədə sıxani ibemoni aid biə qrammatikə ğaydə cəm kardedə. Muəllim sıxan iyən sıxani ibemoni çıko be izoh kardə bəpeşt şoqirdon fikri bə jintono doə biə bəndon cəm kardedə ki, əvon kon bəndədə sıxani ibemoni be pəydo bıkən. Şoqirdon çə muəllimi bəvono doə izohiku mıyyəyən kardedən ki, “A” bəndədə sıxani ibemon heste. Bəroən “A” bənd rostə cəvobe.

A) *çəmi yolə boə*

B) *kitab, ğələm*

C) *Kitob hande xeyre.*

Asbard 4. In asbardi doeyədə məğsəd tolişə zıvonədə bə şoqirdon kon cumlonədə həm noxtə, həmən parsi işorə noe bəbe əy bəsə dənoeye. Bəroən “Kon cumlə oxoədə həm noxtə, həmən parsi işorə noe bəbe?” nominə asbardi bə vırə rosniye qoroş muəllim bə şoqirdon izoh kardedə ki, “kali cumlon hestin əvoni de intonasıyə koməki curi tələffuz karde bəbe ki həmonə cumlon nıvışteədə çə cumlon oxoədə həm noxtə, həmən parsi işorə noe bəbe”. Muəllimi izohi bəpeşt şoqirdon mıyyəyən kardedən ki, “A” bəndədə doə biə cumlə oxoədə həm noxtə, həmən parsi işorə noe bəbe. Bəroən “A” bənd rostə cəvobe.

A) *Imruj bəşımə kə ğonəğ bome*

B) *Bə dərs vaxtədə bışi*

C) *Dəvə yole, ya fil*

Asbard 5. In asbardi şərt jıqoe: “İ kəs du qəp jedəbu kon yolon sıxani votedən?” Cəvobi pəydo kardero muəllim çe şoqirdon fikri bə jintono doə bıə bəndon cəm kardedə. Şoqirdon bəndondə doə bıə yolon sıxanon ifodə kardə mənaku zinedən ki, “B” bənddə bıə *“Patə kaqiyən sırəş omedə”* yolon sıxani i kəs du qəp jeədə əçe ətrofdəki odəmon votedən. Bəçe qoroşən “B” bənd rostə cəvobe.

- A) Çe peşnə peşmonçəti foydəş əbni.
- B) Patə kaqiyən sırəş omedə.**
- C) Rişim ni, sıxanım dəvardədəni.

Asbard 6. Bə in asbardi qoroş jintono doə bıə bəndondə bıə kon cumlədə nom, əlomət iyən hərəkət ifodə kardə sıxanon hestin əy pəydo karde lozime. Jıqo asbardon bəro doedən ki, şoqirdon tolışi zıvonədə nom, əlomət iyən hərəkət ifodə kardə sıxanon yəndıku co karde bızınon. Şoqirdon bəndondə doə bıə cumlon sıxanonku mıəyyən kardedən ki, “A” bənddəki – *“Çemı yolə boə 5-nə sinifədə handedə”* cumlədə nom (*boə*), əlomət (*yolə*) iyən hərəkət (*handedə*) ifodə kardə sıxanon hestin. Bəroən “A” bənd rostə cəvobe.

- A) Çemı yolə boə 5-nə sinifədə handedə.**
- B) Dınyoədə ən yolə heyvon balinə.
- C) Dukondori 1 kilo bızış kəşe.

Asbard 7. “nışte” sıxani əks mənə doə sıxan kome?” nominə asbardiro cəvobi pəydo kardero muəllim çe şoqirdon fikri bə jintono doə bıə bəndon cəm kardedə. Şoqirdon çe jintono doə bıə sıxanon ifodə kardə mənaku zinedən ki, *“nışte”* sıxani əks mənə doə sıxan “B” bənddəki *“eşte”* sıxane. Bəroən rostə cəvob “B” bənde.

- A) vite
- B) eşte**
- C) dute

ĞIYMƏTNOE

Dərsi orəxədə muəllim əğılon dərsi çikonəy təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən bə asbardon çe curə icro karde iyən təlimi nəticən qoroş hozokardə bıə meyaron bə nəzər sedə, ğiymətnoe bardədə.

DƏRS 31

NUN ÇOKO KƏŞF KARDƏBƏ

2 saat

Məzmunə standarton		Təlimi məğsədon
1.1.2.	Deştə məsə fikri bə şıkrəbə ıştə mınosibəti nişo doedə.	Şoqird deştə məsə fikri çəmə milliyə-mənəviyə molyəton dastədə əsos qətedə, deştə məsə fikri boçi rozi bey-nıbey həxədə şərh doedə. Mətno de əsosinə məğomon bə şıkrəbə parson cəvobi doedə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, məsəyon iyən handəyon həxədə qəp jedə.	İştə mışohidə kardə conəvə (əşya) iyən hodison şifohi şikilədə təsvir kardedə.
3.1.2.	Mətnədə bıə nezə mənə doə iyən əks mənə doə sıxanon fəğgin kardedə.	Məğsəd çe şoqirdon sıxan ehtiyoti mıəyyən iyənən vey kardeye.
4.1.1.	İştə məsə sıxanon iyən soyə cumlon sərrost nıvıştədə.	Şoqird ıştə məsə sıxanon iyən cumlon nıvıştədə.
4.1.2.	İştə nıvışteədə bə husnəxəti normon rioyət kardedə.	Şoqird nıvışte nıtğədə orfoqrafiyə iyən motijə işorə ğaydon tətbiğ kardedə. Sədo de hərfi yəndıku fəğgin kardedə.

MOTIVASIYA

İnteqrasiya (Kulinar). Muəllim şoqirdonku parsedə:

– *Əv çiçə ki əmə xorək hardeəse əy vey oko dodəmon?*

Əğilon cəvob doədən.

– *Nun.*

Muəllim tojadən əğilonku parsedə.

– *Nuni həxədə həni çiç vote bəzneyon?*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

(**St. 1.1.2.**) Muəllim dərskitobədə Rasim Heydərovi “*Nun çoko kəşf kardəbə*” (səy. 75) mətni handedə. Mətni handə bəpeşt muəllim dərskitobi 75-nə səyfədə biə luğəti (*telə, diləq, maş, peğjiye* sıxanon) bə dəftər doədə nıvişte. Çəyo şoqirdon dərskitobi 76-nə səyfədə biə 1-7-nə asbardon bə vırə rosnedən.

Asbard 1. “Yunanıstan konco vırəbəvırə biə? Yunanıstani həxədə qədə esse bınıvişt.” nominə asbardi doeyədə məğsəd çı şoqirdon ıstə fikri mıtəğil şikilədə nıvişte ğabiliyyəti inkişof kardeye. Asbardi bə vırə rosniye qoroş muəllim şoqirdon fikri bə mətni cəm kardədə. Bəroən muəllim jintono doə biə 2 qılə parsi noədə. Har şoqirdən ıstə fikri dərəse ğədər izoh kardədə, çəyon esse nıviştədə

1. *Yunanıstan konco vırəbəvırə biə?*

2. *Yunanıstani həxədə çiç zinedon?*

Asbard 2. Bə in asbardi qoroş kon yolon sıxan bə mətni məzmuni omuj omeydə əy pəydo karde lozime. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim çə şoqirdon fikri bə mətni cəm kardədə. Şoqirdon mətni məzmuniku zinedən ki, “A” bənddəki “*Nun bərekəte, əğil hərəkət*” yolon sıxan rostə cəvobe.

A) *Nun bərekəte, əğil hərəkət.*

B) *Nuni doe, nun bəhaş.*

C) *Nuni bəpe Xıdo bırosno.*

Asbard 3. In asbardi şərt jıqoe: Jinə cumlonədə biə ismon cəmədə bınıvişt. Jıqo asbardon bəro doədən ki, şoqirdon tolışi zıvonədə potə holədə doə biə ismon qitə holədə nıvişte omuton. Cəvobi pəydo kardeyro muəllim çə şoqirdon fikri bə bəndon cəm kardədə. Çəyo şoqirdon jintondə biə bəndonədə potə holədə doə biə ismon qitə holədə nıviştero asbardi bə vırə rosnedən.

1. *Pərəndon* pəredən.

2. Xəyli koş kardəbe, əve *kəşonoş* zuyku eqnəbe.

3. *Əğilon* soədə hənək kardədəbin.

4. *Koğəzon* mizi kutisəbin.

Asbard 4. Bə asbardi şərtiro sıxanon bə i yəndı omujəti pəydo karde lozime. Asbardədə məğsəd şoqirdon dınyovindemoni çı dərəcədə be miəyyən kardeye. Şoqirdon zinedən ki, *bibər təvən, olət tojə, inson diroz, band bılnd, voə çok* be zinedə.

təvənə bibər, dirozə inson, çokə voə, bılndə band, tojə olət

Asbard 5. Bə in asbardiro əlomət ifodə kardə nezə mənə doə sıxanon resə pəydo karde lozime. Asbardi doeydə məğsəd şoqirdon əlomət ifodə kardə nezə mənə doə sıxanon çı dərəcədə zınye oşko kardeye. Cəvobi pəydo karde qoroş muəllim şoqirdon fikri bə jintono doə biə bəndon cəm kardədə. Şoqirdon bəndonədə doə biə sıxanon mənəonku miəyyən kardədə ki, “B” bənddəki “*hovuj, qeş*” sıxanon bə yəndı nezə mənə doə əlomət ifodə kardə sıxanonin. Bəroən rostə cəvob “B” bənde.

- A) yol, ruk
- B) hovuj, qeş**
- C) diyəro, nez

Asbard 6. Bə in asbardi qoroş kon sıxanonədə de defisi nıvıştə bıə kaftə sıxan soxtə bəbe əy pəydo kardey lozime. Asbardədə məğsəd şoqirdon de defisi nıvıştə sıxanon çı dərəcədə zıne oşko kardeye. Cəvobi pəydo kardey- ro muəllim şoqirdon fikri bə jintono doə bıə bəndon cəm kardedə. Şoqirdon çı jintono doə bıə sıxanonku mıəyyən kardedən ki, “A” bənddəki *“tarse-tarse”* sıxan de defisi nıvıştə bedə. Bəçe qoroşən “A” bənd rəstə cəvobe.

- A) tarse, tarse**
- B) ji, dasti
- C) sipi, riş

Asbard 7. “petate” sıxani əks mənə doə sıxan kome?” nominə asbardiro cəvobi pəydo kardero muəllim çe şoqirdon fikri bə jintono doə bıə bəndon cəm kardedə. Şoqirdon çe jintono doə bıə sıxanon ifodə kardə mənaku zınedən ki, “petate” sıxani əks mənə doə sıxan “C” bənddəki “evoe” sıxane. Bəroən rostə cəvob “C” bənde.

- A) vote
- B) sire**
- C) evoe

ĞIYMƏTNOE

Dərsi orəxədə muəllim əğilon dərsi çikonəy təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən bə asbardon çe curə icro karde iyən təlimi nəticon qoroş hozokardə bıə meyaron bə nəzə sedə, ğiymətnoe bardədə.

DƏRS 32

KANDIMUZ

2 saat

Məzmunə standarton		Təlimi məğsədön
1.1.2.	Deştə məsə fikri bə şıkrəbə ıştə mınosibəti nişo doədə.	Şoqird deştə məsə fikri çəmə milliyə-mənəviyə molyəton dastədə əsos qətedə, deştə məsə fikri boçi rozi bey-nıbey həxədə şərh doədə. Mətno de əsosinə məğomon bə şıkrəbə parson cəvobi doədə.
2.1.1.	Mışohidə kardəyon, məsəyon iyən handəyon həxədə qəp jedə.	İştə mışohidə kardə conəvə (əşya) iyən hodison şifo- hi şikilədə təsvir kardedə.
3.1.2.	Mətnədə bıə nezə mənə doə iyən əks mənə doə sıxanon fərgin kardedə.	Məğsəd çe şoqirdon sıxan ehtiyoti mıəyyən iyənən vey kardeye.
4.1.1.	İştə məsə sıxanon iyən soyə cumlon sərrost nıvıştədə.	Şoqird ıştə məsə sıxanon iyən cumlon nıvıştədə.
4.1.2.	İştə nıvışteədə bə husnxəti normon rioyət kardedə.	Şoqird nıvıştə nıtğədə orfoqrafiyə iyən motijə ışorə ğaydon tətbığ kardedə. Sədo de hərfi yəndiku fərgin kardedə.

MOTIVASIYA

Muəllim bo şoqirdon çe Nəriman Tolışi “*Kandımız*” şeiri ozıvon vardedə:

*Oməy bə boğ kandımız,
Pərəy, kardişe vız-vız.*

*Pərəy bı vıl- bə vıl əv,
Şirəş qırdə kay bə qəv.*

*Vardışe bə kandulə,
Vadoşone bə dilə.*

*Puriş kay şirə bə şon,
Anqivin bəham, ay con!*

Muəllim şoqirdonku parsedə:

– *Şeir çiçi həxədəe?*

QUŞ DOE-DƏRƏSE

(St. 1.1.2.) Muəllim bo şoqirdon dərskitobədə “*Kandımız*” (səy. 77-78) mətni 1-nə poə handedə.

Mətni handə bəpeşt muəllim dərskitobi 78-nə səyfədə biə luğəti (*kandi, mühəndis, arxitektor* sıxanon) bə şoqirdon dəftər doədə nıvışte. Çəyo şoqirdon hejo həminə səyfədəki 1-2-nə asbardi bə vırə rosnedən.

Asbard 1. In asbardi şərt jıqoe: “mətnədə bə kon parsi cəvob ni?” Cəvobi pəydo kardero muəllim çe şoqirdon fikri bə bəndon cəm kardedə. Şoqirdon bəndondə doə biə parson de mətni məzmunı miğoyisə kardə bəpeşt zinedən ki, mətnədə “C” bənddə biə “*Səlimi moə bəy çanədə puliş doəbe?*” parsi dəğiğə cəvob ni. Bəroən “C” bənd rostə cəvobe.

Asbard 2. In asbardədə bə mətni məzmunı aid doə biə cumlondən kon roste, kon səhve əy pəydo karde lozime. Cəvobi pəydo kardero muəllim çe şoqirdon fikri bə mətni məzmunı cəm kardedə. Şoqirdon çe mətni məzmunıku zinedən ki, jintono bə mətni aid kavuə ranqi doə biə cumlon rost, sıə ranqi doə biə cumlon səhvin.

*Kandımızon vey noxəşiyon mualicədə oko kardə biə anqivin doədən.
Kandımızon xıyzonədə jimoni, əsosən, moə meşon idarə kardedən.
Meşon ıxtə kandi həm jintoniku bə pe, həməən pentono bə ji hozı karde zinedən.
Kali meşi alimon hesab kardedən ki, çe kandımızon jimoni insonon idorə kardedən.*

Çəyo muəllim dərskitobədə “*Kandımız*” (səy. 78-79) mətni 2-nə poə handedə. Mətni handə bəpeşt muəllim dərskitobi 79-nə səyfədə biə “*Yodədə oqət*” nomi jiyədə şə tolışə zıvoni qrammatikə gəydə bə dəftər doədə nıvışte iyən əvoni omutey asbardədə.

Yodədə oqət:

Cumlə orəxə fikri ifodə kardedə. Sıxani bəmonədə fikir təmom bedəni.

Miğoyisə bıkən:

*Sef, şin – sıxane
Şinə sef – sıxani ibeye
Sef şine – cumləe.*

Şoqirdon tolişə zıvoni ğaydə bə dəftər nıvıştə bəpeşt çe dərskitobi 79-nə səyfədə bıə 3-6-nə asbardon bə vırə rosnedən.

Asbard 3. Bə ın asbardi qoroş sıxanon sərrost dəçine iyən cumlə soxte lozime. Asbardədə məğsəd şoqirdon tolişə zıvonədə cumlə soxte ğabiliyyəti inkişof kardeye. Cəvobi pəydo karde qoroş muəllim çe şoqirdon fikri bə bəndon cəm kardedə. Şoqirdon bəndondə bıə sıxanon sərrost dəçinedən iyən cumlə soxtedən.

- zıvonədə qılə heste tolişə vısti nəv hərff

Tolişə zıvonədə vısti nəv qılə hərff heste.

- çəmə Boku paytaxte

Boku çəmə paytaxte.

- ğədri zərqər zəri bəzne

Zəri ğədri zərqər bəzne.

- çəmə Həzi Aslanov fəxre xəlği

Həzi Aslanov çəmə xəlği fəxre.

Asbard 4. Bə ın asbardiro cumlon mətnədə bə omuj omə rəqəmon vırə noe iyən mətni təmom karde lozime. Cəvobi pəydo kadero muəllim çe şoqirdon fikri bə mətni cəm kardedə. Şoqirdon çe mətni məzmuniku zınedən ki, mətnədə bə 1 rəğəmi vırə *“Bo meşon iyən mujnon minimum rəğəm vısti pence”*, bə 2 rəğəmi vırə *“Meşi şıtən vey dardi dəmone”*, bə 3 rəğəmi vırəsə *“Meşon çe insonon bə dasti pemujnə iminə həşorətonin”* cumlon omuj omedən.

Asbard 5. “V.Şekspiri, İ.Hote, A.S.Puşkin iyən L.Tolstoy ki bıə? Çəvon həxədə yolonku, və ya internetədə məlumot pəydo bıə həxədə qıləy qədə esse bıvıvışt.” nominə asbardi doeyədə məğsəd çı şoqirdon ıştə fikri mıstəğil şikilədə nıvışte ğabiliyyəti inkişof kardeye. Şoqirdon de yolon koməqi asbardi bə vırə rosnedən. Har şoqirdən ıştə dərəsə ğədərədə esse nıvıştədə.

Asbard 6. Bə ın asbardi qoroş cumlə bıə bəndi pəydo karde lozime. Cəvobi pəydo kadero muəllim çe şoqirdon fikri bə 79-nə səyfədə “Yodədə oqət” nomi jiyədə şə tolişə zıvonədə sıxan, sıxani ibey iyən cumlə aid bə qrammatikə ğaydə cəm kardedə. Muəllim sıxan, sıxani ibey iyən cumlə çıko bedə əy izoh kardə bəpeşt şoqirdon fikri bə jintono doə bıə bəndon cəm kardedə ki, əvon kon bəndədə cumlə heste əy pəydo bıkən. Şoqirdon çe muəllimi bəvono doə izohiku iyən jintono doə bıə bəndon de iyəndı mığoyisə kardə bəpeşt mıəyyən kardedən ki, “A” bəndədə *“sıə olət”*, “B” bəndədə *“insonə odəm”* fikir təmom nıbe qoroş sıxani ibeye, “C” bəndədə *“Ğəşənqə kinəe”* orəxə fikir ifodə karde qoroş cumləe. Bəroən “C” bəndə rostə cəvobe.

A) Sıə olət

B) İnsone odəm

C) Ğəşənqə kinəe

ĞIYMƏTNOE

Dərsi orəxədə muəllim əğilon dərsi çıkonəy təğdim karde, mızokirədə fəoləti iyənən bə asbardon çe curə icro karde iyən təlimi nəticon qoroş hozokardə bıə meyaron bə nəzər sedə, ğıymətnoe bardədə.

VI BAXŞPORO QƏDƏ SUMMATİVƏ ĞİYMƏTNOE

1-3-nə parson bə mətni aidin.

Dızdı ıstəniş çiko bə dast doe?

Qıləy divoj Suleyman peyəmbəri tono ... omedə. Bəy votedə ki, çemi ğazon hamsuə dızdiyəşe. Həzrəti Suleyman bə saat camaati doedə bə meydon qırdə karde – votedə:

Şimənədə qıləy ıstə hamsuə ğazonı dızdiyə. İstənen xəbəş ni ki, dızdiyə qazi poron bəçəy mu dəçikən.

Camaat in sıxanon məsədə bino kardədə bə i yəndü diyə karde. Çəvonədə i kəs condardi ıstə daston bəştə sə bardə. De minvoli dızd ıstəni bə dast doedə.

1. Kon ranqədə biə sıxanon sıxani ibey nin?

- A) sı B) kavu C) havzə

2. Bə noxton vırə kon sıxani nıvişte bəbe?

- A) bə nəve B) bo dave karde C) bə şikoyət

3. Mətniku bə kon nəticə ome bəbe?

- A) Bə dızdı sə ğazi por dəçikəbe.
B) De Suleyman peyğəmbəri koməqi dızd ıstəni bə dast doedə.
C) Ğazon hamsiyə dızdiyəşbe.

4. Azərboyconı zıvonədə biə kon sədoon tolişə zıvonədə ni?

- A) ı, ğ, ə B) ü, g, ö C) f, z, ü

5. Kon sıxanon səhv nıvəştə biən?

- A) əməhon, şiməhon B) hovon, kijon C) lonəon, kinəon

6. Kon sıxani ibemoni sinonim rost doə biəni?

- A) fikir karde – bə dumot şe
B) şoy-voy karde – nodincəti karde
C) qırdə karde – kıtə karde

7. Jinə sıxanon de “-on” şəkilkə oko bıdə.

Hovə, kilo, pərəndə, kəşti, lonə, kəybə, niməcəzirə

8. Kon cumləe?

- A) dılində band B) çemi dust C) ım kitobe

9. Cumlon qıləyədə nom, əlomət iyən hərəkət ifodə kardə sıxanon hestin:

- A) Çokiyəti bıke, çokiyəti bəvindəş.
B) Koəkə meşon cəmi çıl ruj jiyedən.
C) Heydər Əliyev cəmə xəlgə lidere.

10. Kon sıxanonədə soxtə biə kaftə sıxanon de defisi nıvişte bedən?

- A) dust, deşmen, yol, ruk
B) dast, hore, kə, xıvand
C) kumə, kijə, siyo, kijə

Buraxılış məlumatı

Talış dili 2

Ümumi təhsil məktəblərinin 2-ci sinfi
üçün Talış dili fənni üzrə dərsliyin

METODİK VƏSAİTİ

Tərtibçi heyət:

Müəlliflər:

Cəfərov Aqil Gülağa oğlu
Heydərov Rasim Arif oğlu
Səmədov Elvin Səfər oğlu

Nəşriyyatın direktoru
Redaktor
Dil redaktoru
Kompüter dizaynı
Korrektor
Texniki redaktor
Rəssam

Rəhilə Soltanqızı
Əbülfəz Rəcəbli
Allahverdi Bayramov
Nigar Feyzullayeva
Vüqar Mirzəyev
Ruslan Mahmudov
Dilbər Əhmədova

© Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyinin qrif nömrəsi: 2023-011

Müəlliflik hüquqları qorunur. Xüsusi icazə olmadan bu nəşri və yaxud onun hər hansı hissəsini yenidən çap etdirmək, surətini çıxarmaq, elektron informasiya vasitələri ilə yaymaq qanuna ziddir.

Hesab nəşriyyat həcmi 8,3. Fiziki çap vərəqi 10. Formatı $57 \times 82 \frac{1}{8}$.

Kəsimdən sonra ölçüsü: 195x275. Səhifə sayı 72.

Şriftin adı və ölçüsü: məktəb qarnituru 12. Ofset kağızı. Ofset çapı.

Sifariş .Tiraj . Pulsuz. Bakı – 2023.

Əlyazmanın yığma verildiyi və çapa imzalandığı tarix: 07.02.2023

Çap məhsulunu hazırlayan:

Çaşıoğlu Eİ MMC

Bakı şəhəri, M.Müşfiq küçəsi 2A.

Çap məhsulunu istehsal edən: